

Плита КНАУФ
Звичайна

Плита КНАУФ
Вологостійка

Плита КНАУФ
Вогнестійка

Є відмінності!

Компанія КНАУФ знайшла спосіб зробити Вашу роботу зручнішою.
Тепер кожна плита КНАУФ має свій унікальний колір. Вам буде легко їх розрізнити.

ТОВ "КНАУФ ГІПС КИЇВ", 03067, м. Київ, вул. Гарматна, 8
тел.: (+38 044) 277-9900; www.knauf.ua

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 2, 2021

ОФІЦІЙНО

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ВІННИЧНИНИ

СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

**ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ
ДОКЛАДНІШЕ НА REDPRESA.UA**

ВИДАВНИЦТВО
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ДИСТАНЦІЙНЕ ТА ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ

Матеріал читайте на с. 49 – 51

Навчально-практичний центр з професії «Реставратор декоративно-художніх фарбувань, маляр», у ВХПТУ № 5 м. Вінниця

Навчально-практичний центр «Сучасних деревообробних технологій», у ВХПТУ № 5 м. Вінниця

ШКОЛА ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧІНГУ ЯК КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ СУЧАНОГО ФАХІВЦЯ

Матеріал читайте на с. 18 – 22

Експериментальна група Школи педагогічного коучингу Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України на базі навчально-методичного центру ПТО у Рівненській області (2020 рік)

Школа педагогічного коучингу 19.03.2021 року для педагогічних працівників Херсонської області та ВПУ 17 м. Генічеська. Зліва направо: Володимир Кулішов; Вікторія Сидоренко; Андрій Єрмоленко

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ КОЛЕДЖУ

Матеріал читайте на с. 35 – 38

Екологічний квест «Climat actions» у Рівненській обласній бібліотеці для молоді (завідувачка БіЦ Людмила Бурячинська та Софія Маринич, Карина Конончук, Віолетта Джум, Денис Онищук та Аліна Радчук)

Учасниця бібліотечного проєкту «Літопис талантів альма-матер» Валентина Момотюк з творчою роботою «Незамінна краса»

КОМПАНІЯ КНАУФ В УКРАЇНІ

Матеріал читайте у наступному номері

Майстер-клас під керівництвом Тетяни Остапченко, керівника освітніх проєктів ТОВ «Кнауф Гіпс Київ», для здобувачів освіти з професії «Монтажник гіпсокартонних конструкцій»

Урок виробничого навчання «Технологія з'єднання труб різними способами» в інклюзивній групі з професії «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» у Регіональному центрі компанії «Хенкель Баутехнік (Україна)»

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 2 (91) 2021

КВІТЕНЬ – ТРАВЕНЬ – ЧЕРВЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Наталія Кулаласва – доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Людмила Базиль – доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Валерій Булгаков – кандидат політичних наук, доцент, директор ДВНЗ «Київський коледж будівництва, архітектури та дизайну», голова правління Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників закладів I – II рівнів акредитації»

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Петро Коржевський – начальник Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Катерина Мірошніченко – президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор надзвичайний Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Ірина Шумік – кандидат наук з державного управління, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія KB № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.
Схвалено вченою радою
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
(протокол № 5 від 27.05.2021 р.)

Передплатний індекс 48764

ЗМІСТ

ОФІЦІЙНО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 130/2021 Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти	2
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 211/2021 Про персональний склад Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти	4

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Мірошніченко Катерина. Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти інформує	5
---	---

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Івасюк Ігор. Ефективна система професійної освіти – складова сталого розвитку регіону	10
Лазаренко Наталія, Гуревич Роман. Формування компетенцій дослідницької діяльності в майбутніх педагогів професійного навчання ...	13
Сидоренко Вікторія. Школа педагогічного коучингу як компетентісно орієнтована модель професійного саморозвитку сучасного фахівця	18
Волинець Андрій. Навчально-практичні центри сучасної професійної (професійно-технічної) освіти Вінниччини	22
Дорош Василь. Методичний супровід створення єдиного інформаційного освітнього простору закладу професійної (професійно-технічної) освіти	25
Дмитрик Олександр. Інноваційна модель сучасного закладу професійної освіти в контексті освітніх реформ	29
Стецюк Андрій. Формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників з професій залізничного напрямку підготовки	32
Корсун Ярослав, Бурячинська Людмила. Інноваційна діяльність бібліотечно-інформаційного центру коледжу	36

СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Даценко Анжела. Державно-приватне партнерство у розвитку професійної освіти	39
Виноградська Голда. «Професія творити моду» – яскравий проєкт синергії освіти та бізнесу	42
Кобися Володимир, Кобися Алла, Куцак Лариса. Співпраця зі стейкхолдерами в реалізації освітньої програми «Професійна освіта (цифрові технології)»	45

З ДОСВІДУ РОБОТИ

Пилявець Марина, Безуглий Андрій. Дистанційне та змішане навчання в умовах адаптивного карантину	49
Дяків Валерій, Лебідь Тетяна. Особливості підготовки кваліфікованих робітників металообробного профілю	52
Корженко Світлана, Тютюнник Микола. Диверсифікація надання освітніх послуг Навчально-практичним центром сучасних інформаційних технологій	55

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Шльосек Франтішек. Професійні компетенції тренерів праці	57
---	----

ХРОНІКА

Шнюкова Ірина, Кайтановська Ольга. Модернізація змісту освіти в умовах євроінтеграції України	61
---	----

ВІТАЄМО

Вітаємо із захистом дисертацій	63
--------------------------------------	----

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.

© «Педагогічна преса», 2021
© «Професійна освіта», 2021

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ 130/2021

Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти

З метою сприяння модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасних та перспективних потреб ринку праці, кращих міжнародних стандартів і практик для забезпечення реалізації права громадян на якісну та доступну професійну (професійно-технічну) освіту, створення умов для формування і розвитку актуальних професійних компетентностей особи, необхідних для її успішної професійної діяльності та самореалізації, а також розвитку трудових ресурсів як фактора економічного зростання держави **постановляю:**

1. Утворити Раду з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти як консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

2. Затвердити Положення про Раду з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти (додається).

3. Керівникові Офісу Президента України подати у двотижневий строк пропозиції щодо персонального складу Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти.

4. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити розроблення та затвердити до 1 вересня 2021 року державну цільову програму розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2027 року, спрямовану на модернізацію системи професійної (професійно-технічної) освіти, передбачивши, зокрема, заходи щодо:

- удосконалення системи професійної (професійно-технічної) освіти України з урахуванням кращих міжнародних стандартів і практик, сучасних та перспективних потреб ринку праці;

- запровадження удосконаленої моделі фінансування діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти з урахуванням реальних потреб для забезпечення здобуття сучасних професій;

- оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі шляхом розроблення та затвердження нових державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з конкретних професій, впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання, забезпечення здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти сучасними підручниками (посібниками) та їх електронними версіями;

- запровадження ефективних механізмів забезпечення проходження здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти виробничого навчання, виробничої практики відповідно до актуальних вимог професійних компетентностей, професійних стандартів;

- удосконалення роботи з професійної орієнтації учнівської молоді щодо реалізації права на якісну та доступну професійну (професійно-технічну) освіту, професійного консультування здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, проведення тематичних та інформаційних заходів;

- оновлення програм підвищення кваліфікації для викладачів, педагогів професійного навчання, майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а також створення умов для підвищення їх кваліфікації, проходження стажування за сучасними проектами;

- підвищення престижності праці педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, запровадження мотиваційних фінансових інструментів оплати їх праці з визначенням відповідних критеріїв щодо особистого внеску педагогічних працівників, рівня викладання, наповнюваності груп тощо;

- запровадження ефективних інструментів збору та оброблення статистичної інформації про стан ринку праці для прогнозування потреб у кадрах за професіями і спеціальностями;

2) опрацювати питання щодо:

- підвищення розміру стипендіального забезпечення учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- передачі в установленому порядку державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти у комунальну власність, забезпечення видатків на оформлення відповідних правостановлюючих документів;

- врегулювання в установленому порядку питання створення та діяльності наглядових (підкувальних) рад у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

- сприяння реалізації міжнародних проектів у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;

3) розробити із залученням Національного інституту стратегічних досліджень та затвердити рамкову методичку аналізу регіональних ринків праці, передбачивши механізм здійснення щорічного моніторингу та актуалізації відповідних даних.

5. Обласним, Київській міській, районним державним адміністраціям за участю органів місцевого самоврядування вживати в установленому порядку необхідних заходів щодо:

1) забезпечення доступності і безоплатності здобуття професійної (професійно-технічної) освіти;

2) зміцнення матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечення їх належного фінансування;

3) моніторингу регіональних ринків праці та сприяння працевлаштуванню випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

6. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
30 березня 2021 року

Володимир ЗЕЛЕНСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 30 березня 2021 року № 130/2021

ПОЛОЖЕННЯ
про Раду з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти

1. Рада з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти (далі – Рада) є консультативно-дорадчим органом при Президентові України.

2. Рада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Ради є:

- моніторинг розвитку професійної (професійно-технічної) освіти та забезпечення реалізації права громадян на якісну та доступну професійну (професійно-технічну) освіту;

- аналіз законодавства України у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, підготовка пропозицій щодо його удосконалення;

- вивчення тенденцій розвитку ринку праці і прогнозування пріоритетних напрямів та шляхів розвитку професійної (професійно-технічної) освіти;

- розроблення пропозицій щодо формування сучасних професійних компетентностей у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, необхідних для розвитку та успішної професійної реалізації особистості;

- опрацювання питань щодо посилення спроможності закладів професійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі удосконалення механізмів їх фінансування;

- сприяння взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, закладів професійної (професійно-технічної) освіти з питань розвитку сучасного освітнього простору, забезпечення реалізації права громадян на якісну та доступну професійну (професійно-технічну) освіту, додержання прав учасників освітнього процесу.

4. Рада для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

- запитувати та одержувати від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій необхідні інформацію, документи і матеріали;

- утворювати в разі потреби робочі групи для вивчення окремих питань, що належать до компетенції Ради, залучати до роботи в таких групах представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядуван-

ня, громадських об'єднань, вітчизняних та іноземних учених, фахівців, експертів (відповідно за погодженням з їх керівниками або за їх згодою);

- запрошувати на свої засідання та залучати для обговорення окремих питань представників державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій, експертів; ініціювати проведення конференцій, круглих столів, нарад з питань, що належать до компетенції Ради.

5. Рада у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими допоміжними органами і службами, створеними Президентом України, а також з центральними та місцевими органами виконавчої влади, закладами професійної (професійно-технічної) освіти, науковими установами, громадськими об'єднаннями.

6. Рада утворюється у складі голови, двох заступників голови та інших членів Ради, які беруть участь у її роботі на громадських засадах.

Персональний склад Ради затверджує Президент України.

7. Голова Ради визначає порядок денний засідань Ради, організовує їх підготовку та проведення, головує на засіданнях Ради.

8. Основною організаційною формою роботи Ради є засідання. Засідання Ради є правомочним, якщо на ньому присутні більше половини від її складу.

За результатами засідання Ради у разі потреби оформлюється протокол, який підписує голова Ради.

9. Рішення Ради приймаються більшістю голосів присутніх на засіданні членів Ради шляхом відкритого голосування. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови Ради.

10. Діяльність Ради є відкритою і гласною.

Інформація про діяльність Ради розміщується на вебсайті Офіційного інтернет-представництва Президента України.

11. Організаційно-технічне забезпечення діяльності Ради здійснюється Офісом Президента України та Державним управлінням справами (у межах компетенції).

12. Рада використовує у роботі бланк зі своїм найменуванням.

Керівник Офісу Президента України

А. ЄРМАК

Джерело: <https://www.president.gov.ua/documents/1302021-38149>

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 211/2021

Про персональний склад Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти

1. Затвердити персональний склад Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти (додається).
2. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
27 травня 2021 року

Володимир ЗЕЛЕНСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 27 травня 2021 року № 211/2021

СКЛАД**Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти**

ДНІПРОВ Олексій Сергійович – Керівник Апарату Офісу Президента України, голова Ради

ГАРБАРУК Ігор Миколайович – заступник Міністра освіти і науки України, заступник голови Ради

МОРЗЕ Юрій Леонтійович – директор Вищого професійного училища № 25 м. Києва, заступник голови Ради (за згодою)

БАЛУЦАК Ганна Федорівна – директор Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу (за згодою)

БРУВЕР Лариса Ігорівна – голова товариства з обмеженою відповідальністю «Екзеkjютівз Україна» (за згодою)

ГОРОВА Людмила Олегівна – директор з управління персоналом товариства з обмеженою відповідальністю «Агропросперіс» (за згодою)

ГОРОДЕЦЬКИЙ Михайло Аркадійович – керівник товариства з обмеженою відповідальністю «ІНДІ ВІЖН» (за згодою)

ЄРМОЛИЧЕВ Роман Володимирович – заступник Міністра фінансів України

КОВАЛЬ Ольга Володимирівна – народний депутат України (за згодою)

КОЛЕСНИКОВА Олена Валеріївна – заступник виконавчого директора Федерації металургів України (за згодою)

КОРЖЕВСЬКИЙ Петро Миколайович – директор Департаменту освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

КУЛІКОВ Петро Мусійович – ректор Київського національного університету будівництва і архітектури (за згодою)

КУЛЬЧИЦЬКА Наталія Олександрівна – керівник департаменту персоналу товариства з обмеженою відповідальністю «Кернел-Трейд» (за згодою)

МИХАЛКО Світлана Олексіївна – директор Чернігівського вищого професійного училища побутового обслуговування (за згодою)

МІРОШНИЧЕНКО Олексій Валентинович – виконавчий віцепрезидент Конфедерації роботодавців України (за згодою)

НЕДАШКІВСЬКИЙ Руслан Михайлович – віцепрезидент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, директор державного навчального закладу «Катюжанське вище професійне училище» (за згодою)

НЕСЕН Микола Григорович – директор Вищого професійного училища № 7 м. Кременчука Полтавської області (за згодою)

НІКОЛАЄНКО Станіслав Миколайович – ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України (за згодою)

НОВІКОВА Ірина Юріївна – заступник Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

ПЕТРОВСЬКИЙ Юрій Олександрович – заступник Міністра з питань стратегічних галузей промисловості України з питань європейської інтеграції

РАДКЕВИЧ Валентина Олександрівна – директор наукової установи «Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України» (за згодою)

РАКОВ Олексій Володимирович – генеральний директор товариства з обмеженою відповідальністю «Геберіт Трейдінг» (за згодою)

РУСАНОВ Геннадій Геннадійович – координатор групи експертів програми EU4Skills (за згодою)

СТАРЧЕНКО Олександр Юрійович – директор з маркетингу та збуту товариства з обмеженою відповідальністю «КНАУФ ГПС КИЇВ» (за згодою)

ТКАЧЕНКО Лілія Василівна – директор департаменту корпоративної культури та розвитку персоналу товариства з обмеженою відповідальністю «Метінвест Холдинг» (за згодою)

ШУМІК Ірина Володимирівна – генеральний директор Директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України.

Керівник Офісу Президента України

А. ЄРМАК

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ІНФОРМУЄ

Катерина МІРОШНИЧЕНКО, президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, м. Київ

Важливим аспектом діяльності ВАПП є участь у врегулюванні нормативно-правового забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів та забезпечення прав і свобод учасників освітнього процесу. Саме тому представники ВАПП увійшли до складу робочої групи, створеної при Комітеті Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій з метою розроблення нової редакції Закону України «Про професійну освіту». З-поміж них члени Президії та керівники ВАПП: Алла Луцька, Катерина Мірошніченко, Руслан Недашківський, Микола Несен, Ольга Авраменко та Валентина Радкевич. Розпочалася робота у березні 2021 року, у процесі обговорення виникає безліч проблемних ситуацій, пов'язаних із визначенням ключових моментів діяльності закладів професійної освіти, проте всі учасники робочої групи поставили перед собою завдання – завершити підготовку проекту Закону до червня 2021 року та подати до Верховної Ради України для першого читання до завершення поточної сесії. Також представники ВАПП брали активну участь у роботі робочої групи із розроблення Стратегії розвитку П(ПТ)О на період до 2023 року (серед учасників робочої групи члени Президії ВАПП Катерина Мірошніченко, Зоя Парфенюк, Сергій Суцєнко, Ольга Авраменко, Валентина Радкевич).

На виконання Меморандуму про співпрацю представниками ВАПП спільно з Конфедерацією роботодавців України проведено обговорення та надано пропозиції, зауваження, коментарі до проекту Закону України «Про формування та розміщення державного та/або регіонального замовлення на підготовку здобувачів вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної), післядипломної освіти, аспірантів, асистентів-стажистів, ад'юнктів та докторантів».

Упродовж 2020–2021 років ВАПП у тісній співпраці з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України (директор В. Радкевич), Білоцерківським інститутом неперервної освіти УМО НАПН України (директор В. Сидоренко), Ін-

© Мірошніченко К., 2021

ститутом професійних кваліфікацій (заступник директора Р. А. Колишко) та закладами П(ПТ)О проведено дослідження щодо запровадження компетентностей з енергоефективності та енергозбереження у закладах П(ПТ)О будівельної та енергетичних галузі, сфери зварювальних технологій з метою залучення закладів до реалізації міжнародних проєктів за даним спрямуванням.

Постійним партнером ВАПП стала компанія Agema, яка запропонувала закладам професійної освіти взяти участь у пілотному проєкті з впровадження нових підходів до ефективного працевлаштування випускників закладів П(ПТ)О, започаткувати самооцінювання здобувачами освіти рівня здобутих компетентностей, підвищення їх мотивації до забезпечення якісних результатів навчання. З-поміж ініціатив компанії Agema – пропозиція щодо участі в реалізації проєкту «Teen Day», автором якого є компанія UGEN. Проєкт передбачає проведення краш-тестів за різними професіями для учнів загальноосвітніх навчальних закладів та ЗП(ПТ)О, що дає можливість молоді спробувати себе у ролі працівників різного фахового спрямування та визначитися, ким вони бажають стати. Ця програма покликана зруйнувати стереотипи та спробувати самостійно виконати деякі типові робочі завдання працівників, пропонує брати участь у вебінарах, де йдеться про переваги професій та цікаві розповіді професіоналів, що зробили кар'єру в найкращих компаніях: у квестах, які надають можливість спробувати себе у ролі працівника за різними професіями. Із пропозиціями та можливостями, що надає платформа Agema, можна ознайомитися за покликанням: <https://arema.biz/education>.

Як результат співпраці – за участі ВАПП, Конфедерації роботодавців України та закладів професійної (професійно-технічної) освіти за ініціативи компанії Agema проведено круглий стіл «Кваліфікації в системі професійної освіти. Чи задовольняють вони очікування здобувачів освіти і роботодавців?». З-поміж основних питань, що знайшли своє відображення: перспективи створення центрів визнання кваліфікації

та впровадження нових підходів до працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О. Особливістю нового підходу є запровадження мотиваційних стимулів для закладів освіти та педпрацівників, які забезпечують педагогічний супровід кращих здобувачів освіти та надання рекомендації для гарантованого працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О.

Підтвердженням посилення інтересу до сфери професійної освіти є запрошення до співпраці від соціальних партнерів та участь представників ВАПП у науково-педагогічних конференціях, семінарах, тренінгах з питань, що стосуються модернізації змісту освіти, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, сприяння працевлаштуванню випускників ЗП(ПТ)О. З-поміж найбільш значних подій:

- участь 16.03.2021 р. в онлайн-заході «Законодавчі підстави для нових підходів до організації освітньої діяльності та дистанційна робота. Компетенції, необхідні для сучасних професій і професій майбутнього», на якому ініційовано розпочати підготовку до експериментального впровадження цифрових технологій для пошуку перспективних місць працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О (організатори заходу: ВАПП, компанія Агема та Конфедерація роботодавців України);

- участь 24.03.2021 р. у традиційних Макаренківських педагогічних читаннях, присвячених 133-тій річниці від дня народження А. С. Макаренка (організатори заходу – кафедра професійної та вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України спільно із педагогічним колективом Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, модератори заходу: Л. Сергеева, завідувач кафедри доктор педагогічних наук, професор, В. Купрієвич, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри);

- участь 02.04.2021 р. у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій», організатором якої виступила кафедра професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (завідувач кафедри, доктор педагогічних наук В. Ковальчук);

- участь 14.04.2021 р. у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика», організатором якої став Навчально-методичний центр вищої та фахової передвищої

освіти Міністерства освіти і науки України (директор Т. Іщенко);

- участь 16.04.2021 р. в установчому семінарі «Представлення компетентнісно-орієнтованих навчальних курсів та навчальних матеріалів з тематики енергоефективності для їх пілотного впровадження в закладах П(ПТ)О». За результатами семінару заклади П(ПТ)О запрошено до участі в конкурсі «Професійне навчання з питань енергоефективності в Україні» з пілотного впровадження навчальних курсів та навчальних матеріалів за компетентностями у сфері енергоефективності. Конкурс відбудеться в рамках компоненту «Професійні кваліфікації у сфері енергоефективності» проекту технічної допомоги «Сприяння енергоефективності та імплементація Директиви ЄС про енергоефективність в Україні» (FEER), що реалізується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH на замовлення урядів Німеччини та Швейцарії.

З метою врегулювання проблемних питань, що стосуються всіх закладів професійної освіти та сфери підготовки кваліфікованих кадрів, ВАПП направлено звернення до центральних органів виконавчої влади. З-поміж них:

- звернення від 09.03.2021 р. до МОН України та Кабінету Міністрів України «Про врегулювання проблеми щодо відпусток педагогічних працівників Навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти». Ця проблема виникла у 2020 році внаслідок внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 346 «Про порядок надання щорічної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам». Саме постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 р. № 672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників», яка набрала чинності 01.09.2020 р., були внесені зміни до Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам, зокрема вилучено V розділ «Навчально-методичні (методичні) кабінети (центри)», а замість цього введено розділ «Центри професійного розвитку педагогічних працівників». Така назва, структура, підпорядкування та юридичний статус зазначених установ не відповідають статусу НМЦ ПТО. Унаслідок цього розділ, що регламентував трива-

лість щорічної основної відпустки педагогічним працівникам НМЦ ПТО, **просто зник**, що призвело до суттєвого погіршення умов праці педагогічних працівників НМЦ ПТО, яким зменшено тривалість відпустки із 42 до 24 днів.

Запропоновано внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 р. № 672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників» та внести розділ «Навчально-методичні (науково-методичні) центри (кабінети) професійно-технічної освіти», відновивши норму законодавства, що діяла впродовж десятиліть.

• ВАПП направлено звернення до Офісу Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України «Щодо врегулювання питання підготовки здобувачів освіти за освітньо-професійним рівнем фахового молодшого бакалавра у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок коштів регіональних бюджетів», у якому вказано на загрозливе становище, яке склалося через некоректне формулювання положень статей 89 та 90 Бюджетного кодексу України, що призводить до зниження престижності професійної освіти та втрати тих надбань, до яких заклади професійної (професійно-технічної) освіти ішли впродовж останніх кількох десятиліть. Це стосується права на безоплатну ступеневу підготовку для тих випускників, які здобули рівень висококваліфікованого робітника та виявили бажання продовжити навчання за освітньо-професійним рівнем фахового молодшого бакалавра на базі кращих закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О).

Наразі Бюджетним кодексом України передбачено формування регіонального замовлення та фінансування підготовки фахових молодших бакалаврів за рахунок коштів місцевих бюджетів лише у закладах фахової передвищої освіти, що призвело до зникнення в низці областей підготовки фахівців за цим освітньо-професійним рівнем у ЗП(ПТ)О взагалі, а в інших областях – до помітного зменшення контингенту здобувачів такого рівня освіти.

ВАПП вбачає в цьому дискримінаційний підхід, що базується не на спроможності закладу надавати якісну підготовку, а лише враховує наявність певного формального статусу закладу. Це не дає можливості формувати регіональне замовлення та забезпечувати фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів підготовку за освітньо-професійним рівнем фахового молодшого бакалавра на базі кращих закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які мають багаторічний успішний досвід такої підготовки,

відповідні ліцензії на надання освітніх послуг та акредитовані освітньо-професійні програми.

З метою розв'язання цієї проблеми ВАПП звертається із пропозицією: терміново, до початку вступної кампанії на 2021–2022 навчальний рік внести зміни до статей 89 та 90 Бюджетного кодексу України та викласти їх у наступній редакції:

Стаття 89, пункт 2, підпункт в) фахову передвищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців на умовах регіонального замовлення у закладах фахової передвищої освіти та інших закладах освіти державної та/або комунальної власності, які розташовані на території зазначених територіальних громад);

Стаття 90, пункт 2, підпункт б¹) фахову передвищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців на умовах державного та/або регіонального замовлення у закладах фахової передвищої освіти та інших закладах освіти державної та/або комунальної власності (крім закладів, визначених у підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 89 цього Кодексу).

Вирішення цієї проблеми дало б змогу сформувати регіональне замовлення на 2021–2022 рік на підготовку фахових молодших бакалаврів у ЗП(ПТ)О, що сприятиме позитивному іміджу професійної освіти з-поміж молоді.

Для обговорення наявних проблем професійної освіти та визначення перспективних напрямів розвитку системи підготовки кваліфікованих кадрів, відбулося розширене засідання Президії ВАПП за участі керівників обласних асоціацій ВАПП, закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), ключових стейкхолдерів професійної освіти.

У процесі обговорення було визначено основні проблеми, які виникли в процесі децентралізації та в умовах пандемії, що негативно впливають на розвиток професійної освіти, збереження кадрового потенціалу закладів, заважають формуванню її позитивного іміджу, що наводимо нижче:

1. Дискримінаційний підхід щодо забезпечення фінансування підготовки за освітньо-професійним рівнем «фаховий молодший бакалавр». Нині Бюджетним кодексом України передбачено фінансування підготовки фахових молодших бакалаврів за рахунок коштів місцевих бюджетів лише у закладах фахової передвищої освіти. Це призвело до зникнення в низці областей такої підготовки у закладах П(ПТ)О взагалі, в інших областях – до різкого зменшення контингенту здобувачів такого рівня освіти, що суперечить положенням Законів України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», принципам безперервної освіти

та навчання упродовж життя, конституційним правам особи щодо вибору місця і форми навчання.

Пропонуємо: ініціювати внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу України в найближчий час, що дасть можливість сформувати регіональне замовлення на 2021–2022 рік на підготовку фахових молодших бакалаврів у закладах П(ПТ)О, які мають відповідні ліцензії та акредитації освітньо-професійних програм.

2. Не врегульованим залишається питання щодо визначення обґрунтованих показників регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, що відповідають не лише потребам економічного розвитку регіону, а й задовольняють запити особистості щодо самореалізації та кар'єрного зростання. Абзацом 7 статті 9 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» передбачено, що до повноважень обласних, Київської міської державних адміністрацій належить «визначення за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, обсягів підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці». Особливі проблеми виникають у закладах, майнові комплекси яких перебувають у державній власності або знаходяться у складі закладів вищої освіти, що мають статус національних, оскільки їм взагалі відмовляють доводити показники регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів.

Пропонуємо: для забезпечення доступності й безоплатності професійної (професійно-технічної) освіти, що передбачено Конституцією України, на законодавчому рівні передбачити можливість впливу МОН на формування показників регіонального замовлення для захисту прав здобувачів професійних кваліфікацій, для збереження закладів, що здійснюють підготовку за унікальними та крафтовими технологіями, забезпечують розвиток національних промислів та ремесл тощо.

3. Потребує виваженого підходу процес оптимізації ЗП(ПТ)О. ВАПП неодноразово отримувала звернення від трудових колективів та громадськості щодо відсутності комунікації із закладами, які передбачають об'єднувати, без обґрунтування причин прийняття такого рішення, визначення подальших перспектив навчання для учнів та працевлаштування працівників, врахування потреб у майбутньому для здобуття молоддю профільної загальної середньої освіти, запитів роботодавців – замовників кадрів та органів місцевого самоврядування.

Пропонуємо: звернутися до МОН із пропозицією підготувати вичерпний перелік критеріїв для оптимізації ЗП(ПТ)О та чіткий алгоритм попередніх комунікаційних заходів, що передуватиме прийняттю таких вразливих рішень. Забезпечити широке громадське обговорення визначених критеріїв, зокрема із залученням представників територіальних громад.

4. Зберігається соціальна несправедливість при формуванні заробітної плати викладачів загальноосвітньої підготовки та педагогів професійної підготовки і майстрів виробничого навчання. Оплата праці викладачів загальноосвітніх предметів здійснюється за рахунок освітньої субвенції із державного бюджету, що враховує всі передбачені законодавчими та нормативно-правовими актами надбавки, а оплата праці педагогів професійної підготовки здійснюється за рахунок коштів регіональних бюджетів, у яких або передбачені мінімально допустимі надбавки, або такі надбавки взагалі не передбачені кошторисом. Тому за однакової кількості проведених навчальних занять педагоги професійної підготовки отримують меншу заробітну плату, ця різниця становить від 25 до 50 %. Така різниця виникає і при фінансуванні закладів із обласного бюджету та з бюджету міст-обласних центрів.

Пропонуємо: передбачити у Законі про Державний бюджет України на 2022 рік освітню субвенцію з державного бюджету для оплати праці всіх категорій педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, що відповідає конституційним засадам нашої держави.

5. У складній ситуації знаходяться учні – здобувачі професійних кваліфікацій. Стипендія учнів ЗП(ПТ)О становить менше 500 грн у місяць, що вдвічі менше, ніж у закладах фахової передвищої освіти. У низці регіонів у бюджеті передбачають кошти на стипендії учням, що мають оцінки не нижче 7 балів, що із врахуванням рівня вступників до ЗП(ПТ)О фактично залишає більшість дітей без фінансової підтримки. При цьому здобувають робітничі професії, здебільшого діти з найбільш соціально вразливих сімей, що мають дуже низькі доходи, а в деяких випадках стипендія учнів є єдиним джерелом доходів для сім'ї. Для проходження виробничої практики учню необхідно здійснювати щоденні поїздки до виробничих підприємств, а вони позбавлені пільг на проїзд на відміну від учнів шкіл. У період пандемії немає можливості організувати учням гаряче харчування, тому вони опинилися у дуже скрутному становищі і навіть змушені припиняти навчання у закладі.

Пропонуємо: на законодавчому рівні визначити стипендію здобувачам професійної (про-

фесійно-технічної освіти) на рівні стипендії здобувачів фахової передвищої освіти та внести відповідні зміни до Державного бюджету України на 2021 рік та врахувати цю позицію при формуванні проекту бюджету на 2022 рік.

6. Складна ситуація виникла із призначенням керівників закладів П(ПТ)О на регіональному рівні. Незважаючи на те, що нормативними актами чітко визначено процедуру призначення керівника, нині майже в усіх регіонах спостерігається практика: або впродовж тривалого часу (до 1,5–3 років) тримати керівника в ролі «виконуючого обов'язків», або щорічно укладати контракт (додаткову угоду) строком на 1 рік чи півроку. Це вносить дестабілізацію в роботу колективу, обмежує можливості керівника та порушує принцип автономії закладу освіти.

Пропонуємо: закріпити на законодавчому рівні за МОН України, як за засновником вищезазначених закладів освіти функцію моніторингу виконання порядку призначення керівників закладів П(ПТ)О, а також узгодження договорів при призначенні керівників ЗП(ПТ)О.

7. Додаткового нормативно-правового врегулювання потребує діяльність навчально-практичних центрів галузевого спрямування (далі – НПЦ). На їх керівників покладається багато додаткових функцій, пов'язаних з упровадженням короткотермінових освітніх програм, роботою з незайнятим і дорослим населенням, налагодженням контактів із стейкхолдерами, профорієнтацією молоді тощо. Проте така посада не передбачена штатним розписом, до того ж у закладі може діяти до 3–7 таких НПЦ, тому важливо внаормувати діяльність таких структурних підрозділів закладу.

Пропонуємо: порушити клопотання перед МОН України щодо затвердження нового положення про НПЦ та внесення відповідних змін до чинного типового штатного розпису ЗП(ПТ)О.

8. Парадоксальна ситуація складається з фінансовим забезпеченням діяльності закладів, які ефективно впроваджують енергозберігаючі технології, економно витрачають бюджетні кошти. При цьому вони не мають можливості використати заощаджені за певною статтею кошти на розвиток закладу, вони просто повертаються до державного бюджету. Виникає запитання – навіщо докладати такі зусилля, якщо не буде можливості їх ефективного використання на користь цього закладу.

Пропонуємо: порушити клопотання перед Кабінетом Міністрів України та МОН України щодо врегулювання нормативно-правовими актами порядку використання зекономлених

закладом П(ПТ)О коштів на бюджетні статті, що передбачають розвиток закладу освіти.

9. У 2021 році з'явилася нова проблема – невідзначеність строків відпустки керівників та методистів Навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти (далі – НМЦ ПТО). У додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 346 «Про порядок надання щорічної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам» зі змінами від 29.07.2020 та 23.12.2020 р. взагалі не зазначено дану категорію педагогічних працівників та відсутня навіть згадка про НМЦ професійно-технічної освіти в областях. Станом на сьогодні працівникам пропонують відпустку строком 24 замість 42 календарних днів, що призводить до суттєвого погіршення умов їх трудової діяльності, що є недопустимим.

Пропонуємо: звернутися до МОН України із пропозицією терміново внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України та відновити норму законодавства, що діяла упродовж десятиліть.

10. Не сприяє відновленню престижності та забезпеченню якості професійної освіти наказ МОН України від 05.01.2021 р. № 18 «Про внесення змін до Положення про Науково-методичну раду МОН України та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України», яким не передбачено створення окремого сектору професійної (професійно-технічної) освіти. Парадоксальним є те, що існує окремий директорат професійної освіти в структурі МОН, що підтверджує важливість цієї складової освіти, але наказом передбачено 2 сектори для директорату вищої освіти (фахова передвища – 15 осіб і вища освіта – 15 осіб), що є цілком виправданим, але відсутній окремий сектор професійної освіти. Є не виправданим і нелогічним поєднання 4 ланок освіти в одному секторі (дошкільна, загальна середня, позашкільна і професійна (професійно-технічна) освіта) у складі 15 осіб, при тому, що у сфері професійної освіти діє понад 700 закладів, розробляються стандарти із понад 400 професій, упроваджуються експериментальні освітні програми за дуальною формою освіти та інші новації.

Пропонуємо: внести зміни до зазначеного наказу МОН та створити окремий сектор «професійна освіта» у кількості не менше 15 осіб.

УДК 377: 316.3] (477.44)

ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ – СКЛADOVA СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Ігор ІВАСЮК, заступник голови Вінницької обласної Ради, кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, м. Вінниця

Вінниччина – край індустрії і високо механізованого сільського господарства з науково-виробничою і мінерально-сировинною базою, економіка якого динамічно розвивається. Аграрний сектор області з-поміж регіонів України традиційно займає перші місця за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства на 1 особу. Область має багатогалузевий промисловий комплекс. У регіоні функціонує понад 1300 великих, середніх і малих підприємств різної форми власності, які виробляють промислову продукцію. Галузь промислового виробництва представлена підприємствами машинобудування, виготовлення виробів з деревини, фармацевтики. Основні обсяги виробництва продукції зосереджені в харчовій галузі (57,4 %), електроенергетиці (22,5 %), машинобудуванні та металообробці (2,9 %), хімічній промисловості (4,9 %) та інших (11,3 %) галузях.

За результатами національного опитування, що проводилося за Програмою USAID «Лідерство в економічному врядуванні», Вінниччина визнана найкомфортнішим регіоном за легкістю ведення бізнесу.

Сприятливий інвестиційний клімат високо оцінили партнери з 50 країн світу, інвестувавши свої кошти у створення на території області майже 400 потужних підприємств з високими стандартами виробництва та соціальної відповідальності. Однією з головних передумов реалізації інвестиційних проектів є готовність регіону забезпечити нові підприємства достатньою кількістю кваліфікованих кадрів відповідного рівня та якості підготовки.

Реалізується Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року, затверджена рішенням 42 сесії Вінницької обласної Ради 7 скликання від 21 лютого 2020 року № 921, якою визначено «точки росту» регіону.

Соціально-економічний, культурний і технологічний прогрес потребує від фахівців різних галузей безперервного оновлення знань, розвитку вмінь та оволодіння новими компетентностями й інноваційними технологіями. Це спонукає систему професійної (професійно-технічної) освіти до започаткування підготовки за цими професіями та створення освітнього середовища, що потребує значних капіталовкладень.

На «старих запасах міцності» матеріально-технічної бази та педагогічного персоналу певний час вдавалось ефективно забезпечувати потреби ринку праці у кваліфікованих робітниках та молодших спеціалістах. Однак з кожним наступним роком рух «за течією» не приносив очікуваних результатів, і необхідно було терміново вживати заходів. Тому обласна державна адміністрація, обласна Рада спільно з Департаментом освіти і науки та закладами професійної (професійно-технічної) освіти здійснили послідовні кроки для реалізації основних ідей та змін професійної (професійно-технічної) освіти області, окреслили першочергові пріоритетні заходи координації дій Департаменту освіти і науки, органів місцевого самоврядування, бізнесу, закладів професійної освіти, які спрямовані на реалізацію визначених стратегічних завдань, а саме: децентралізація управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти, зростання ролі державно-громадського управління; створення навчально-практичних центрів, оснащених сучасним обладнанням, де застосовуються сучасні виробничі технології; упровадження багатоканального фінансування закладів професійної освіти і навчання, елементів дуальної форми навчання та сучасних Стандартів професійної освіти і навчання, навчальних планів та програм на основі компетентностей, навчання за модулями; сприяння інвестиціям у розвиток професійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі приватних підприємств та міжнародних донорів; розширення спектру Центрів галузевого спрямування, інституцій для забезпечення ста-

жування та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

За підтримки обласної Ради та обласної державної адміністрації було реалізовано регіональні програми підготовки кваліфікованих робітників, які є програмами розвитку професійної (професійно-технічної) освіти. Удосконаленню галузі сприяла участь закладів професійної (професійно-технічної) освіти в «Обласній програмі розвитку інформаційних та інноваційних технологій в закладах освіти Вінницької області на 2016–2020 роки», «Обласній цільовій програмі роботи з обдарованою молоддю на 2018–2022 роки», «Обласній програмі енергозбереження». Наприклад, лише у 2020 році закладами професійної (професійно-технічної) освіти було здійснено термореноваційні та енергозберігаючі заходи загальною вартістю 5650,6 тис. грн. Заклади профтехосвіти стали учасниками обласних молодіжних, грантових програм, що дало можливість для залучення додаткових коштів на розвиток ПТО.

Сучасні технології зробили величезний стрибок у своєму розвитку, а освітньо-технологічний простір закладів професійної (професійно-технічної) освіти перебуває ще в доцифровій епосі. Багато наочності, інструментів та обладнання вже не можуть використовуватися для підготовки необхідних ринку праці фахівців. Тому програма Міністерства освіти і науки України «Оснащення навчальних кабінетів і STEM-лабораторій у 2020 році» була і залишається актуальною. У рамках програми ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» отримало обладнання для STEM-лабораторії, вартість якого 1 551 300 грн.

В області на базі закладів професійно-технічної освіти створено і діє 20 навчально-практичних центрів, оснащених сучасним обладнанням, технікою, зокрема: 4 – аграрного профілю, 8 – будівельного, 1 – сфери послуг, 1 – залізничного, 6 – промислового. Для створення деяких центрів виділялися державні кошти, низку центрів створено за позабюджетні надходження навчальних закладів, кошти Державного Фонду регіонального розвитку, кошти обласного бюджету та інвесторів.

Відповідно до Меморандуму про співпрацю у сфері професійної (професійно-технічної) освіти із Фондом Ебергарда Шьока (Німеччина) «Про реалізацію пілотного проекту в галузі професійно-технічної освіти з метою модернізації та адаптації визначених професій», тристоронньої угоди між Департаментом освіти і науки, вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 м. Вінниці та Фондом ім. Ебергарда Шьока створено навчально-практичні центри для підготовки кваліфікованих робітників з про-

фесій «Реставратор декоративно-художніх фарбувань, маляр» та «Деревообробник».

На створення навчально-практичних центрів усього задіяно 34 714,5 тис. грн, зокрема: з державного бюджету – 13 844,7 тис. грн, обласного – 1 529,0 тис. грн, кошти ДФРР – 2 800,0 тис. грн, кошти спеціальних фондів ЗП(П)О – 7 283,8 тис. грн, кошти інвесторів – 9257,0 тис. грн.

Область є учасником п'яти раундів проекту Міністерства освіти та науки України та Європейського Фонду освіти «Туринський процес», проекту «PIME», які сприяли залученню широкого кола учасників та спрямовані на здійснення аналізу аспектів розвитку людського капіталу та політики у сфері професійної освіти і навчання, глибокому аналізу ситуації на ринку праці, визначенню сильних і слабких сторін професійно-технічної освіти регіону.

Вінницька область у числі семи областей держави виграла Всеукраїнський конкурс щодо участі у програмі «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України». Розроблена Стратегія допоможе впровадити ефективні форми координації та фінансування, а також комунікації процесу реформи. За результатами конкурсу переможцями стали: Вище професійне училище № 41 м. Тульчина, де до завершення 2023 року передбачено створення центру професійної досконалості аграрного профілю та мікрогранди (500–600 тис. євро), ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне професійне училище» і ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», які будуть дооснащені сучасним обладнанням.

На новому обладнанні за сучасними технологіями сьогодні навчаються близько 6 тис. (понад 50 %) здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти області. Одне із суттєвих завдань навчально-практичних центрів, зважаючи на динамічні зміни у галузі економіки, демографічній ситуації, є забезпечення навчання впродовж життя, перенавчання та підвищення кваліфікації дорослого населення. Після відкриття навчально-практичних центрів зростає чисельність здобувачів освіти такої категорії. Значним попитом користується курсове навчання за професіями аграрного, будівельного спрямування. Діяльність центрів сприяє соціально-економічному розвитку регіону, забезпечує здобуття та визнання професійних кваліфікацій упродовж життя всіх категорій населення із урахуванням інклюзії та гендерної рівності. Центри забезпечують високоякісну підготовку за професіями, які є затребуваними на регіональному ринку праці, створюючи додану цінність для всіх клієнтів (місцевої влади, бізнесу, здобувачів освіти та їхніх батьків, партнерів-провайдерів освітніх послуг, наукових та методичних установ).

У рамках реалізації програми Міністерства освіти і науки та Європейського Союзу «EU4Skills: кращі навички для сучасної України», спрямованого на підтримку реформ професійної (професійно-технічної) освіти щодо відповідності вимогам ринку праці та допомоги молоді й дорослим у реалізації власного потенціалу, розпорядженням обласної державної адміністрації створено робочу групу, до складу якої увійшли представники об'єднання організацій роботодавців, директори підприємств, установ-замовників кадрів, керівники Департаменту фінансів, міжнародного співробітництва та регіонального розвитку, обласного центру зайнятості, представники управління освіти та науки, ректори та директори закладів освіти.

За даними державної служби зайнятості Вінницької області, найбільша кількість вакансій зберігається за робітничими професіями. До закладів П(ПТ)О вступає близько 23 % випускників 9 класів та 25 % випускників 11 класів закладів загальної середньої освіти, що свідчить про недостатній рівень привабливості сфери професійної освіти. При цьому, за інформацією обласного центру зайнятості, частка вакансій працівників із вищою та технічною освітою – 22,7 %, робітничих професій – 77,3 %. Тому питанням організації та проведення профорієнтаційної роботи приділяється значна увага.

Створені й працюють сайти закладів професійної (професійно-технічної) освіти. За підтримки обласної адміністрації і обласної Ради відродився і став традиційним фестиваль «Творча молодь Вінниччини» – один із кращих профорієнтаційних заходів, учасниками якого були представники МОН України, обласної влади, роботодавці, що спряло зростанню авторитету галузі в суспільстві.

Обласна Рада, обласна державна адміністрація, заклади професійної (професійно-технічної) освіти значну увагу приділяють розвитку державно-приватного партнерства. Співпраця з роботодавцями сприяє визначенню переліку професій та обсягів підготовки, необхідних ринку праці, а в подальшому – працевлаштуванню випускників. Роботодавці стали не лише гостями, а й учасниками життя закладів професійної (професійно-технічної) освіти. З-поміж надійних і стабільних партнерів – ПАТ «Українська залізниця» (регіональна філія «Південно-західна залізниця»), ТОВ «АКВ Українське каолінове товариство», ПРАТ «Вінницький завод «МАЯК».

За підтримки облдержадміністрації працює рада професійної освіти, яка значною мірою стала майданчиком для обговорення та вирішення важливих для розвитку професійної освіти питань. Персональний склад ради сформовано з фахівців підприємств, установ та організацій, які є спеціалістами в окремих сферах.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти мають сталі партнерські відносини з навчальними закладами, виробничими фірмами десяти країн Європи, що сприяє впровадженню кращого досвіду, зокрема організації дуальної форми навчання. Елементи дуальної форми навчання впроваджено у 13 закладах із 26 професій. З метою забезпечення конкурентоздатності регіону на 2021–2027 роки, окрім підтримки вже наявних досягнень, діяльність місцевих і регіональних органів влади спрямована на розвиток перспективних галузей економіки.

Результатом реалізації промислової політики стають структурні зміни в промисловому секторі, а саме: збільшення питомої ваги машинобудівної галузі. Упровадження у дію нових підприємств впливає на напрями розвитку економіки регіону і, відповідно, зростає попит на професійні навички. Зміни в економічній структурі області ставлять нові вимоги до професійних навичок випускників – уміння працювати на сучасній техніці з використанням сучасних виробничих технологій. Сучасним підприємствам потрібні фахівці більш високого рівня кваліфікації. Є потреба підготовки кадрів для виконання робіт на сучасному сільськогосподарському обладнанні; виробництва, монтажу сонячних батарей та обслуговування сонячних електростанцій; виконання робіт на сучасному технологічному устаткуванні, зокрема деревообробному; виробництва та монтажу кабельної продукції. На регіональному рівні механізмом забезпечення відповідності кваліфікацій потребам ринку праці є:

- вивчення перспективи розвитку регіону, демографічної ситуації, потреб ринку праці; на підставі цього визначення стратегії розвитку закладів, переліку і обсягів підготовки професій;
- внесення змін до змісту навчання за пропозиціями замовників робітничих кадрів, відповідно до змін у техніці, технологіях, організації праці на виробництві та у сфері послуг,
- сприяння організації навчання населення упродовж усього життя;
- сприяння впровадженню Національної рамки кваліфікацій;
- забезпечення механізмів і критеріїв якості професійно-технічної освіти;
- упровадження інформаційно-комунікативних технологій у всіх сферах діяльності;
- упровадження сучасних виробничих технологій в освітній процес;
- удосконалення організації підвищення кваліфікації педагогів;
- поглиблення соціального партнерства між навчальними закладами освіти та роботодавцями.

Ефективна система професійної освіти – безумовна складова сталого розвитку регіону.

УДК [378.6:37].016:001.89

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Наталія ЛАЗАРЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця;

Роман ГУРЕВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Розглянуто вимоги до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, які працюватимуть у закладах професійної (професійно-технічної освіти) у контексті сучасної економіки, що характеризується тісним діалогом ринку праці й освітньої галузі. Проаналізовано різні концептуальні підходи щодо підготовки студентів до дослідницької діяльності. Методологія дослідження заснована на філософських і педагогічних аспектах, що розкривають сутнісні та змістові характеристики поняття «дослідницька діяльність».

Ключові слова: професійна підготовка, формування готовності до дослідницької діяльності, професійне навчання, дослідницька функція майбутніх педагогів професійного навчання, дуальна освіта.

Nataliya LAZARENKO, Roman GUREVYCH

FORMATION RESEARCH COMPETENCIES IN FUTURE TEACHERS OF PROFESSIONAL TRAINING

This article discusses the requirements for vocational education of future teachers of professional training under the circumstances of the innovation economic, which is characterized by a close dialogue of the labor market and education. The author gives a brief analysis on the issue of students training for research. The research methodology is based on the philosophical and pedagogical approaches that reveal the essential and substantial characteristics of the concept "research activities".

Keywords: vocational training, readiness for research activities, training, research function of vocational education teachers, dual education.

Вступ. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського понад 15 років здійснюється підготовка майбутніх педагогів професійного навчання зі спеціальності 015 Професійна освіта (галузь 01 — Освіта/Педагогіка за спеціалізацією «Комп'ютерні технології в навчанні й управлінні», пізніше – «Комп'ютерні технології», нині – «Цифрові технології»). Роль комп'ютерних або цифрових технологій у сучасному суспільстві важко переоцінити. Тому сучасна економічна ситуація в країні, що базується на оновленні економіки, інформатизації суспільства, цифровізації всіх сторін життя кожної людини, передбачає іншу за своїм характером систему професійної освіти, де першочергове місце в підготовці кадрів відіграють запити суспільства, вимоги ринку праці до результатів підготовки відповідних фахівців. Діалог освіти, сфери праці та суспільства закладає основу для підвищення вимог до підготовки педагога професійного навчання, який спроможний творчо підходити до розв'язання складних завдань

навчання, виховання та розвитку кваліфікованих робітників і спеціалістів фахової передвищої освіти в умовах переходу від індустріальної економіки до економіки знань.

Рівень кваліфікації, необхідний для виконання трудових функцій педагога професійного навчання, передбачає здобуття педагогічної освіти і додаткової освіти на основі компетентнісного підходу. Рівні бакалаврату та магістратури спеціальності «Професійна освіта» (за галузями знань) характеризуються багатовекторним характером підготовки з педагогічної та галузевої спрямованості відповідно до галузевого стандарту спеціальності (затверджений 21.11.2019 р., наказ МОН України № 1460) та Національної рамки кваліфікацій (наказ МОН України № 1341 від 23.11.2011 р. зі змінами від 25.06.2020 р.), що враховують педагогічну та галузеву спрямованість, варіативність освітніх траєкторій здобувачів освіти відповідно до напрямів, профілів підготовки та їхньої базової кваліфікації.

Аналіз довідників нових і перспективних професій, затребуваних на ринку праці, а також про-

відних спеціальностей, опублікованих відповідними міністерствами низки європейських країн засвідчив, що лідерами є фахівці нової генерації, які володіють інноваційними технологіями. У сучасних умовах набувають актуальності нові орієнтири в підготовці педагогів професійного навчання (за галузями знань).

Найзатребуванішими нині є не просто висококваліфіковані фахівці за відповідними галузями, а такі, які здатні самостійно орієнтуватися в потоці інформації, котра змінюється, уміють порівнювати, аналізувати, узагальнювати, знаходити найкращі варіанти вирішення проблемних ситуацій у відповідній галузі, а також здатні навчити всьому своїх учнів і студентів. Отже, педагог професійного навчання за дослідницькою діяльністю виконує дві основні функції: дослідницьку функцію спеціаліста галузі та педагогічну функцію навчання дослідницькій діяльності студентів.

Аналіз попередніх досліджень. Вітчизняними та закордонними науковцями представлено різноманітні концепції підготовки здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності, що відображено у відповідних наукових працях. Феномен дослідницької діяльності та визначення шляхів формування навичок у підготовці до неї досліджені в працях Г. Альтшулера, Е. Кулика, М. Донченка, П. Лузана, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, В. Радкевич, О. Микитюка, В. Гриньової, О. Щербак, Т. Щербаня та багатьох інших.

Зацікавленість навчанням дослідницької та науково-технічної діяльності студентів існує досить тривалий час. Ще в XIX ст. німецький педагог Адольф Дістерверг писав: «... без стремління до наукової роботи той, хто навчається, потрапляє під владу трьох демонів: механічності, рутинності, банальності...» [3, 151]. У рамках реформи тодішньої освітньої системи Вільгельм фон Гумбольдт сформулював принципово нові цілі, такі, як «... навчити студентів самостійно мислити, ознайомити їх з освітніми принципами та методами наукового дослідження». Звідси випливає, що «без опертя на цей фундамент пізнавальна наукова діяльність не може перетворитися на істинно інтелектуальну освіту й стати плідною для розуму» [3, 151–152].

Організація науково-дослідної діяльності в зарубіжних країнах реалізується нині в різних формах, скажімо, преміювання студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях (Ірландія); створення нового університету «Denmark's Paedagogiske Universitat» для аспірантів, які займаються дослідженнями в галузі освіти (Да-

нія); серйозні інвестиції (12 млн фунтів стерлінгів щотри роки) для стипендій за кращі практичні дослідження і програми професійно-педагогічного розвитку (Велика Британія); розвиток освітніх закладів професійно-педагогічної підготовки (Скандинавські країни Фінляндія та Швеція); збільшення фінансування наукових досліджень у педагогічній освіті з боку держави (Бельгія та ін). Кількість таких прикладів можна збільшити. Загалом європейський освітній простір нині характеризується тенденцією зростання кількості студентів, котрі бажають продовжити навчання в аспірантурі та займатися науково-дослідною діяльністю [1, 45]. Про це свідчать і наші дослідження, здійснені під час стажування одного з авторів у технічному університеті м. Дармштадт (Німеччина) у 2019 році.

Виклад основного матеріалу. Подальше підвищення якості підготовки педагогів професійного навчання до дослідницької діяльності ґрунтується не лише на оволодінні практичними навичками та психолого-педагогічними знаннями. Така підготовка має спрямовуватися на формування критичного мислення. Цьому сприяє активна участь у дискусіях та інших видах дослідницької діяльності майбутніх педагогів професійного навчання.

Методологія наших досліджень базується на філософських і педагогічних парадигмах, що розвивають сутнісні та змістові характеристики поняття «дослідницька діяльність», а також на ідеях компетентнісного підходу до проблеми формування дослідницьких компетенцій.

Аналіз проблеми підготовки педагога професійного навчання (за галузями) загалом та виокремлення в ній формування дослідницької функції майбутнього педагога професійного навчання демонструє, що дослідницька функція в педагогічній діяльності пов'язана з вивченням професійних потреб самих здобувачів, необхідністю побудови педагогічної системи підготовки педагогів професійного навчання, вивченням суперечностей між бажаним та реальним рівнем продуктивності рішень управлінських, педагогічних та освітніх завдань професійної діяльності педагога професійного навчання, вивченням чинників продуктивності галузевих дослідницьких матеріалів за всіма навчальними планами, аналізом способів відбору, корекції й удосконалення навчальних матеріалів майбутньої професійної діяльності педагога професійного навчання. Згідно з твердженнями зnanого педагога в галузі професійної підготовки Н. Кузьміної, дослідницька функція педагога представлена як гностична та охоплює такі складники: аналіз пе-

дагогічних ситуацій; формування педагогічних завдань; набуття нових знань; аналіз процесу розв'язування завдань і результатів їх вирішення; зіставлення поставленого дослідницького завдання з реально існуючим [3, 20].

О. Микитюк відзначає залежність рівня професіоналізму педагога від наявності у нього дослідницької позиції та сформованості дослідницьких умінь [4, 12]. Педагог може досконало володіти «готовим» матеріалом, накопиченим у педагогічній теорії та практиці, водночас зазначимо: якщо ці знання не переоплачуються у власному досвіді та не генеруються в «особисте знання», якщо в нього не сформувалася звичка постійного пошуку на основі вже наявних знань свого психолого-педагогічного шляху, йому загрожує небезпека зупинитись у своєму розвитку.

Формування дослідницьких знань, умінь і навичок (компетенцій) випускника є одним із основних результатів засвоєння освітньої (освітньо-наукової) програми, що здійснюється комплексно. Педагог професійного навчання одержує особливу системну освіту, що складається з трьох інтегрованих компонентів. Це психолого-педагогічна, галузева підготовка і підготовка згідно з робітничою професією. Діяльність педагога професійного навчання є поліфункціональною і передбачає інтеграцію загальнопедагогічних і галузевих знань, умінь, навичок та компетенцій.

Про формування дослідницьких компетенцій ідеться і в стандартах професійної (професійно-технічної) освіти. Зокрема про здатність здобувачів освіти оперувати науковими категоріями дослідження; добирати та застосовувати теоретичні й емпіричні методи дослідження; розробляти педагогічні інновації для реалізації основних ідей дослідження; здатність проводити педагогічний експеримент та узагальнювати результати педагогічного дослідження [7].

Одні компетенції формуються на основі засвоєння кількох елементів освітньої програми, інші – в рамках одного, але спеціально побудованого елемента освітньої програми – освітнього модуля (це стосується, насамперед, дисциплін професійного циклу). Деякі компетенції, що мають «наскрізний» характер, формуються впродовж усієї освітньої програми завдяки використанню спеціальних освітніх технологій та видів навчальної діяльності. Так, процес формування дослідницьких компетенцій може відбуватися за двома напрямками: поява нових або підвищення рівня вже набутих здобувачами компетенцій того чи іншого виду. Це, зокрема, означає, що необхідно визначити рівні формування компетенцій.

Співвідношення професійних стандартів, державних освітніх стандартів і рівнів кваліфікації, згідно з Національною рамкою кваліфікацій, потребує в процесі вибору змісту підготовки педагога професійного навчання виконання професійних дослідницьких функцій під час виокремлення таких рівнів:

1) низький, що дає змогу випускнику програми (ступеня, модуля) застосовувати дослідницькі знання, вміння та навички під час виконання повсякденної професійної діяльності в своїй галузі;

2) середній, що визначає здатність педагога брати на себе психолого-педагогічну відповідальність за підготовку здобувачів до дослідницької діяльності, застосовувати її під час виконання простих завдань, формувати у здобувачів широкі мотиваційні здатності й особисту відповідальність за прийняття рішення стосовно того, яким чином може розв'язуватися дослідницьке завдання в різних наукових та технологічних виробництвах;

3) високий, що демонструє педагогічну систему педагога з формування у здобувачів освіти самостійності та відповідальності під час керування діяльністю і в процесі визначення того, яким чином наявні у них компетенції (результати навчання) можуть бути використані в конкретній ситуації. Це передбачає наявність здатності будувати власну стратегію їх застосування не лише в конкретній ситуації, а й упродовж тривалого періоду, а також вміння будувати схеми, що дають можливість оцінювати як реальні, так і майбутні зміни (передбачення, прогнозування тощо).

Так, низький рівень дослідницької компетенції майбутнього педагога професійного навчання можна розглядати як діяльність, що спрямована на задоволення його лише пізнавальних (когнітивних) потреб (галузева підготовка).

Середній рівень дослідницької компетенції майбутнього педагога професійного навчання полягає в орієнтовано-дослідницькій, інтелектуально-творчій і пізнавальній діяльності (психолого-педагогічна підготовка).

Високий рівень дослідницької компетенції майбутнього педагога професійного навчання, на нашу думку, полягає в розгляді дослідницької діяльності управління підготовкою (менеджмент підготовки).

Дослідницька діяльність студентів є складником освітнього процесу й науково-технічної творчості в позаурочний час. Здобувачі освіти виконують лабораторні роботи, курсові та дипломні роботи, що неможливо без наукових досліджень. Під час педагогічної практики (навчально-ознайомлювальної, навчально-виробничої) ви-

конують роботи, дослідницького спрямування; вивчають теоретичні засади, методичку, постановку, організацію та виконання досліджень, їх планування й організацію та виконання, здійснюють планування й організацію наукового експерименту, опрацювання отриманих даних. Останнім часом під час навчальних занять значна увага приділяється участі в квестах, блогах, блог-квестах, розв'язанні проблемних ситуацій, створенні презентацій, написанні есе тощо.

Дослідницька діяльність здобувачів освіти здійснюється в студентських наукових гуртках, проблемних групах, а також під час виконання передбачених індивідуальних планів науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, скажімо, спільне написання статей, розроблення комп'ютерних програм тощо.

Крім того, студентів магістратури останнім часом вводять до складу творчих колективів, які виконують наукові дослідження в рамках вітчизняних або міжнародних проектів, грантів, науково-дослідних робіт за замовленням Міністерства освіти і науки України, інших установ й організацій.

Незмінною є участь майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальністю 015 «Професійна освіта» в студентських олімпіадах, конкурсах, студентських наукових доповідей, де вони демонструють свої вміння та навички розв'язувати завдання, складати комп'ютерні програми, писати анотації та реферати з використаної літератури. Невичерпні можливості в цьому їм надає інтернет. За останні три роки студенти спеціальності 015 «Професійна освіта (комп'ютерні технології)» тричі посіли призові місця в конкурсі студентських наукових робіт з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, з них два – перше, одне – третє.

У зв'язку з поширенням пандемії COVID-19, помітно зросла кількість науково-практичних конференцій і вебінарів, у яких беруть участь студенти і науково-педагогічні працівники. Їх учасники в режимі онлайн можуть поділитися з колегами та викладачами інших закладів вищої освіти досвідом своєї дослідницької діяльності, дізнатися про нові дослідження, прослухати вебінари провідних закладів освіти, інститутів НАПН України і вчених щодо можливостей, котрі надає режим онлайн і змішана форма навчання в закладах освіти різних рівнів і типів.

Закордонний досвід (Австрія, Бельгія, Німеччина та інші країни) свідчить, що підготовку майбутніх педагогів професійного навчання в закладах освіти, зокрема для виконання дослідницьких функцій, бажано здійснювати за допомогою дуальної освіти. Дуальна освіта – вид професійної

освіти, під час якого практична частина підготовки відбувається на робочому місці, а теоретична частина – на базі освітнього закладу. Система дуальної освіти має передбачати спільне фінансування програм підготовки фахівців під конкретне робоче місце комерційними підприємствами та регіональними органами влади. Траєкторія реалізації дослідницької функції педагога професійного навчання містить такі етапи: навчально-ознайомча практика на робочому місці в закладі професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О); теоретичний (у закладі вищої освіти); навчально-виробнича практика в ЗП (ПТ)О; проектно-дослідна діяльність у закладі вищої освіти; теоретично-рефлексивний етап у ЗВО.

Напрацьовані впродовж майже 20 років положення щодо підготовки здобувачів освіти до формування навичок дослідницької діяльності успішно використовують на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій в освіті. За цей час кафедра перетворилася на потужний підрозділ, у якому працюють один дійсний член (академік) НАПН України, один дійсний член (академік) НАПН України за сумісництвом, два доктори наук, чотири професори, понад десять кандидатів наук, доцентів. Науково-педагогічні працівники приділяють значну увагу підготовці молодих учених-дослідників проблем професійно-технічної освіти.

Дослідження проводяться на базі кращих професійних закладів освіти Вінниці й Вінницької області, а також закладів фахової передвищої професійної освіти (ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», Вище професійне училище № 11 м. Вінниці, Вище художнє професійно-технічне училище № 15 м. Вінниці, технічний і транспортний коледжі), де майбутні педагоги професійного навчання проходять також і педагогічну практику. З-поміж молодих кандидатів наук Л. Куцак, випускниця ДПТНЗ МВПУ Вінниці, яка, навчаючись, а потім працюючи в університеті, підготувала і захистила дисертацію з теми «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами мережних комунікацій» (2015 р.).

Раніше кандидатські дисертації захистили профтехосвітняни, які працювали в МВПУ Вінниці, а потім перейшли на роботу на кафедру інноваційних та інформаційних технологій в освіті: С. Кізім (2011 р.) з теми «Застосування засобів мультимедіа в професійній підготовці майбутніх робітників електрорадіотехнічних професій», В. Кобися (2012 р.) з теми «Підготовка електромеханіків засобами проектування комп'ютерно орієнтованих технологій навчання в професій-

но-технічних навчальних закладах», А. Кобиця (2013 р.) з теми «Розвиток пізнавальних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів засобами телекомунікацій», С. Люльчак (2014 р.) з теми «Формування професійних знань та умінь майбутніх електромеханіків засобами інтерактивного навчання спеціальних дисциплін», В. Уманець (2015 р.) з теми «Формування базових професійних компетенцій майбутніх кваліфікованих робітників з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин у фаховій підготовці».

Колишня випускниця університету, нині професор кафедри Л. Шевченко захистила кандидатську дисертацію (2006 р.) з теми «Формування професійних знань майбутніх кваліфікованих робітників засобами мультимедіа», а потім і докторську дисертацію (2019 р.) з теми «Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до інноваційної педагогічної діяльності».

Нині випускники-магістри та навчально-допоміжний склад через аспірантуру університету готуються та захищають дисертації на здобуття вищої освіти «доктор філософії» (спеціальність 015 – професійна освіта за галуззю знань «Освіта (педагогічні науки)». В поточному навчальному році дисертації захистили в разових спеціалізованих радах старший лаборант К. Данилишина (2020 р.) і завідувач лабораторією М. Сапогов (2021 р.).

Усі наведені факти свідчать про те, що робота з формування навичок дослідницької діяльності в майбутніх педагогів професійного навчання має гідні результати.

Висновки. Напрями подальших досліджень. Безумовно, не всі проблеми підготовки педагогів професійного навчання розв'язано. Ми констатували відсутність узгодженості й наступності освітнього та освітньо-наукового стандарту вищої освіти за напрямом «Професійна освіта (за галузями)» відповідно й основних навчальних програм педагогічного профілю галузевим стандартам. Також наявні серйозні суперечності в самому розумінні компетенцій. Ринок праці та представники системи освіти по-різному трактують це поняття. Викладачі говорять про компетенції, розуміючи при цьому потенціал здобувачів освіти, виходячи зі знань, умінь, навичок, що можна одержати, вивчивши визначені навчальні дисципліни. Чимало роботодавців під компетенціями розуміють можливість працівника ефективно виконувати професійні функції. Такий підхід потребує ґрунтовного міждисциплінарного аналізу, що сприяє успішному виконанню роботи. Він застосовується дослідниками і консуль-

тантами, які спеціалізуються в галузі ефективного управління розвитком професійної освіти.

Наявні суперечності в підходах до компетенцій у галузі освіти і ринку праці можуть призвести до загрози того, що система вітчизняної освіти збереже відданість пропозиціям студентів, а не набуття ними компетенцій у розумінні практики. Отже, компетентнісний підхід, що має лише формальний характер, може посилити дисбаланс між ринками освіти та праці.

Поєднання галузей освіти та праці в діяльності педагога професійного навчання характеризується багаторівневим характером підготовки за педагогічною та галузевою спрямованістю відповідно до професійних стандартів, що враховують педагогічну та галузеву спрямованість, варіативність освітніх траєкторій, котрі залежать від напрямку підготовки, профілю, базової кваліфікації здобувачів. Розроблена система рівнів змісту дослідницьких функцій педагогів професійного навчання (низький, середній, високий) може бути також використана під час планування, організації і контролю за якістю освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітвицька С. С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти / С. С. Вітвицька // Акмеодослідження науковців в Житомирській науково-педагогічній школі : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2016. – С. 308–309.
2. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения / А. Дистервег. – Москва: Учпедгиз, 1996. – 374 с.
3. Кузьмина Н. В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения профтехучилища / Н. В. Кузьмина. – Москва: Высш. шк., 1989. – 99 с.
4. Микитюк О. М. Теорія і практика організації науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах освіти України в ХІХ ст.: автореф. дис. доктора пед. наук, спец.: 13.00.04. / О. М. Микитюк. – Інститут педагогіки АПН України, Київ, 2004. – 42 с.
5. Методика організації науково-педагогічних досліджень: метод. посібник / укл.: О. Є. Антонова, В. М. Єремєєва, Н. М. Мирончук. – Житомир, вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. – 76 с.
6. Пономарьова Г. Ф. Науково-дослідна робота студентів у ВНЗ як складова їх професійної підготовки / Г. Ф. Пономарьова // Наукові записки кафедри педагогіки. Гуманітарно-педагогічна академія. – Вип. XXIV. – Харків, 2010. – С. 138–144.
7. Стандарт вищої освіти України. Галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка. Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Затверджено Наказом МОН України 21.11.2019 р. № 1460.
8. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : Монографія / О. І. Щербак / за ред. акад. Ничкало Н. Г. – Київ : Наук. світ, 2010. – 279 с.

ШКОЛА ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧИНГУ ЯК КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Вікторія СИДОРЕНКО, директор Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту, м. Біла Церква

Уперше розроблено, експериментально перевірено і впроваджено в систему підготовки педагогів професійної освіти Школу педагогічного коучингу як інноваційну компетентісно орієнтовану модель підвищення кваліфікації в контексті розвитку психолого-педагогічної, навчальної, цифрової, конфліктологічної, коучингової та інших компетентностей фахівців. Результати дослідження можуть бути використані в процесі модернізації системи безперервної професійної освіти, організації навчання дорослих упродовж життя.

Ключові слова: професійний розвиток, освіта дорослих, компетентісно орієнтована модель, сталий розвиток, soft skills, компетентісний підхід, науково-методичний супровід.

Victoria SIDORENKO

SCHOOL OF PEDAGOGICAL COACHING AS A COMPETENCE-ORIENTED MODEL OF PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT OF A MODERN SPECIALIST

Experimentally tested and implemented School of Pedagogical Coaching in the system of training teachers of vocational education. The school of pedagogical coaching is an innovative competency-oriented conceptual model of professional development in the context of the development of psychological and pedagogical, educational, digital, conflict, coaching, etc. competencies of specialists. Results of the research can be used in the process of modernizing the system of continuing vocational education, the organization of adult lifelong learning.

Keywords: professional development, adult education, competence-oriented model, sustainable development, soft skills, competence approach, scientific and methodical support.

Безперервний професійний розвиток фахівців у суспільстві знань є своєрідним викликом його інформаційним параметрам, відповіддю на нестабільність у сфері зайнятості та професій. Упровадження у виробництво нового обладнання, цифрових технологій потребує від педагогічних працівників професійної освіти переосмислення професійної діяльності, подолання цифрового розриву, володіння широким спектром навичок і компетенцій для успішного виконання професійних функцій, забезпечення всебічного і сталого розвитку освіти і науки України.

У звіті Світового банку «Дослідження сфери освіти в Україні до більшої результативності, справедливості та ефективності» зазначається, що система підготовки кваліфікованих кадрів досі не відповідає потребам фахівців, національної економіки і суспільства [1]. Причина, на нашу думку, криється у відсутності налагодженої схеми партнерських зв'язків між бізнесом, роботодавцями, ринком праці і закладами професійної освіти. Застарілі стандарти української освіти не встигають за технологічним прогресом, інноваціями та щораз більшим попитом у релевантних економічних та соціокультурних викликах

© Сидоренко В., 2021

фахівцях. У результаті маємо ринок праці, що характеризується професійно-кваліфікаційним дисбалансом попиту й пропозиції робочої сили. Тому об'єктивною є потреба в підвищенні якості професійної підготовки кваліфікованих працівників з урахуванням освітніх і суспільних викликів, вимог світового й вітчизняного ринку праці, ключових стейкхолдерів. Це, зокрема, передбачає вдосконалення моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті розвитку та вдосконалення ключових, фахових і міжпредметних компетентностей.

У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» компетентісна парадигма освіти, що зміщує акценти з процесу на результати навчання¹, передбачає такі напрями реалізації: реформування системи освіти, в основу якої покладатиметься принцип пріоритетності людини; модернізацію структури, змісту та організації освіти на засадах компетентісного підходу; створення та забезпечення

¹ Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів (Закон України «Про освіту»).

можливостей для реалізації різноманітних освітніх моделей; забезпечення випереджувального характеру підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку тощо.

Науково-педагогічні працівники Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України (далі – БІНПО) досліджують питання, пов'язані з підвищенням ефективності та якості системи безперервної освіти педагогів професійної освіти в контексті розроблення і впровадження компетентнісно орієнтованих концептуальних моделей підвищення кваліфікації в умовах сталого розвитку². Оприлюднюючи результати попередніх досліджень, науково-педагогічні працівники БІНПО неодноразово привертати увагу педагогічних і управлінських кадрів до багатьох неузгоджених позицій між вимогами, теорією і практикою підготовки конкурентоспроможного на ринку освітніх послуг фахівця, необхідністю створення гнучкого, конкурентного, відкритого освітнього середовища з домінуванням альтернативних компетентнісно орієнтованих моделей підвищення кваліфікації.

Однією з інноваційних компетентнісно орієнтованих моделей професійного саморозвитку й самовдосконалення педагога професійної освіти впродовж життя є *Школа педагогічного коучингу*, яку започатковано в листопаді 2019 року в межах виконання підтеми науково-дослідної теми БІНПО «Розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі безперервної професійної освіти» (0117U002381, 2017–2021 рр.). Науковий консультант Школи – Вікторія Сидоренко, директор БІНПО, доктор педагогічних наук; тьютор – Віра Харагірло, в.о. завідувача кафедри педагогіки, психології та менеджменту.

Метою *Школи педагогічного коучингу* є підготовка інноваційного, умотивованого, компетентного, конкурентоспроможного педагога професійної освіти відповідно до державної освітньої політики, з урахуванням суспільних викликів, роботодавців і ключових стейкхолдерів, який поєднує у професійній діяльності теоретичну і практичну підготовки, має сформовані ключові, професійні та загальнопрофесійні компетентності³ відповідно до власних інтересів, здібностей, можливостей, потреб національної економіки та знанневого суспільства, готовий конкурувати і бути активним суб'єктом на ринку праці. Основна *функція Школи педагогічного коучингу* по-

² НДР «Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в умовах сталого розвитку» (0121U108611, 2021 р.)

³ Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Закон України «Про освіту»).

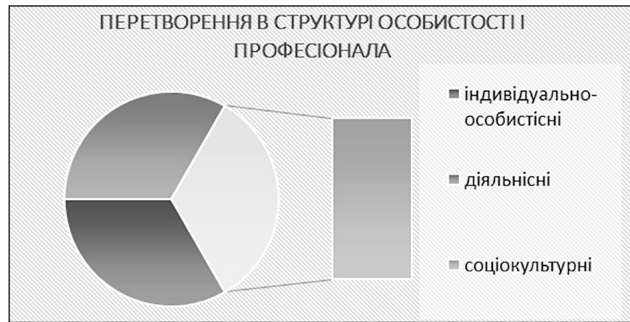
лягає в наданні адресної допомоги як окремому педагогу, так і педагогічному колективу, пропагуванні кращих освітніх практик із метою вирішення наявних професійних проблем, стимулюванні та підтримці творчих потенційних можливостей сучасного фахівця, а також формуванні настанов на його безперервний саморозвиток та самореалізацію в професійній діяльності впродовж усього життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Провідною *ідеєю Школи педагогічного коучингу* як компетентнісно орієнтованої моделі підвищення кваліфікації є положення про підготовку педагога професійної освіти як сутнісну характеристику професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів та інтегративний результат безперервного професійного розвитку сучасного фахівця. Недаремно гаслом навчання в Школі є вислів «Nosce te ipsum» (Know thyself. Пізнай самого себе!).

Обрані замовниками освітніх послуг структурні моделі підвищення кваліфікації (одноетапна, двоетапна, триетапна) урахують форми і терміни навчання, обсяги і зміст освітньо-професійних програм та категорію замовників освітніх послуг, зокрема викладачі професійно-теоретичної підготовки, майстри виробничого навчання, старші майстри ЗП(ПТ)О, директори і заступники директорів НМЦ ПТО. Основними формами навчання фахівців у Школі є: 1) очна форма; 2) дистанційна форма; 3) очно-дистанційна форма з використанням технологій дистанційного навчання; 4) заочна форма; 5) індивідуальна (педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві). На освітній платформі «Профосвіта» (<https://profosvita.org>) постійно діє консультаційний пункт віртуальної школи педагогічного коучингу. Застосовується дистанційне консультування, що проводиться синхронно й асинхронно з використанням усіх засобів зв'язку.

Формами організації роботи Школи є *коучинг-сесії*, кількість яких безпосередньо визначається кількістю годин освітньо-професійної програми та формою навчання (очна, дистанційна, очно-дистанційна та ін.) фахівців. *Коучинг-сесія* – це періодична й структурована взаємодія педагога-коуча з окремим фахівцем (педагогічним колективом, організацією), що допомагає виокремити та сформулювати проблему, мету, шляхи професійного розвитку та засоби їх досягнення за обраним напрямом, розкриваючи природний потенціал особистості, її цінності, професійні прагнення.

На коучинг-сесіях педагог-коуч за допомогою «стріли коучингу» (певних коучингових запитань) разом із фахівцем вивчає його «карту світу», спільно обирається мета, вибудовується індивідуальна освітня траєкторія розвитку педагогічної майстерності, визначаються зовнішні та

внутрішні чинники розвитку професіоналізму діяльності і професіоналізму особистості, оцінюються наявні потенційні ресурси, можливості. У груповій роботі професійна роль педагога-коуча полягає в умінні допомогти учасникам своєї команди досягти певного рівня корпоративної культури, працювати більш ефективно та злагоджено.

Мал. 1. Перетворення в структурі особистості й професіонала в Школі педагогічного коучингу

Розглянемо їх детальніше.

Індивідуально-особистісні перетворення, що передбачають:

- розширення суб'єктного ціннісно-смыслового простору особистості, розвиток ціннісних орієнтацій, як-от: *загальнопедагогічних орієнтацій*, спрямованих на суспільно-соціальні цінності професії; *особистісно-розвивальних*, що сприяють розвитку особистості, її самореалізації впродовж життя; *предметно-діяльнісних*, зорієнтованих на предметно-викладацьку діяльність, саморозвиток, самоосвіту, самореалізацію; *професійно-прагматичних*, пов'язаних із особливостями професії;

- примноження і розкриття особистісного потенціалу, професійно важливих та особистісних якостей фахівця, зокрема: *мотиваційних* (потреба в самореалізації, сенситивність до новизни, творча позиція та ін.), *емоційно-естетичних* (емпатійна культура (співпереживання, співчуття, співдія та ін.), емоційний досвід, мобільність емоційної сфери, емоційна пам'ять, педагогічний такт та ін.), *інтелектуальних* (педагогічна інтуїція, творча уява і фантазія, творче бачення нового, дивергентне мислення, здатність до інноваційних перетворень та ін.), *екзистенціональних* (наявність акмеологічної позитивно-гармонійної «Я-концепції»);

- розвиток педагогічних здібностей як «індивідуальних психічних властивостей особистості» (А. Деркач, А. Ісаєв, І. Зимня, Н. Кузьміна, К. Платонов), що стають «системними якостями діяльності» (К. Платонов);

- актуалізацію мотивів професійних досягнень, зміну системи потреб, професійне й моральне збагачення (підвищення відповідальності, почут-

тя обов'язку, відхід від неадекватних особистісних настанов і стандартів, максимальна мобілізація потенційних ресурсів, адаптивність, здатність до творчості, професійного ризику, підприємливість, лідерство, партнерство та ін.);

- розвиток професійної суб'єктності фахівця, що пов'язуємо зі ступенем його активності в професійній діяльності, прагненням до самореалізації потенційних ресурсів, продуктивним перетворенням світу і себе, творчістю, ініціативою, готовністю до саморозвитку, узгодженістю зовнішнього (умов, вимог) і внутрішнього (можливостей, потреб, ресурсів) чинників;

- *розвиток професійно-педагогічної мобільності* як здатності сучасного фахівця адаптуватися в динамічних соціально-економічних і професійних умовах, успішно віднаходити або переходити (за необхідності) на потрібні її форми; швидко й ефективно самоорганізовуватися, адаптуватися й змінюватися відповідно до соціокультурних потреб, компетентно, творчо працювати, приймаючи нестандартні рішення в ситуаціях ринкової конкуренції, уникаючи стереотипізації і шаблону.

Діяльнісні перетворення передбачають розширення системи професійних умінь і навичок, удосконалення індивідуального стилю професійної діяльності (вироблення авторського стилю, авторської системи діяльності); компетентну активність фахівця як постійну залученість у процес прийняття рішень, здатність цілеспрямовано нестандартно перетворювати педагогічні ситуації, проявляти професійну ініціативу щодо способів виконання професійних завдань на новому рівні тощо.

Соціокультурні перетворення охоплюють оволодіння фахівцем суспільним досвідом, набуття ним самостійності й автономності, формування професійних завдань і цілей відповідно до суспільно затребуваних вимог.

У 2019 році експериментальним закладом для реалізації мети, завдань, експериментальної програми Школи став навчально-методичний центр ПТО у Рівненській області, на базі якого 25 педагогічних працівників пройшли навчання, отримали нові знання, розвинули та вдосконалили компетентності. Результати співпраці БІНПО з НМЦ ПТО у Рівненській області представлено в 2020 році на засіданні Президії НАПН України: «Діяльність Школи педагогічного коучингу в умовах управління децентралізацією освіти в Україні: від ідеї до реалізації».

Роботу Школи регламентує Положення «Про школу педагогічного коучингу в системі післядипломної освіти», визначаючи нормативно-правові, організаційно-змістові, науково-методичні засади її функціонування. Розроблено й успішно апробовано «Експериментальну навчальну про-

граму розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників в системі професійної освіти», що містить науково-обґрунтований зміст для безперервного професійного саморозвитку і самовдосконалення педагога впродовж життя за допомогою коучингових та селф-коучингових технологій.

Для учасників Школи розроблено банк запитань і завдань, що виносяться на коучинг-сесії, індивідуальні завдання відповідно до проведеного зовнішнього моніторингу професійного розвитку замовників освітніх послуг (тести, діагностика, анкети, бліцопитування тощо), методичні рекомендації щодо планування й реалізації проектів професійного розвитку. Для організації самостійного роботи учасників Школи розроблено й апробовано робочий зошит «Розвиток психолого-педагогічної компетентності педагога професійної освіти». Усі матеріали об'єднані в цифровий навчально-методичний комплекс «Школа педагогічного коучингу як інноваційна модель професійного розвитку педагога професійної освіти: від ідеї до реалізації».

Учасники Школи успішно розробляють та захищають індивідуальні проекти за темою: «*Проектування та реалізація власної траєкторії професійного успіху*». Підготовка проектів створює умови для самовдосконалення фахівців у найближчій та подальшій перспективах, підвищує мотивацію тих, хто навчається.

Закриття Школи традиційно проводиться у форматі віртуального *Світового кафе* (World Caf). Метафоричне ототожнення всього світу з кафе підкреслює важливість мережі словесного обміну думками та освітніми практиками, ідеями взаємонавчання та співдії учасників.

Сучасні соціокультурні та освітні виклики вимагають від педагога професійної освіти певного рівня професійної гнучкості та адаптивності, високої працездатності, стресотолерантності, вміння працювати та діяти в різноманітних нових вимогах життєдіяльності та виробництва, змінювати наявні способи вирішення професійних завдань на більш ефективні, віднаходити нові підходи до розв'язання проблемних ситуацій. Одна із коучинг-сесій присвячена розвитку конфліктологічної компетентності педагогів професійної освіти.

Конфліктологічна компетентність або *компетентність у розв'язанні конфліктів*, – це когнітивно-регуляторна підструктура професіоналізму особистості й діяльності, яка дає змогу передбачати конфлікти, ефективно управляти ними, здійснювати психологічний вплив на конфліктуючі сторони з метою зниження негативного впливу і наслідків конфліктів [2].

Робота в Школі спрямована на розвиток *soft skills* (надпрофесійних, гнучких або м'яких на-

вичок) фахівців – *комплексу неспеціалізованих, надпрофесійних, наскрізних навичок та мотиваційних характеристик фахівця у сфері комунікативної взаємодії, лідерства, емоційного інтелекту, планування свого часу та кар'єри, критичного мислення, роботи в команді* тощо, які уможливають успішну діяльність у робочому процесі, високу продуктивність, професійну комунікацію та не пов'язані з конкретною професійною сферою [6]. В умовах зростаючої конкуренції на ринку праці зможе продуктивно діяти гнучкий і адаптивний, готовий до впровадження освітніх інновацій педагог. Коучинг-сесії охоплюють практико-орієнтовані завдання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок замовників освітніх послуг, критичного мислення, навичок self-менеджменту, або персонального менеджменту, професійної гнучкості та адаптивності, емоційного інтелекту, лідерства та командної роботи, соціальної згуртованості та соціальної взаємодії тощо. Це ті характеристики потенційних якостей, властивостей, що дають змогу описати складники готовності персоналу до ефективної праці в тій чи іншій ситуації на робочому місці в трудовому колективі.

Продуктивність діяльності Школи педагогічного коучингу для підготовки інноваційного, вмотивованого, конкурентоспроможного педагога професійної освіти підтверджено такими показниками проведеного вступного та завершального моніторингу суб'єктів освітнього процесу:

- збільшення у педагогів професійної стресостійкості до змін, освітніх викликів, діяльності в інноваційних умовах (на 32 %);
- підвищення мотивації до безперервного професійного розвитку, який став системним, цілеспрямованим для реалізації власних професійних проектів (програм) за індивідуальною освітньою траєкторією (на 68 %);
- збільшення кількості професійних ініціатив, інноваційних навчально-методичних продуктів у формі авторських персонал-технологій, методів навчання, кейсів та технологічних портфоліо, авторської системи професійної діяльності⁴ (на 39,5 %);
- збільшення активності педагогів у заходах міжкурсового періоду, а саме: конференції, семінари, круглі столи, вебінари, тренінги (на 94 %);
- активна участь у професійних конкурсах, турнірах, фестивалях, форумах (як учасни-

⁴ Під авторською системою професійно-педагогічної діяльності (послугуємося терміносполукою, уведеною в науковий обіг Л. Дубровіною і Н. Кузьміною) розуміємо оригінальну, самобутню цілісну загальнопедагогічну, дидактичну, методичну й ціннісно-світоглядну систему, у межах якої створюється потужне мотиваційне поле для опанування навчального предмета (дисципліни), засвоєння нових способів навчальної і розумової діяльності, обміну соціокультурним досвідом, і що найголовніше, закономірно досягається новий професійно значущий результат, робиться індивідуальний внесок у розвиток професійної спільноти, модернізуються компоненти системи (цілі, зміст, освітні підходи і технології, система відношень між суб'єктами та ін.).

ки, члени журі, тренери, коучі тощо), інноваційних програмах, проектах на регіональному, всеукраїнському рівнях (збільшено на 27 %).

Отже, Школа педагогічного коучингу є інноваційною компетентнісно зорієнтованою моделлю професійного саморозвитку й самовдосконалення педагога, допомагає учасникам переміститися із зони професійної проблеми в зону ефективного її рішення, створити особливу атмосферу фасилітативної підтримки професійного розвитку через делегування відповідальності, моделювати та зреалізовувати як власні метапрограми навчання впродовж життя, так і в межах навчальної групи, педагогічного колективу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дослідження сфери освіти в Україні до більшої результативності, справедливості та ефективності. – 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf>

2. К л я п М. Структура та зміст конфліктологічної компетентності / М. Кляп. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pippo/2010_5/Kliap

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

4. С и д о р е н к о В. Професійний розвиток фахівців в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти: ключові компетентності і ресурси: електронний курс. – Київ: ДУ «НМЦ «Агроосвіта», 2020. – 130 с.

5. С и д о р е н к о В. В. Селф-коучинг (самонаставництво) як технологія професійного розвитку педагога Нової української школи: спецкурс / Вікторія Вікторівна Сидоренко. – К.: Агроосвіта, 2020. – 94 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/720149/>

6. S y d o r e n k o V. Soft Skills as an educational trend and a necessary development component for a vocational lifelong education teacher. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. Volume 38, No 2. Accent Graphics Communications & Publishing, Canada, 2020. – P. 127–134. <http://farplss.org/> ISSN 2708-0994.

УДК 377(477.44)

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНІ ЦЕНТРИ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ВІННИЧЧИНИ

Андрій ВОЛИНЕЦЬ, головний спеціаліст відділу вищої, професійної та фахової передвищої освіти управління освіти та науки Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації, м. Вінниця

Висвітлено діяльність навчально-практичних центрів, створених на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти Вінницької області. Проаналізовано основні напрями їх діяльності та перспективи розвитку.

Ключові слова: навчально-практичний центр сучасної професійної (професійно-технічної) освіти, заклад професійної (професійно-технічної) освіти.

Andrii VOLYNETS

EDUCATIONAL AND PRACTICAL CENTERS OF MODERN VOCATIONAL (VOCATIONAL AND TECHNICAL) EDUCATION OF VINNITSA REGION

The activity of educational and practical centers created on the basis of institutions of professional (vocational) education of Vinnytsia region is covered. The main directions of their activity and prospects of development are analyzed. **Keywords:** educational and practical center of modern professional (vocational) education, institution of professional (vocational) education.

Модернізацію системи професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до запитів суспільства і промислово-інноваційного розвитку економіки, інтеграції держави у світовий освітній простір визначено одним із пріоритетів діяльності уряду України. Проблемаю закладів професійно-технічної осві-

ти останніх 20 років стало застаріле обладнання майстерень. Як же навчити фахівця завтрашнього дня на позавчорашньому обладнанні? Створення навчально-практичних центрів галузевого спрямування було хорошою ідеєю МОН України.

Вінницька область – аграрний регіон. Із розвитком фермерства та приходом великих холдин-

© Волинець А., 2021

гів на поля вийшла сучасна техніка, проте виявилось, що не вистачає фахівців. Створення у 2008 р. навчально-виробничого комплексу «Щедра нива» на базі ДНЗ «Гушинецьке вище професійне училище» стало справжнім проривом. Було придбано комбайн та трактор NEW HOLLAND, трактор ХТЗ-1721, інша техніка на неймовірну для закладів ПТО на той час суму 3,8 млн грн. До складу комплексу «Щедра нива» увійшли ще два аграрних заклади професійно-технічної освіти регіону, чотири фермерські господарства, укладено угоди про співпрацю із сервісними центрами «New Holland», «Claas», Центром ресурсоефективного та чистого виробництва, Вищою школою агробізнесу м. Ломжа (Польща). Складено графіки та організовано виробниче навчання здобувачів освіти. Розроблено навчальні плани та програми підвищення кваліфікації. Слухачами курсів стали представники аграрних підприємств декількох областей. Організовано стажування майстрів закладів П(ПТ)О області. На базі училища проводились обласні та всеукраїнські семінари, конкурси фахової майстерності трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва. Це був перший досвід.

У 2015–2017 рр. було реалізовано проекти, пов'язані з партнерським інвестуванням у професійно-технічну освіту відомих європейських корпорацій «Хенкель Баутехнік (Україна)», ТЗОВ «SNIЕŻKA-Україна». Створено сучасну матеріально-технічну базу навчально-практичних центрів, спільно з закладами ДНЗ «Барський професійний будівельний ліцей» та ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниця» реконструйовані майстерні та кабінети.

Здобувачі освіти з професії «Електромонтер контактної мережі» на навчально-практичному полігоні ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» під час виконання завдання «Регулювання контактної підвіски та спряження анкерних ділянок»

Найефективнішою стала співпраця у рамках пілотного проекту «Модернізація та адаптація визначених професій» за підтримки будівельної галузі у професійно-технічній освіті завдяки співробітництву Департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації, вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниця з фондом імені Ебергарда Шьока (Баден-Баден, Німеччина). У закладі освіти створено сучасну матеріально-технічну базу для підготовки кваліфікованих робітників з професії «Реставратор декоративно-художніх фарбувань, маляр». У 2019 р. відкрито навчально-практичний центр із сучасних деревообробних технологій. У рамках реалізації проекту проведено капітальну реконструкцію та ремонт систем електропостачання та освітлення, теплопостачання, вентиляції приміщень майстерень ручної та механічної обробки деревини. Системою припливно-витяжної вентиляції обладнано приміщення для виконання фарбувальних робіт. У навчально-виробничих приміщеннях встановлено систему автоматичної пожежної сигналізації. Придбано і встановлено сучасне обладнання для ручної та механізованої обробки деревини та виконання опоряджувальних робіт. Важливо, що партнерами організовано стажування майстрів виробничого навчання на кращих профільних підприємствах Німеччини.

Упродовж 2017 р. до переліку навчально-практичних центрів, зважаючи на потреби ринку праці, введено: Центр із професій «Швачка. Кравець. Закрійник» на базі ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»; із професій загальнодержавного значення – «Помічник машиніста електровоза», «Помічник машиніста тепловоза» та «Монтер колії» на базі ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту»; «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» на базі вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниця.

Активно створювали Центри й у 2018 р. За кошти від діяльності навчального господарства створено навчально-практичний центр з професії «Бджоляр» на базі професійно-технічного училища № 14 смт. Вороновиця, Центр аграрної освіти на базі Комаргородського вищого професійного училища. Для створення Центру об'єднано кошти та зусилля закладу освіти, Державного Фонду регіонального розвитку, обласного бюджету. Матеріальну базу поповнили двома оборотними плугами, дисковою бороною, двома тракторами «Нью-Холланд». За рахунок залишку державних коштів та за кошти спеціального фонду закладу освіти придбано трактор МТЗ-320.4, який використовують для обробітку

демонстраційного саду-лабораторії, закладеного на площі 2,8 га. За рахунок доходів від діяльності навчального господарства вищого професійного училища № 42 м. Погребище придбано сучасну сільськогосподарську техніку та створено Центр аграрних технологій. За рахунок субвенції державного бюджету та власні кошти створено навчально-практичний центр на базі вищого професійного училища № 41 м. Тульчина з підготовки кваліфікованих робітників із професій «Слюсар-ремонтник», «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування». За кошти грантів обласної Програми розвитку інформаційних, телекомунікаційних та інноваційних технологій та позабюджетних коштів створено на базі ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» центр сучасних ІТ-технологій, де організовано допрофільне навчання учнів; профільне навчання; ІТ-школярик; університет третього віку; навчання людей із особливими потребами; навчання дорослого населення за ваучерами центру зайнятості.

За інформацією центру зайнятості, на ринку праці регіону є потреба у кваліфікованих робітниках з професій «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Електромонтер», тому створення центру на базі Теплицького професійного аграрного ліцею, у який вкладено кошти державного бюджету та позабюджетні кошти закладу, стало актуальним. Ще більший попит на робітників з металообробних професій. На базі ДНЗ «Центр професійно-технічної освіти №1 м. Вінниця» створено навчально-практичний центр з підготовки кваліфікованих робітників із професій «Токар» та «Верстатник широкого профілю», де встановлені металорізальні верстати, мультимедійне обладнання та додаткове сучасне устаткування. Промисловий багатопрофільний навчально-практичний центр створено на базі ДПТНЗ «Гніванський професійний ліцей ім. двічі Героя Радянського Союзу Р. Я. Малиновського».

Актуальною для регіону є підготовка кваліфікованих робітників із професії «Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах». Центр створено на базі ДНЗ «Немирівський професійний ліцей». Установлено сучасне зварювальне обладнання, зварювальні тренажери, обладнання для обробки металу загальною вартістю 2,5 млн грн. державного навчального закладу «Барський професійний будівельний ліцей» з підготовки кваліфікованих робітників із професії «Монтажник систем утеплення будівель».

Працевлаштування випускників ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» становить 85–90 % щорічно. Оновлено

матеріальну базу та створено багатопрофільний центр підготовки з професій «Монтажник радіоелектронної апаратури та приладів», «Кухар», «Кондитер», «Перукар», «Манікюрник», «Слюсар з ремонту автомобілів». Використано власні кошти закладу – понад 600 тис. грн.

У 2020 р. продовжено роботу зі створення навчально-практичних центрів у Вінницькій області. Два таких центри створено на базі ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» із професії «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення» та ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниця» з професій «Електрозварник ручного зварювання», «Електрозварник» та дооснащено один навчально-практичний центр на базі вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниця із професій «Столяр будівельний», «Виробник художніх виробів з дерева», «Верстатник деревообробних верстатів».

Нині у Вінницькій області функціонує 20 навчально-практичних центрів галузевого спрямування за різними професіями, оснащених сучасною технікою, інструментами та обладнанням, а саме: будівельного профілю – 8, промислових – 6, аграрного профілю – 4, сфери послуг – 1, залізничного профілю – 1.

На створення навчально-практичних центрів всього витрачено 34 714,5 тис. грн, а саме: з державного бюджету – 13 844,7 тис. грн, обласного бюджету – 1 529,0 тис. грн, кошти ДФРР – 2 800,0 тис. грн, кошти спеціальних фондів ЗП(ПТ)О – 7 283,8 тис. грн, кошти інвесторів – 9257,0 тис. грн.

Навчання у навчально-практичних центрах здійснюється з 73 професій (62,1 %) від загального переліку. Навчається в центрах понад 3 тисячі здобувачів освіти (понад 25 %) та 300 слухачів.

Нині навчально-практичні центри Вінниччини – це дієві майданчики з удосконалення організації професійної підготовки.

Діяльність центрів сприяє: підвищенню якості підготовки кваліфікованих робітників, відповідності рівня підготовки сучасним виробничим технологіям; підвищенню іміджу закладів професійно-технічної освіти; популяризації робітничих професій та профорієнтації молоді; розробленню системи новітніх методик професійного навчання, зокрема за модулями, вдосконаленню робочих планів і програм; розробленню інформаційно-методичного супроводу: навчальних посібників, робочих зошитів, дидактичних матеріалів тощо; підвищенню кваліфікації, стажуванню педагогічних працівників, робітників галузевих підприємств та господарств не лише Вінниччини, а й інших областей; вивченню запитів підприємств, організацій і побажань населення щодо змісту на-

вчання, реалізації принципу «освіта упродовж життя»; упровадженню цифрових технологій в освітній процес, організації роботи навчально-тренувальних фірм.

Висновки. Діяльність навчально-практичних центрів на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти сприяє розширенню співпраці закладів професійної (професійно-технічної) освіти з роботодавцями та бізнес-партнерами; професійній самореалізації особи та реалізації принципу навчання впродовж усього життя з урахуванням гендерної рівності та інклюзивного навчання; зростанню привабливості професійної (професійно-технічної) освіти, підвищенню її конкурентоспроможності та якості відповідно до міжнародних стандартів; задоволенню потреб ринку праці, суспільства і держави у кваліфікованих кадрах; сталому розвитку національної економіки та суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти до 2027 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 419-р.

2. Наказ Міністерства освіти і науки молоді та спорту України № 694 від 14 червня 2012 року «Про затвердження Положення про навчально-практичний центр (за галузевим спрямуванням) професійно-технічного навчального закладу», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 04 липня 2012 року за № 1109/21421.

3. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1265 від 11 вересня 2017 року «Про затвердження Змін до Положення про навчально-практичний центр (за галузевим спрямуванням) професійно-технічного навчального закладу», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 29 вересня 2017 року за № 1203/31071.

УДК 377.091:004

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СТВОРЕННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Василь ДОРОШ, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області, кандидат юридичних наук, доцент, м. Вінниця

Акцентується увага на ролі методичних служб системи професійної (професійно-технічної) освіти у здійсненні методичного супроводу створення єдиного інформаційного освітнього простору закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Окреслюється значення цифровізації сучасного освітнього простору. Розкрито сутнісні характеристики цифрових технологій, а саме: мобільність, доступність, безкоштовність, зберігання та використання інформації незалежно від місця знаходження, відсутність необхідності оновлення та встановлення програмного забезпечення, оскільки технології стали «хмарними».

Ключові слова: методичний супровід, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, здобувачі освіти, цифрові технології, діджиталізація, освітній процес, хмарні технології.

Vasyl DOROSH

METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE CREATION OF A SINGLE INFORMATION EDUCATIONAL SPACE OF A PROFESSIONAL (PROFESSIONAL-TECHNICAL) INSTITUTION

Emphasis is placed on the role of methodological services of the system of vocational (vocational) education in the implementation of methodological support for the creation of a single information educational space of vocational (vocational) education, digital transformation is an inevitable process that is happening all over the world. The essential characteristics of digital technologies are: mobility, accessibility and free of charge, storage and use of information regardless of location, no need to update and install software as technology has become "cloud".

Keywords: methodical support, institution of professional (vocational) education, students, digital technologies, educational process, cloud technologies.

© Дорош В., 2021

В умовах сьогодення здобувачі освіти ЗП(ПТ)О стають більш мотивованими до навчання за умов, використання інноваційних, інформаційних та інтерактивних технологій. Тому, сучасний викладач, майстер виробничого навчання мають не лише орієнтуватися в методиці викладання свого предмета, а й уміти вільно користуватися інтернет-ресурсами та сучасними цифровими технологіями.

Рекомендуємо педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О використовувати у професійній діяльності низку інтернет-технологій, зокрема: соціальні мережі, вебсайти, персональні блоги та сайти, онлайн-матеріали, чати, електронну пошту, освітні інтерактивні сервіси, мобільні додатки та освітні платформи, які відкривають доступ до надання різноманітних освітніх послуг, навчальної інформації, дистанційних курсів, олімпіад та конкурсів, бібліотек, текстових сховищ, інтерактивних енциклопедій та словників.

Основним завданням методистів Навчально-методичного центру професійної освіти у Вінницькій області, у період пандемії, є здійснення методичного супроводу застосування педагогічними працівниками ЗП(ПТ)О сучасних інформаційних технологій. Необхідну інформацію педагогам рекомендуємо використовувати з тематичних освітніх порталів і сайтів.

Освітні ресурси розглядаємо як інструменти, що забезпечують ефективність освітнього процесу. Як результат – поліпшення підготовки висококваліфікованих робітників та спеціалістів, вихід професійно-технічної освіти в регіоні на якісно новий рівень [1].

Одночасно з інтернет-ресурсами рекомендуємо педагогічним колективам ЗП(ПТ)О використовувати такі форми проведення традиційних та нетрадиційних занять: презентації, дослідження, віртуальні експерименти й віртуальні лабораторні роботи, тематичні, мережеві та телекомунікаційні проекти, електронні вікторини, віртуальні екскурсії, прес-конференції, творчі звіти, семінари, вебквести, «круглі столи», конференції, «уроки відкритих думок», змагання, вікторини, міжпредметні інтегровані уроки, брифінги, актуальні інтерв'ю, рольові, ділові, мережеві ігри тощо.

Вважаємо, що сучасний викладач спроможний творчо використовувати прикладне програмне забезпечення, зокрема: Microsoft PowerPoint, Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Publisher, Microsoft Outlook, Microsoft

Access, Microsoft OneNote, Кіностудія, Toolwiz Flip Book, відеоредактор Movavi, SunRav BookOffice, Foxit Reader та ін. Для творчої роботи використовуємо такі онлайн-ресурси:

- Інфографіка Canva – https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/infografika/;
- Конвертер PDF – [https://www.ilovepdf.com/ru](https://www.ilovepdf.com/ru;);
- Електронний кабінет викладача – <https://new.edmodo.com/home>;
- Створення власних QR-кодів – <https://ru.qrcode-generator.com/>;
- Google-перекладач – <https://translate.google.com.ua/?tl=fr> тощо.

Блискавичний розвиток інформаційних технологій потребує від сучасного педагога вміння використовувати комп'ютерну техніку, володіння знаннями новітніх інформаційних технологій та застосування їх у професійній діяльності. Сучасні технології (веб, віртуальні, хмарні тощо) радикально змінюють не лише заклади освіти, освітній процес, а й природу освіти та її доступність загалом.

Хмарні технології – це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. «Хмара» – це сервер або мережа, де зберігаються дані та програми, що з'єднуються з користувачами через інтернет. Хмарні технології дають змогу споживачам використовувати програми без установки і доступу до особистих файлів з будь-якого комп'ютера, що має доступ до інтернету [2, 192].

Основними перевагами використання хмарних технологій в освітній та методичній діяльності педагогів є: виконання різноманітної навчальної, методичної, управлінської роботи, контролю та оцінювання в режимі онлайн; зниження потреби в спеціалізованих приміщеннях; економія засобів на придбання програмного забезпечення (використання сервісу Google та ін.); економія дискового простору; безпека та відкритість освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу.

За допомогою хмарних технологій можна працювати і віддалено (дистанційне навчання). Створення єдиного інформаційного простору освітнього закладу забезпечує рівний доступ до цього сервісу всіх педагогічних працівників, що є основою впровадження в освітній процес віртуальних технологій навчання й управління.

Для якісної організації дистанційного та змішаного навчання з метою створення єдиного інформаційного простору рекомендуємо ад-

міністраціям ЗП(ПТ)О використовувати сервіси Google. Активно працюють у цьому напрямі такі педагогічні колективи: ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», Вище художнє професійно-технічне училище № 5 м. Вінниці, ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту», ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», ДНЗ «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» та Вище професійне училище № 41 м. Тульчина.

Так, для забезпечення освітньої та адміністративної діяльності в ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» створено інформаційний освітній простір, який охоплює:

- розгорнуту систему «G Suite for Education» від компанії Google, яка дає можливість упроваджувати в освітню діяльність сучасне хмарне програмне забезпечення та інструменти для спільної взаємодії здобувачів освіти і педагогів в освітньому процесі (Google Classroom, Google Search, Google Docs, Google Meet, Google Drive);

- систему керування кадрами та контингентом Staff Management, що охоплює: інформацію про кадрове забезпечення; інформацію про здобувачів освіти; електронний журнал; електронний паспорт здоров'я; електронний журнал пропусків занять; електронний журнал заміन уроків;

- у межах функціонування внутрішнього освітнього середовища в освітньому закладі діють: сайти методичного кабінету, методичних комісій; електронна система моніторингу здоров'я; електронний паспорт психологічного здоров'я.

Висвітлення діяльності освітнього закладу та взаємодії з суспільством відбувається з використанням офіційного сайту закладу освіти <http://vnpri.vn.ua/> та соціальних мереж: «Фейсбук», «Інстаграм», «Телеграм».

Навчально-методичний центр здійснює методичний супровід запровадження в освітній процес ЗП(ПТ)О області імерсивних технологій. Використання технологій віртуальної та доповненої реальності дають можливість здобувачам освіти глибше вивчати загальноосвітні та спеціальні дисципліни. Досвід використання вищезгаданих технологій набутий педагогами ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту».

З метою обміну перспективним досвідом роботи з питань використання інформаційних технологій в освітньому процесі нами проведено в лютому 2021 р. спільне засідання обласних ме-

тодичних секцій заступників директорів з навчальної роботи та методистів ЗП(ПТ)О з теми «Діджиталізація освіти – компетенції XXI століття. Методологічні засади формування освітнього середовища сучасного закладу професійної (професійно-технічної) освіти».

У формуванні регіонального інформаційного освітнього середовища важлива роль належить науково-методичному виданню «Вісник професійно-технічної освіти Вінниччини». У 2012–2020 рр. підготовлено до друку і випущено 18 номерів, у яких розміщено 1031 статтю. Ці матеріали присвячені забезпеченню науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників. У «Віснику» презентується прогресивний досвід роботи педагогічних працівників, адміністрацій та методистів ЗП(ПТ)О щодо оновлення змісту професійної освіти відповідно до вимог державних стандартів, наводяться приклади впровадження інноваційних педагогічних, виробничих та інформаційно-комунікаційних технологій, методичних напрацювань тощо.

Однією з основних функцій навчально-методичних та науково-методичних центрів (кабінетів) професійної (професійно-технічної) є методичне та інформаційне забезпечення освітнього процесу в ЗП(ПТ)О, співпраця з науковими, методичними, інформаційними установами й організаціями, закладами вищої та післядипломної освіти [1].

З метою пошуку, узагальнення, розповсюдження та пропагування прогресивного педагогічного досвіду щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій, підвищення рівня інформаційної грамотності та формування професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області та відповідно до угод про співпрацю з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України про проведення дослідно-експериментальної роботи з теми «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів» та Навчально-науковим інститутом педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського про науково-методичне співробітництво на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області було створено Творчу педагогічну лабораторію (далі ТПЛ). До роботи ТПЛ залучають-

ся методисти, педагогічні працівники ЗП(ПТ)О області, які активно впроваджують інноваційні педагогічні та виробничі технології, мають власні методичні розробки, беруть участь та мають вагомі здобутки на всеукраїнських конкурсах і виставках, забезпечують високий рейтинг успішності участі здобувачів освіти у конкурсах фахової майстерності, предметних олімпіадах та інтелектуальних конкурсах, психологи та соціальні педагоги. Пріоритетними напрямками діяльності ТПЛ визначено:

- пошук, узагальнення, розповсюдження та пропагування прогресивного досвіду щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій;
- підвищення рівня інформаційної грамотності педагогів ЗП(ПТ)О.

У рамках роботи творчої педагогічної лабораторії протягом 2019–2020 н.р. проведено конкурс «Калейдоскоп педагогічних ідей» з п'яти номінацій:

- методичні розробки уроків з використанням STEM- технологій;
- методичні посібники – матеріали, призначені для педагога, що розкривають методику викладання одного або декількох розділів теми навчальної програми, демонструють практичні можливості використання навчального матеріалу, новітніх технологій навчання і виховання;
- методичні рекомендації – комплекс чітко сформульованих пропозицій і настанов, які сприяють упровадженню у практику сучасних педагогічних технологій, методик, методів, форм навчання та виховання (наприклад, рекомендації щодо розвитку критичного мислення на уроках);
- діагностичні матеріали – матеріали, що дають змогу оцінити результати використання сучасних педагогічних технологій у навчальній і пізнавальній діяльності щодо поставлених цілей (контрольно-вимірювальні матеріали (тести, контрольні завдання і т.д.), повинні супроводжуватися описом методів (способів) вимірювання рівня досягнення педагогічних цілей і завдань);
- інформаційно-методичне забезпечення – блоги, сайти, квести.

Результати роботи Творчої педагогічної лабораторії заслуховуються на засіданнях методичної ради НМЦ ПТО, висвітлюються у збірнику науково-методичних праць «Вісник професійно-технічної освіти Вінниччини», платформі ТПЛ на сайті НМЦ ПТО у Вінницькій області, засо-

бах масової інформації. Формуючи регіональне інформаційне освітньо-фахове середовище, НМЦ ПТО у Вінницькій області створив та впровадив у дію різні інфраструктурні елементи, а саме: офіційний вебсайт Центру, платформу дистанційного проходження курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, інформаційний портал «Профтехосвіта Вінниччини». Навчально-методичний центр є активним користувачем соціальних мереж, має власний контент, а саме групу в фейсбук. Учасники групи активно обмінюються перспективним досвідом з організації освітньої роботи, з питань профорієнтації та пропаганди робітничих професій, знайомляться з новинами професійної (професійно-технічної) освіти.

На сайті Центру створено платформу дистанційного навчання для забезпечення курсового підвищення кваліфікації педагогічних працівників різних категорій ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти області та інших регіонів України. Цей ресурс охоплює лекційно-практичний матеріал, презентації, тестові завдання, відеоуроки. Матеріали на платформі структуровано відповідно до навчального плану підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Програмою курсів передбачено цикл лекцій та практичних занять з теми «Створення єдиного інформаційного простору освітнього закладу».

Отже, методичний супровід створення єдиного інформаційно-освітнього простору ЗП(ПТ)О є необхідною умовою підвищення якості освіти, підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів, конкурентоздатних на ринку праці. Сучасні умови освітнього процесу потребують реалізації компетентнісного, інформаційного, особистісно орієнтованого підходів, що, в свою чергу, підсилює роль навчально-методичних центрів у здійсненні методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу ЗП(ПТ)О.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Положення про навчально-методичний (науково-методичний) центр (кабінет) професійно-технічної освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 27.06.2013 р. № 856.– Розділ II. – п. 4, 5, 6.
2. С а б л і н а М. А. Можливості використання хмарних технологій в освітніх та соціальних сферах/ М. А. Сабліна // Освітнологічний дискурс. – 2014. – № 3(7). – С. 191 – 200.

УДК 377.3:001.895

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Олександр ДМИТРИК, директор ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», м. Вінниця

Висвітлено впровадження інновацій у Державному професійно-технічному навчальному закладі «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище». Схарактеризовано особливості традиційного та інноваційного процесів закладу освіти. Визначено основні напрями формування інноваційної моделі розвитку в контексті підвищення якості підготовки та конкурентоспроможності кваліфікованих кадрів.

Ключові слова: освітні інновації, освітній процес, система професійно-технічної освіти, інновації, освітні послуги, ринок праці, змішане навчання, інформаційне середовище, виховання особистості.

Oleksandr DMYTRYK

INNOVATIVE MODEL OF THE MODERN INSTITUTION OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL REFORMS

The article highlights the introduction of innovations in the State Vocational School "Vinnytsia Interregional High Vocational School". Features of traditional and innovative processes of the educational institution are described. The main directions of forming an innovative model of development in the context of improving the quality of training and competitiveness of qualified personnel are identified.

Keywords: educational innovations, educational process, system of vocational education, innovations, educational services, labor market, blended learning, information environment, personality education.

На сучасному етапі розвитку суспільства питання ретельного вивчення освітнього процесу в загальній проблематиці досліджень якості освіти виходять на перший план. Невичерпним ентузіазмом, модернізацією освітнього процесу та власними традиціями сповнена діяльність Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» (далі – ДПТНЗ «ВМВПУ»), що і визначає його гідне місце у системі професійно-технічної освіти України. Усебічний розвиток творчості, креативності, генерації цікавих ідей, новаторських починань – це шлях, яким понад 75 років відзначається заклад освіти, у якому педагогічний колектив поєднує досвід, наполегливість, високу мотивацію у розкритті потенціалу здобувачів освіти, розвитку талановитої молоді.

Пріоритетним напрямом діяльності ДПТНЗ «ВМВПУ» є створення умов рівного доступу до якісної професійної освіти.

З метою підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників в училищі розроблено методи та вдосконалено організаційні форми контролю та управління освітнім процесом:

- впроваджено інформаційну систему управління освітнім закладом, важливими компо-

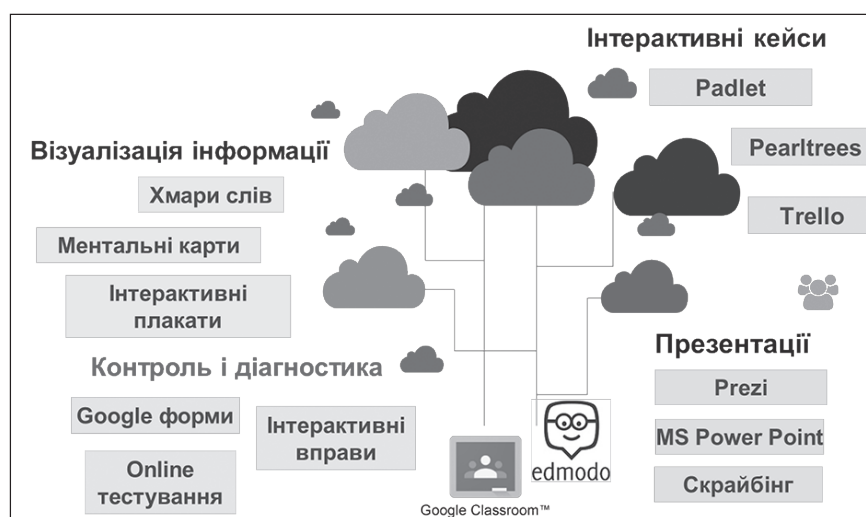
© Дмитрик О., 2021

нентами якої є система управління «Кадри», довідково-аналітична система «Учні», система управління освітнім процесом «Групи», система «Заміни» та адміністрування;

- створено освітнє інформаційне середовище, обладнано локальну мережу;
- створено сучасну тестову систему Quiz, яка дає змогу здійснювати контроль якості знань;
- з метою підвищення ефективності освітнього процесу та забезпечення змішаної та дистанційної форм навчання розгорнуто G Suite for Education.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, глобальної комп'ютерної мережі «Internet» та хмарних мережних сервісів спонукають до стрімкої модернізації освітньої системи. Для освітнього процесу це відкриває можливості трансформації у нові форми та зміст, надає перспективи для ефективної реалізації новітньої світової тенденції «освіта впродовж життя», розвитку дуального, інформального, неформального, дистанційного та змішаного навчання.

Завдяки поєднанню потужної матеріальної бази з використанням на уроках матеріалів авторських електронних навчально-методичних комплексів, освітніх сайтів, відеоматеріалів, демонстраційних матеріалів, мультимедійних презентацій, новітніх технологій навчання в т.ч.

Мал. 1. Застосування хмарних сервісів у ДПТНЗ «ВМВПУ»

«хмарних технологій», забезпечується висока ефективність освітнього процесу (мал. 1).

Непередбачувана епідеміологічна ситуація, що склалася в Україні та світі загалом, поставила перед освітою кардинально нові вимоги впровадження в діяльність кожного освітнього закладу повноцінної системи дистанційного навчання.

Усвідомивши та прийнявши всі виклики сьогодення, ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» побудувало власну багатофункціональну динамічну модель дистанційного навчання в умовах карантинного режиму роботи. Так у вересні 2020/2021 н. р. на базі Вінницького МВПУ була впроваджена та успішно функціонує розгорнута система «G Suite for Education» від компанії «Google», що дає змогу ввести в освітню діяльність сучасне спеціалізоване хмарне програмне забезпечення та інструменти для спільної роботи. Так, у ВМВПУ уніфікована та систематизована взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Варто зазначити, що впровадження G Suite в освітньому закладі дало можливість забезпечити захист та надійність корпоративних даних, що надзвичайно важливо при впровадженні цифрових технологій.

На базі училища створено навчально-практичні центри: НПЦ сучасних ІТ-технологій та НПЦ з професії «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», мережеву академію Cisco; маємо на меті реалізацію завдань щодо вдосконалення практичної підготовки учнів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, фахівців підприємств, організацій, установ, упровадження у освітній процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів, здійснення шляхом співробітництва і взаємодії постійного зв'язку між підприємствами та іншими закла-

дами професійної (професійно-технічної) освіти для поширення інноваційних педагогічних та виробничих технологій, інформації щодо новітніх матеріалів, інструментів і обладнання тощо.

Для сприяння реалізації сьогоденних здобувачів освіти як майбутніх новаторів, цілеспрямованих, творчих і надійних ланок команди, суспільства, області, країни у ДПТНЗ «ВМВПУ» облаштована STEM-лабораторія, у якій встановлено обладнання нового освітнього простору для різних видів діяльності: інтерактивна панель, 3D принтери, 3D сканер, 3D ручки, 14 ноутбуків, цифровий фрезерувальний верстат, цифровий лазерний верстат, фото- та відеостудія, комплекти для моделювання, вишивальна машинка, окуляри віртуальної реальності тощо.

У сучасних умовах розвитку суспільства, якому притаманне техногенне навантаження на природу, глобальне погіршення стану довкілля, загострення суперечностей між результатами діяльності людини і законами розвитку природи, проблема збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління набуває особливої актуальності. Саме для вирішення цих завдань педагогами ДПТНЗ «ВМВПУ» розроблено електронний паспорт здоров'я, який дає можливість спостерігати за динамікою самопочуття кожного здобувача освіти.

У вересні 2019 року на базі ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» було відкрито мережеву академію Cisco «Vinnytsia Interregional Higher Vocational School» – це програма професійного та кар'єрного розвитку в сфері ІТ, яка доступна для навчальних закладів і студентів по всьому світу. Діяльність академії училища забезпечує 7 інструкторів: Т. Чорба (керівник мережевої академії Cisco), Л. Мельничук (Staff-менеджер мережевої академії Cisco), Л. Коломійчук, Т. Коношевич, Т. Черниш, О. Бура, А. Кандибальський. Організовано зустрічі з фа-

хівцями кіберполіції та волонтерськими організаціями у сфері ІТ-технологій. Це дає можливість здобувачам освіти у формі діалогу отримати рекомендації щодо уникнення поширених форм шахрайств та поради щодо засобів забезпечення власного інформаційного простору.

У сучасних умовах в Україні постала проблема радикальної перебудови у сфері виховання молодого покоління. Суспільству потрібні люди, які можуть самостійно мислити, здатні до самореалізації на основі об'єктивної самооцінки. Саме цьому сприяє створений у закладі освіти Центр формування національної гідності, який охоплює: благодійний фестивальний рух, школу лідерства та національної гідності, правовий клуб, музейну педагогіку, творчу платформу та здоров'язбережувальне середовище. Діяльність Центру спрямована на створення сприятливих умов для всебічного розвитку дітей на кожному з вікових етапів; адаптацію в учнівському колективі, формування демократичного світогляду та ціннісних орієнтирів; засвоєння морально-етичних норм поведінки; формування усвідомленого вибору здорового способу життя; осмислення самовизначення щодо обраної професії; пропаганду духовних надбань українського народу; виховання любові до рідної землі; формування правової культури, негативного ставлення до протиправних дій; розвиток учнівського самоврядування.

Значну увагу приділяємо екологічному вихованню через залучення учнів до розробки дослідницьких екологічних проєктів, до участі в заходах з прибирання міста, висаджування лісових насаджень, збору для подальшої переробки вторинної сировини.

Для поліпшення стану енергозбереження та економії ресурсів в навчальному закладі створений і функціонує Навчально-консалтинговий центр енергозбереження, метою якого є проведення комплексних заходів для зменшення споживання ресурсів, перевірки лічильників тепла та води, хімічного промивання системи теплопостачання у гуртожитку, заміни ламп розжарювання та вікон на енергозберігаючі, робота щодо впровадження і розробки альтернативних джерел енергії в училищі (сонячні батареї).

Нині суспільство стоїть на порозі 4-ої промислової революції, і завдяки саме бізнес-освіті ініціативність перетвориться на особливий підприємницький світогляд та світосприйняття; творчість – на здатність до самоосвіти, самовдосконалення, роботу над особистим та професійним розвитком; рішучість – на виявлення та виваження ризиків, на здатність нести відповідальність не лише за себе, а й за інших, а авантюризм та інтуїція – на професіоналізм. У вирішенні

цих завдань допомагає бізнес-освіта, яка реалізується за допомогою підготовки зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Адже сучасність має нагальну потребу у новому, креативному, творчому поколінні, яке має зробити свій внесок у розвиток держави.

Навчально-тренувальна фірма (НТФ) – це тип закладу освіти професійної підготовки фахівців за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та професіями «Агент з постачання», «Агент з постачання. Продавець продовольчих товарів», що виник в умовах реформування ринкової економіки України в цілому та професійно-технічної освіти зокрема. Освітня діяльність за даним напрямом спрямована на підготовку фахівців з організації та моделювання власного бізнесу, створення та розвитку стартапів, ведення ефективної підприємницької діяльності в різних сферах економіки, зокрема в торгівлі та біржовій діяльності з використанням традиційних та новітніх методів (інтернет-трейдинг, електронна комерція та ін.); набуттям практичних навичок роботи на платформах фондових, валютних і товарних бірж.

Основні напрями освітньої діяльності ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»: первинна професійна підготовка, допрофільне та профільне навчання школярів, ІТ-школярлик, альтернатива НВК, професійна кар'єра, бізнес-табір, університет третього віку, підготовка слухачів (на замовлення), підготовка та перепідготовка незайнятого населення, індивідуальне навчання, курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Завдяки наполегливій праці та самовідданості всього педагогічного колективу закладу освіти стали можливими успіхи в міжнародних виставках «Сучасні заклади освіти» та «Інноватика в освіті України», організатором яких є Компанія «Виставковий Світ» за підтримки та участі Міністерства освіти та науки України, Національної академії педагогічних наук України.

Уже понад 10 років свої здобутки Вінницьке МВПУ висвітлює на виставковому стенді «Профтехосвіта Вінниччини», який завжди викликає великий інтерес у відвідувачів. Традиційною є й участь закладу в конкурсах із тематичних номінацій. Отримані 17 золотих медалей є свідченням визнання нашого закладу одним із кращих закладів професійної (професійно-технічної) освіти України. Творча енергія, високий потенціал трудового колективу дають можливість утримувати високий рівень досягнень закладу упродовж багатьох років, адже запорука успіху полягає в єдності колективу, спільному прагненні примножувати і збагачувати здобутки, гордості за навчальний заклад.

УДК 377.1.35:657(083.72)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЙ ЗАЛІЗНИЧНОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ

Андрій СТЕЦЬОК, директор Державного професійно-технічного навчального закладу «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту», м. Козятин

Узагальнено досвід підготовки робітничих кадрів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) на прикладі Козятинського міжрегіонального вищого професійного училища залізничного транспорту з професійно-практичного напрямку. Розглянуто педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників з професій залізничного напрямку, підходи до здійснення їхньої професійної підготовки.

Ключові слова: професійна компетентність, професії залізничного напрямку, інноваційна технологія, виробниче навчання, виробнича практика, конкурси професійної майстерності.

ANDREY STETSYUK

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE QUALIFIED WORKERS FROM THE PROFESSIONS OF RAILWAY TRAINING

The article is devoted to the generalization of the experience of training workers in institutions of professional (vocational) education (hereinafter – IP(V)E) at the example of Koziatyn Interregional Higher Professional School of Railway Transport, in terms of professional practice. At this article describe the pedagogical conditions of formation of professional competence of future qualified workers from the professions of railway training; approaches to their professional training.

Keywords: professional competence, railway professions, innovative technology, industrial training, industrial practice, professional skills competitions.

Соціально-економічний рівень суспільства, його інтелектуальний та духовний потенціал завжди тісно пов'язані з системою освіти, зміст якої визначається вимогами суспільного виробництва, зумовлюється суспільними відносинами, а також етапами розвитку науки і техніки. Особливо це стосується професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О), яка тісно пов'язана з економічною та виробничою структурою, охоплює сферу підготовки і підвищення кваліфікації робітників у навчальних закладах для трудової діяльності у певній галузі і спрямована на формування у громадян професійних знань, умінь, навичок, відповідного технічного, технологічного й економічного мислення з метою створення умов для їхньої професійної діяльності. Варто наголосити, що перед П(ПТ)О стоїть завдання зробити професійне навчання гнучким, адаптованим до потреб роботодавців щодо рівня підготовки фахівців різних профілів. В умовах економічної нестабільності країні потрібні конкурентоспроможні робітники з новим типом мислення, творчою орієнтацією, здатні до

новаторства, мобільні, спроможні брати активну участь у вдосконаленні виробничих процесів [2, 11].

У ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» (далі – ДПТНЗ «Козятинське МВПУЗТ») готовність майбутніх фахівців до трудової діяльності, їхня професійна спрямованість і самостійність, мотивація до праці виховуються у процесі практичного навчання та продуктивної праці на підприємствах у період виробничої практики. Первинна професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації в Козятинському МВПУЗТ здійснюється за 36 професіями (12 з них – інтегровані), що сприяє професійній мобільності випускників. Здійснюється також навчання за курсовою підготовкою, а саме: з професійно-технічного навчання надаються послуги з 22 професій, зокрема з 5 професій – підвищення кваліфікації, з 6 професій – перепідготовка робітників.

Найважливішою складовою робочих навчальних планів та програм з підготовки кваліфікованих робітників є професійне навчання здобува-

чів освіти. Професійно-практична підготовка в Козятинському МВПУ залізничного транспорту передбачає: виробниче навчання, яке здійснюється в навчальних майстернях училища і безпосередньо на виробництві; виробничу практику на навчально-виробничих ділянках та на робочих місцях підприємств; переддипломну (передвипускную) практику на підприємствах. Основи професійної майстерності майбутнього фахівця закладаються у процесі виробничого навчання – планомірно організованого процесу спільної діяльності майстра й здобувачів освіти, спрямованого на формування в них таких практичних професійних знань, умінь і навичок, які відповідають сучасному рівню техніки і технології виготовлення продукції та послуг [3, 317].

Розуміючи, що сьогодення вимагає висококваліфікованих, професійно-мобільних робітників, адміністрація та педагогічний колектив спрямували зусилля на розвиток матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення та інформаційно-методичного супроводу. Тому основними напрямками роботи Козятинського МВПУЗТ є:

- професійне навчання під конкретні замовлення роботодавців;

- гнучкість у конструюванні змісту, форм, методів і засобів навчання та виховання з урахуванням національних особливостей і традицій, специфіки підприємств, для яких здійснюється підготовка кваліфікованих робочих кадрів;

- інтеграція освітньої та виробничої діяльності як необхідна умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу в реальних умовах;

- відповідність професійної підготовки сучасним технологіям на залізничному транспорті;

- систематична робота педагогічного колективу щодо вдосконалення змісту професійної освіти відповідно до державних стандартів ПТО за конкретними професіями;

- інформатизація та комп'ютеризація освітнього процесу;

- зміцнення навчально-матеріальної бази закладу освіти, її оновлення, упровадження нових форм співробітництва з замовниками кадрів;

- розвиток співпраці з училищами залізничного профілю в рамках роботи Асоціації державних закладів П(ПТ)О України залізничного профілю, забезпечення ефективної та якісної підготовки кваліфікованих робітників відповідно до вимог Укрзалізниці;

Високі нагороди журі, отримані освітніми закладами, що входять до міжнародної асоціації «Освіта без кордонів» та Асоціації державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти України залізничного профілю на Дев'ятій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти України» та Міжнародній виставці освіти за кордоном «World Edu»

- організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, в установах, організаціях;
- розвиток співпраці та обміну досвідом на європейському рівні, входження до Асоціацій для участі в міжнародних проектах;
- забезпечення належної якості професійної освіти здобувачів освіти.

У ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» накопичено значний досвід з підготовки фахівців з професій залізничного напрямку, а саме: «Провідник пасажирського вагона», «Електромонтер пристроїв сигналізації, централізації, блокування», «Електромонтер контактної мережі», «Оглядач-ремонтник вагонів», «Касир квитковий. Прийомоздавальник вантажу та багажу», «Слюсар з ремонту колійних машин та механізмів. Монтер колії», «Слюсар з ремонту рухомого складу. Помічник машиніста тепловоза», «Слюсар з ремонту рухомого складу. Помічник машиніста електропоїзда», «Слюсар з ремонту рухомого складу. Помічник машиніста дизель-поїзда», «Слюсар з ремонту рухомого складу. Помічник машиніста електропоїзда».

Надійним партнером освітнього закладу вже багато років є регіональна філія «Південно-Західна залізниця». За підтримки роботодавців значно зміцнилася та відповідає сучасним вимогам матеріально-технічна база для підготовки кваліфікованих робітників за напрямом «Залізничний транспорт». І, як результат, 28 листопада 2017 року на базі ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» відбулося урочисте відкриття Навчально-практичного центру з підготовки кваліфікованих робітників за професіями «Помічник машиніста тепловоза», «Помічник машиніста електровоза», «Монтер колії», створеного відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Вінницької облдержадміністрації № 290 від 05.05.2017 р.

Автор статті та заступник директора з навчальної роботи О. Коломійчук є членами Галузевої ради Укрзалізниці, на якій протягом 2018–2020 рр. розглядалися питання розроблення професійних стандартів з професій «Помічник машиніста тепловоза», «Помічник машиніста електровоза», «Провідник пасажирських вагонів», «Стюарт», «Начальник поїзда», «Електромонтер контактної мережі», «Оглядач-ремонтник поїздів», «Монтер колії», «Складач поїздів».

Відповідно до наказу № 16 від 18.05.2020 р. Навчально-методичного центру професійно-

технічної освіти у Вінницькій області в училищі була створена творча група з розроблення проектів стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу з професій «Електромонтер контактної мережі» та «Слюсар з ремонту колійних машин та механізмів». До складу творчої групи увійшли: А. Стецюк – директор Козятинського МВПУЗТ, О. Коломійчук – заступник директора з навчальної роботи, викладачі, майстри виробничого навчання училища та представники базових підприємств. Спільними напрацюваннями творчої групи на завершення навчального року було закінчено розробку двох освітніх стандартів з професій «Електромонтер контактної мережі» (2–7 розряди) та «Слюсар з ремонту колійних машин та механізмів» (2–6 розряди) на основі компетентнісного підходу та направлено на рецензування до НМЦ ПТО у Вінницькій області.

У 2020 році розроблено документи з навчально-планувальної документації для ліцензування нової професій «Стюарт» (первинна професійна підготовка) та для впровадження інших видів підготовки з професій «Складач поїзда»; «Слюсар з ремонту рухомого складу»; «Регулювальник швидкості руху вагонів». Матеріально-технічна база училища та методичне забезпечення дають можливість відпрацювання усіх тем навчальної програми, оскільки освітній заклад для якісної практичної підготовки кваліфікованих робітників обладнаний навчально-виробничими майстернями, лабораторіями, полігонами. У навчальному процесі використовуються програми-симулятори та імерсивні технології. Для підготовки здобувачів освіти, що навчаються за професіями «Помічник машиніста електровоза» та «Помічник машиніста тепловоза», використовується тренажер з управління локомотивом та усунення несправностей «ZD Simulator» та VR-окуляри, що дає змогу частково зануритися у світ віртуальної реальності (кабіна локомотива, механічне та пневматичне обладнання), створити зоровий та акустичний ефект присутності в такому пристрої, відпрацювати уміння та навички керування рухомою одиницею на шляху прямування.

Вивчення та аналіз результатів співпраці з підприємствами-замовниками кадрів здійснюється методами спостереження за проходженням здобувачами освіти виробничої практики, анкетуванням, вивченням навчальної документації, стажуванням педагогічних працівників

на підприємствах, ефективністю професійної підготовки здобувачів освіти в умовах виробництва. Три роки поспіль проводимо анкетування роботодавців з метою отримання зворотного зв'язку.

Перед виходом на виробничу практику здобувачі освіти підписують тристоронній договір. Це договір між здобувачем освіти, роботодавцем та закладом освіти. Наприкінці I семестру 2019–2020 н. р. із здобувачами освіти всіх трьох професій, які навчаються з упровадженням елементів дуальної форми навчання, було укладено такі тристоронні угоди. Їх підписання гарантує здобувачам освіти опанування навичок роботи з новітньою технікою, передовими технологіями та грошову винагороду під час проходження виробничої практики, а після завершення навчання – працевлаштування у виробничі підрозділи АТ «Укрзалізниця».

Залізничні професії, за якими здійснюється підготовка в Козятинському МВПУЗТ, є технічно складними, пов'язаними зі складною організацією праці на підприємстві та безпекою руху залізничного транспорту.

Отже, здобувачі освіти, проходячи виробничу практику на робочих місцях, виконують навчально-виробничі завдання під керівництвом висококваліфікованих працівників підприємства. Варто зазначити, що успіх у виробничій діяльності здобувачів освіти, діловий контакт між ними і наставником, їхня задоволеність виробничою практикою досягається в ході основного етапу шляхом планування процесу виробничої практики; узгодження виробничих завдань зі змістом детальної програми виробничої практики; перетворення взаємин здобувачів освіти та наставників у ділове співробітництво. Так, здобувачі освіти Козятинського МВПУЗТ, які навчаються за інтегрованою професією «Слюсар з ремонту рухомого складу. Помічник машиніста електровоза», проходять виробничу практику на відокремлених підрозділах ДТГО «Південно-Західна залізниця»: локомотивне депо «Козятин», локомотивне депо «Коростень», локомотивне депо «Шепетівка», локомотивне депо «Київ». У складі локомотивних бригад з досвідченими машиністами вони закріплюють сформовані уміння та навички робіт з перевірки дій вузлів, механізмів, електричної та пневматичної схем локомотивів та ін. Здійснюють контроль за роботою електровоза, основних його частин і механізмів під час руху поїзда. На перше місце під час виробничої практики здобувачів освіти ставиться забезпе-

чення безпеки руху з дотриманням чинних вимог, а для цього необхідні стійкі знання правил технічної експлуатації, інструкцій, наказів, вказівок по залізниці.

Взаємодія здобувачів освіти, майстра виробничого навчання і керівника практики від виробництва досягається в ході завершального етапу шляхом організації спільного підбиття підсумків усіма учасниками освітнього процесу. Проходження здобувачами освіти професійно-практичної підготовки в реальних умовах підприємства позитивно впливає на стійкість їхнього професійного вибору і стимулює подальше вдосконалення, а також підвищує конкурентоспроможність робітників на ринку праці. Головним підтвердженням цьому є те, що за останні п'ять років кількість здобувачів освіти, які мають достатній та високий рівень знань, становить 85 % з професійно-теоретичної підготовки та 90–100 % – із професійно-практичної підготовки.

Отже, необхідною умовою для формування професійної компетентності майбутніх робітників для залізниці є впровадження технічних інновацій, взаємодія освітнього закладу і підприємств-замовників кадрів під час організації та проведення виробничої практики. Саме тісний зв'язок сприяє професійному зростанню здобувачів освіти, встановленню психологічної комфортності та швидкій адаптації їх до умов виробництва.

Удосконалення виробничої практики значно підвищує рівень навчально-виробничої діяльності здобувачів освіти освітнього закладу, прискорює формування та розвиток професійно важливих якостей, що скорочує терміни адаптації випускників до виробничих умов на залізничному транспорті й забезпечує досягнення завдань професійно-технічної освіти – виховання конкурентоздатної, професійно мобільної особистості, яка користується попитом на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Г у р е в и ч Р.С. Теорія та практика навчання в професійно-технічних навчальних закладах: монографія / Р.С. Гуревич. – ТОВ «Планер», Вінниця: 2009. – С. 250–287.
2. К а м і н е ц ь к и й Я. Г. Управління якісною підготовкою фахівців у професійно-технічних навчальних закладах на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу в умовах регіоналізації: монографія / Я. Г. Камінецький, М. В. Вачевський, Б. І. Клим та ін. – Львів : Сполом, 2010. – 324 с.
3. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: навчально-методичний посібник / за ред. Н. Г. Ничкало. – 2-е вид., доопр. – К. : Вища шк., 1994. – 334 с.

УДК 021.1:378

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ КОЛЕДЖУ

Ярослав КОРСУН, директор Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», м. Рівне;

Людмила БУРЯЧИНСЬКА, завідувач бібліотечно-інформаційного центру Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», м. Рівне

Розглянуто основні напрями проекту реформування бібліотеки у коледжі (відбулось структурне об'єднання бібліотеки та лабораторії технічних засобів навчання), з метою модернізації освітнього процесу. Висвітлено створення бібліотечно-інформаційного центру, до складу якого ввійшов медіазал, оснащений сучасним обладнанням. Розкрито роль бібліотечного проекту «Літопис талантів альма-матер» у формуванні творчої активності користувачів, розвитку їхньої художньої творчості.

Ключові слова: інновація, бібліотечний проект, формування творчої активності, позитивний діловий імідж коледжу.

Yaroslav KORSUN, Liudmyla BURIACHYNSKA

INNOVATIVE ACTIVITY OF THE COLLEGE LIBRARY AND INFORMATION CENTRE

The main directions of the project of library reform in the college (structural unification of the library and the laboratory of technical teaching aids) were considered in order to modernize the educational process. The creation of a library and information center, which included a media hall equipped with modern equipment, is covered. The role of the library project "Chronicle of Alma Mater talents" in the formation of creative activity of users, the development of their artistic creativity is revealed.

Keywords: innovation, library project, creative activity forming, positive business image of the college.

Бібліотеки закладів освіти в умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства вирішують не лише завдання якісного забезпечення освітнього процесу. Актуальною метою сучасних бібліотек є формування позитивного ставлення в суспільстві (і в закладі освіти) до бібліотеки як соціально-комунікативного центру. Створення позитивного ділового іміджу бібліотеки не лише забезпечує престиж всього закладу освіти, а й сприяє вихованню інформаційної культури, розвитку творчої активності користувачів. Створити умови для самореалізації кожного користувача, виховати покоління молодих людей, здатних навчатися впродовж життя, творити й розвивати цінності громадянського суспільства – покликання сучасної бібліотеки.

Розглянемо основні напрями проекту реформування бібліотеки у визначеному напрямі. Реформування бібліотеки коледжу розпочалося ще в 2009 році. З метою модернізації освітнього процесу відбулось структурне об'єднання бібліотеки та лабораторії технічних засобів навчання. У результаті було утворено бібліотечно-інформаційний центр, до складу якого ввійшов медіазал, оснащений сучасним обладнанням. Мультимедійні засоби навчання, акустичні прилади, сучасна фотоапаратура підносять організацію роботи бібліотеки та всього коледжу на новий рівень.

Застосування нетрадиційних напрямів діяльності, вибір нових форм і методів роботи, роз-

© Корсун Я., Бурячинська Л., 2021

виток інноваційних проектів – необхідна умова модернізації бібліотеки. Одним з напрямів інноваційної діяльності бібліотечно-інформаційного центру, чинником формування та розвитку творчої активності читачів є бібліотечний проект. Ідея бібліотечного проекту – своєрідного літопису про наших обдарованих студентів та викладачів – виникла як прагнення зберегти для історії коледжу пам'ять про творчі здобутки юних талантів. Проект сформувався як результат багаторічних традиційних бібліотечно-інформаційних заходів, у яких студенти могли репрезентувати особисті мистецькі досягнення. Літературні читання авторських віршів, бібліокав'ярні, презентації книжок, виставки-презентації творів образотворчого мистецтва, художнього фото в коледжі та у галереї обласної універсальної бібліотеки, круглі столи з юними художниками та майбутніми дизайнерами, екскурсії в галерею європейського живопису «Євро-Арт» – всі ці заходи зібрали велику кількість інформації, яка потребувала систематизації та згодом була реалізована у бібліотечному проекті «Літопис талантів альма-матер».

Залучити сучасну молодь до творчості допомагає постійний пошук нових креативних ідей. Ігрові елементи, інтерактивні методи, віртуальне спілкування, інформування в соціальних мережах, використання відеоформату роблять бібліотечні заходи інтерактивними та сучасними. Наші читачі позитивно сприймають довірені їм особливо відповідальні завдання, для виконан-

ня яких вони можуть проявити свої творчі здібності. Найактивніші студенти із задоволенням беруть участь у створенні сценарію заходу, художньому оформленні залу, розробленні презентації, організації книжкового конкурсу в соціальних мережах тощо. Із хвилюванням та гордістю презентують молоді таланти власні творчі надбання: поезію, живопис, вироби декоративно-ужиткового мистецтва, архітектурні макети та вироби. З-поміж найбільш популярних бібліотечних заходів такі нові форми та методи: арт-зустріч, бібліомікс, бібліофреш, виставка-вернісаж, виставка-інсталяція, виставка-презентація, віртуальна книжкова виставка, літературна гра, літературна зустріч, літературна кав'ярня, караван історій, зустріч у відкритому просторі (open air), театр книги.

Приємно, що творчі викладачі коледжу теж не залишаються осторонь. Яскравим прикладом стало святкування Всесвітнього дня книги та Дня англійської мови, які збіглися з 455-ю річницею від Дня народження Вільяма Шекспіра. Творчість та фантазію виявили викладачі іноземної мови. Родзинкою заходу стала театралізована сценка на імпрізованому балконі з Ромео і Джульєттою, ролі яких артистично втілили студенти. Англійська мова з вуст акторів, імпрізовані декорації відтворили атмосферу італійської Верони. А книжкову виставку, основою якої були особливо цінні експонати – твори В. Шекспіра англійською мовою XIX століття, доповнили елементом айстопер (від англ. *eye stopper* – дослівно «те, що зупиняє очі»).

Приваблюють молодь різноманітні квести, флешмоби, фотоколажі. Дуже веселий, динамічний, інтелектуальний квест «Як козаки у бурсі вчилися...», проведений до Дня українського козацтва, об'єднав у творчому пошуку майбутніх юристів, викладачів різних спеціальностей, завідувачів відділень. Енергійно, наполегливо та весело змагалися за «козацькі скарби» дві команди юридичного відділення. Приємним підсумком квесту стали солодкі призи та козацькі пісні, які підтримали атмосферу свята. Інформація про квест розміщена на сайті коледжу за посиланням [1].

Часто в роботі використовується бібліомікс, який поєднує в одному бібліотечному заході різні елементи. Саме таким став проведений у читальному залі до Дня матері бібліомікс «Мати! Від неї все на світі! Навіть світ...». Сценарій підготували члени бібліотечної ради. Студенти оформили зал, використавши власні малюнки, інсталяції та квіти. Огляд літературних видань та електронних ресурсів за темою заходу, презентація історичних відтоків виникнення свята, концерт з читанням авторської поезії та зворушливим виконанням музичних композицій.

Живе, активне спілкування, свобода творчості допомагає досягнути поставленої мети бібліотечних заходів – сприяти формуванню лі-

тературних та естетичних смаків, виховати моральні, етичні принципи, розвинути в наших читачів креативні здібності та ділові навички. Розширити діапазон бібліотечних заходів вдається через співпрацю з громадськими, літературними, мистецькими організаціями, бібліотеками міста. Молодь потребує розуміння, підтримки, довіри, визнання своїх творчих досягнень. Активну життєву позицію та ерудованість проявили учасники екологічного квесту «Climat actions», організованого громадськими організаціями «Ecogradus», «Екоклуб» в обласній бібліотеці для молоді. Команда нашого коледжу «Дизайнер» небайдужа до однієї з найгостріших екологічних проблем людства – глобальної зміни клімату, успішно здолала поставлені завдання та отримала впевнену перемогу.

Дуже важливими для людини, яка живе у світі надзвичайно стрімкого розвитку техніки та інформаційних технологій, є вміння створювати власний світ образів. У формуванні творчої активності користувачів, розвитку їхньої художньої творчості позитивну роль відіграє бібліотечний проект «Літопис талантів альма-матер». Мета проекту – підтримка обдарованої молоді, розвиток і популяризація мистецької творчості студентів та викладачів, а також випускників коледжу, збереження інформації для історії коледжу.

Учасником бібліотечного проекту «Літопис талантів альма-матер» може стати кожен читач бібліотеки, який презентує для проекту власні твори мистецтва. Роботи різних видів та жанрів – живопис, графіка, витинанка, декоративно-ужиткове мистецтво, літературна творчість – демонструються спочатку в читальному залі, а згодом беруть участь у мистецьких локаціях за межами коледжу. Усі твори знаходять своє відображення у віртуальній виставці-презентації на сайті коледжу та в соціальних мережах. Завершує кожен цикл музичний відеоролик про творчі роботи та їх авторів. Відеосюжети розміщуються на сайті коледжу, у соціальних мережах на сторінці бібліотечно-інформаційного центру, а також представлені на платформі YouTube [2]. Студентам імпонує те, що за допомогою інтернет-технологій про їхні успіхи дізнаються батьки, реальні та віртуальні друзі. Це можливість заявити не тільки про здобутки наших студентів та викладачів, а й про рідний коледж, нашу альма-матер.

У рамках проекту читальний зал збирає не тільки книголюбів, шанувальників літератури та юних поетів. Рівненські письменники – Петро Велесик, Валентина Люліч, Євген Шморгун, Ірина Баковецька-Рачковська – власною творчістю надихають молодих початківців. Такі літературні зустрічі сприяють інтеграції молоді у суспільне та культурне життя міста, наближують до творчості майстрів краєзнавчої літератури. Голова Рівненської організації Національної спілки письменників України Ірина Баковецька-

Рачковська – популярна поетеса, журналістка, композиторка, громадська діячка, виконавиця власного стилю етнорок. Студенти захоплюються цією неординарною особистістю з першої хвилини спілкування. Письменниця є ініціатором та організатором багатьох літературно-мистецьких проєктів, які допомагають нашим талановитим студентам реалізувати свої творчі здобутки. Під час таких творчих зустрічей з іменитими митцями, зокрема спілкування з І. В. Баковецькою-Рачковською [3], студенти діляться своїми літературними творами. Особливо зворушливо звучать поетичні рядки наших юних талантів про події на сході України, роздуми про майбутнє, ліричні переживання, романтичні почуття.

Часто для оригінального оформлення зали студенти пропонують свої декоративні експонати. Затишну атмосферу літературної кав'ярні, проведеної у читальному залі коледжу, підтримують справжні солодкі гостинці – домашня випічка, чай та кава від імпровізованого бібліобару. Обов'язковими в бібліотечних заходах є гумористичні та ігрові елементи, які завжди допомагають створити невимушену, довірливу атмосферу. Доречною під час літературної кав'ярні стала вікторина «Літературні фіглі-міглі», у якій книжкові ерудити продемонстрували свою винахідливість, інтелект та почуття гумору.

Художню творчість талановитої молоді в проєкті «Літопис талантів альма-матер» презентує розділ «Живопис. Графіка. Художнє фото» [4]. Третій рік поспіль у читальному залі розгортаються тематичні виставки-вернісажі. На них представлені малюнки, графічні роботи, витинанки, художні фотографії. Роботи надзвичайно яскраві та неповторні, кожна хвилює, викликає роздуми та навіть захоплення. Найчастіше такі виставки приурочені святкуванню в Україні Всеукраїнського дня бібліотек та Дня художника. Адже книжка, яка впродовж тисячоліть залишається невичерпним джерелом людської мудрості, поєднує в собі багато видів мистецтва, а художнє оформлення підкреслює її особливість. На згадку про участь у виставці кожному автору бібліотека дарує невеличкий сувенір. Презентом для учасників одного з перших вернісажів стала фігурка сови-художниці як символу мудрості, що поєднує знання і творчий талант.

Найбільш майстерні роботи юних художників стають учасниками експозицій в інших закладах нашого міста. Завжди відкриті для співпраці двері відділу мистецтв обласної бібліотеки, у мистецьких локаціях якої нещодавно було представлено роботи наших студентів за темами: «Світ навколо нас» та «Майбутнє у наших руках». Дивні птахи, місячні пейзажі, незвичайні сюжети, оригінальний колорит кожної роботи впродовж місяця радували очі читачів обласної бібліотеки. Приємно відчувати, що бібліотечний проєкт сприяє успіхам наших студентів та приносить славу нашому

коледжу. Експозицію творчих робіт «Світ навколо нас» можна переглянути за посиланням [5].

Окремо вирізняється розділ Дизайн бібліотечного проєкту «Літопис талантів альма-матер», який тільки набуває свого розвитку. Він – про справжні архітектурні мінідива, втілені в життя студентами коледжу. Крім персональних робіт, на виставках та у відео представлені неймовірні колективні роботи майбутніх дизайнерів під керівництвом викладачів. У них – гра світла й тіней, просторові композиції, вироби з різних матеріалів. Це смілива фантазія, втілена у дивовижні форми... Проєкт «Літопис талантів альма-матер» має своє продовження. Він покликаний зміцнювати та розвивати традиції літературного, художнього розвитку юних талантів нашого коледжу. Щороку до літопису долучаються нові учасники, творчими здобутками яких збагачується і звеличується імідж коледжу. Сподіваємось, що цей бібліотечний проєкт допоможе молоді розвинути свої унікальні здібності, здобути в житті визнання і навіть славу. Ми пишаємось нашими студентами та з приємністю розповідаємо про їхні творчі успіхи.

Висновки. Інноваційна діяльність бібліотечно-інформаційного центру фахового коледжу реалізується шляхом застосування нових форм та методів бібліотечної роботи, втілення бібліотечних проєктів. Інновації є пріоритетом та результатом повсякчасної співпраці керівництва, педагогічного колективу та бібліотекарів. Метою інноваційних технологій у коледжі є виховання конкурентоспроможного фахівця, здатного вдосконалюватися впродовж життя, який може креативно застосовувати свої знання та генерувати нові ідеї. Бібліотечний проєкт «Літопис талантів альма-матер» допомагає вирішувати ці завдання, підтримує обдаровану молодь, сприяє розвитку літературної та художньої творчості, формуванню активної життєвої позиції здобувачів освіти, зміцнює престиж бібліотечно-інформаційного центру та позитивний діловий імідж коледжу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новини коледжу / Офіційний сайт Рівненського фахового коледжу НУБіП України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rcnubip.org.ua/news/2019/10/11/kvest-yak-kozaki-u-bursi-vchilisy/>
2. Відео «Літопис талантів альма-матер. Живопис. Графіка. 2020». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/228248467636149/videos/205980107350635/>
3. Творча зустріч з Баковецькою-Рачковською І. В. у бібліотеці Рівненського фахового коледжу НУБіП України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rcnubip.org.ua/news/2019/10/16/literaturne-slovo-zustrich-z-rivnenskoju-pismennic/>
4. Відеосюжет «Літопис талантів альма-матер. Живопис. Графіка. Художнє фото». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=EOOTjQWiRdk>
5. Експозиція творчих робіт «Світ навколо нас». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rcnubip.org.ua/news/2020/03/17/aavpap/>

УДК 377: 352.07.2] (477.44)

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анжела ДАЦЕНКО, начальник відділу вищої, професійної та фахової перевещої освіти управління освіти та науки Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації

Розкрито розвиток державно-приватного партнерства як інструмент управління у сфері інноваційного розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти Вінницької області, упровадження дуальної форми навчання як взаємовигідної співпраці між державою, підприємствами, закладами освіти та здобувачами освіти на прикладі ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту».

Ключові слова: інновації, державно-приватне партнерство, дуальна освіта.

Anzhela DATSENKO

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION

The development of public-private partnership as a management tool in the field of innovative development of vocational (technical) education institutions of Vinnytsia region, introduction of dual education as a mutually beneficial cooperation between the state, enterprises, educational institutions and students on the example of Kozyatyn interregional higher vocational school railway transport.

Keywords: innovations, public-private partnership, dual education.

Упровадження державно-приватного партнерства у професійній освіті і навчанні є механізмом узгодження дій та поділу відповідальності між державними та приватними зацікавленими сторонами професійної освіти, що застосовується для формулювання, розроблення, фінансування, управління та підтримки проекту, який перебуває у сфері спільних інтересів. Концепція державно-приватного партнерства виходить за рамки професійної освіти і навчання та стосується широкого кола потреб виробничих суб'єктів. У загальному сенсі партнерство є використанням принципу багаторівневого управління із залученням різних рівнів управлінської ієрархії. Це сприяє поліпшенню комунікації, подоланню ізольованості, досягненню балансу між політичними, економічними та соціальними інтересами. Водночас державно-приватне партнерство управління закладами професійно-технічної освіти – це поєднання прав і відповідальності. Нова концепція державно-приватного партнерства, що закладена у проекті закону «Про професійну освіту», оновлює, модернізує та розширює ці традиції відповідно до міжнародної практики.

Напрями державно-приватного партнерства, які реалізуються в області: *співпраця із органами влади та місцевого самоврядування; співпраця із суб'єктами господарської діяльності усіх форм власності; міжнародна співпраця.*

© Даценко А., 2021

Обласною Радою та обласною державною адміністрацією здійснено низку заходів, спрямованих на розвиток та вдосконалення системи професійної освіти. Відповідно до «Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року», пріоритетними напрямками розвитку економіки Вінниччини визначено три стратегічні цілі. Одна з них, «Регіон сталого гуманітарного розвитку», передбачає операційну ціль «Розвиток професійної (професійно-технічної) освіти». Понад 15 років в області реалізуються регіональні програми підготовки кваліфікованих робітників, які підтримуються фінансово, і в час фінансування лише захищених статей кошторисів стали програмами розвитку професійно-технічної освіти.

Зростає роль Ради професійно-технічної освіти Вінницької області. До складу ради, затвердженої розпорядженням голови облдержадміністрації, входять представники провідних підприємств області, громадськості, освітяни. Рада сприяє формуванню та реалізації регіональної політики в галузі професійної (професійно-технічної) освіти, вносить пропозиції щодо стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти регіону та шляхи вирішення завдань, сприяє ініціативам, необхідним для розвитку системи професійної освіти, допомагаючи забезпечити її відповідність потребам економіки регіону та досягненню вищих рівнів результативності, роз-

ширенню можливостей повноважень соціальних партнерів та громадянського суспільства, що забезпечує їхнє залучення до формування і реалізації політики у сфері професійної освіти.

Одночасно виникла проблема в контексті децентралізації, пов'язана зі створенням нових адміністративних одиниць – об'єднаних територіальних громад. Поки що вони не бачать своєї ролі у формуванні ринку праці і не виявили інтересу щодо співпраці з постачальниками послуг професійної освіти.

У регіоні створюються сприятливі умови, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності бізнесу, зокрема щодо забезпечення робітничими кадрами. Відділом вищої, професійної та фахової переважної освіти управління освіти та науки Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації сформовано базу даних замовників робітничих кадрів та соціальних партнерів закладів галузі – це понад 2 тисячі установ, підприємств та організацій регіону.

Співпраця закладів професійної (професійно-технічної) освіти із суб'єктами господарювання *багатовекторна*. ЗП(ПТ)О мають багаторічний досвід співпраці з роботодавцями: від замовлень підприємств на підготовку робітничих кадрів, угод про проходження виробничого навчання і практики до працевлаштування та закріплення випускників на робочих місцях. Соціальні партнери ЗП(ПТ)О беруть участь у розробленні нових навчальних планів, програм, норм щодо підготовки та умов роботи здобувачів професійної освіти, в оцінюванні результатів навчання під час державних кваліфікаційних атестацій, в управлінні процесами забезпечення якості освіти.

Однією з важливих форм державно-приватного партнерства є участь суб'єктів господарської діяльності, з якими ЗП(ПТ)О укладено угоди, *в організації виробничої практики та навчання*. На жаль, не усі підприємства зацікавлені в тому, щоб приймати здобувачів освіти. А якщо й приймають, то учням не завжди дають доступ до сучасних технологій, і не скрізь є можливості для виконання переліку навчально-виробничих робіт виробничої практики чи навчання. Деякі підприємства, робота яких пов'язана з новітніми технологіями у сфері дизайну і поліграфії, IT, ресторанно-готельного бізнесу, надання послуг, є малими та можуть прийняти на практику обмежену кількість здобувачів професійно-технічної освіти, що ускладнює контроль за станом виробничої практики і керівництво нею.

Разом із тим є приклади багаторічної співпраці із підприємствами. Так, ДНЗ «Барський професійний будівельний ліцей» тісно і плідно спів-

працює з більш ніж десятима будівельними підприємствами. Сталим є партнерство ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне ВПУ залізничного транспорту» із ВАТ «Укрзалізниця», ВХПТУ № 5 м. Вінниці із ТОВ «МУР», «БМУ-3». У більшості випадків учні отримують платню під час проходження виробничої практики, а за добру роботу – премії.

Концепцією реалізації державної політики у сфері професійної освіти передбачено розвиток державно-приватного партнерства. Актуальний міжнародний досвід, який може допомогти в розробці цих тем, вже доступний і його можна отримати від МОП, ЄФО, ЮНЕСКО та ПРООН.

У Німеччині ще в 60-х роках ХХ століття зрозуміли, що «таємницю» якісного навчання та швидкого працевлаштування за спеціальністю доцільно шукати в правильній комбінації теорії та практики, поєднанні місця навчання та місця роботи, співпраці навчального закладу і підприємства. Управлінням освіти і науки, ЗП(ПТ)О області здійснюються заходи щодо впровадження елементів дуальної форми навчання. Такі елементи з початку нового навчального року впроваджуються у 13 закладах професійної (професійно-технічної) освіти з 26 професій. Угоди щодо організації виробничого навчання на підприємствах укладено із 68 підприємствами, установами та організаціями, охоплено 725 здобувачів освіти.

Упровадження елементів дуальної форми навчання базується на поєднанні в освітньому процесі теоретичної та практичної підготовки в обсягах 30–40 % теоретичних занять та 60–70 % практичного навчання. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюється безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що дає можливість здобувачам освіти одночасно з навчанням у закладі освіти здобувати обрану професію безпосередньо на виробництві.

Прикладом організації дуальної форми навчання є співпраця ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» (директор А. О. Стецюк) з ТОВ «АКВ Українське каолінове товариство». У липні 2020 року сторони підписали двосторонні договори про впровадження елементів дуальної форми навчання. Майстри виробничого навчання закладу пройшли стажування на підприємстві, ознайомившись зі станом і тенденціями його розвитку з урахуванням вимог науково-технічного прогресу, новим обладнанням, сучасними технологіями і передовим досвідом працівників ТОВ «АКВ Українське каолінове товариство» з професії «Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування. Електромонтер з ремонту та обслуговування

пристроїв сигналізації, централізації та блокування». Нині здобувачі освіти проходять виробниче навчання за дуальною формою навчання.

Упровадження дуальної форми навчання є взаємовигідним для держави, підприємств, закладів освіти та здобувачів: підприємство має можливість відібрати робітничі кадри, підготовлені безпосередньо в цехах, не витрачаючи кошти на навчання та перепідготовку; здійснюють підготовку кадрів безпосередньо під своє підприємство, виробничі технології та обладнання; рівень підготовки кваліфікованих робітників відповідає запитам роботодавців; зміст і обсяг освітніх програм забезпечують якість підготовки; можливість мобільної реакції на зміни виробничих технологій. Заклади освіти економлять витрати на сировину і матеріали, оплату електроенергії, опалення, водопостачання та водовідведення, експлуатацію та ремонт устаткування відповідно до програми виробничого навчання. Це сприяє активній соціалізації учнів, розвиває самостійність та безболісну адаптацію до дорослого життя, в учнів формується впевненість у доброму майбутньому.

Дуальна освіта за європейським зразком – це не про паперові реформи, а про життя. От тільки чим складніший задум, тим більше ризиків: недосконала правова врегульованість упровадження дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти; учасниками запровадження можуть бути лише підприємства, які постійно функціонують; не весь перелік робітничих професій може формуватись за допомогою дуального навчання (вікові обмеження 18+). Проблемною є підготовка за такою формою інтегрованих професій, які потребують формування умінь з багатьох операцій, здобуття робітничих професій з паралельним отриманням середньої освіти ускладнено. Працівники підприємств, які залучаються до навчання учнів ЗП(ПТ)О, зазвичай, не володіють знаннями методики, підліткової психології, не знають нормативних документів професійної (професійно-технічної) освіти. Актуальними є напрацювання методичних рекомендацій з досвіду кращих учасників процесу формування робітничих кадрів за дуальною формою навчання.

Найчастіше спонсорство набуває форми постачання фізичних товарів або матеріалів для закладу освіти, наприклад, витратних матеріалів для виробництва, а не грошових внесків. Підприємства-роботодавці беруть активну участь у модернізації обладнання майстерень і лабораторій, у впровадженні сучасних технологій в освітній процес. Так, підприємством «Мальва» створено майстерню для підготовки ювелірів у ДНЗ «ЦПТО № 1 м. Вінниці», а ЗАТ «Вінницятурист», ресторан «Поділля», ТОВ «Першотравневе» та торговельні комплекси м. Вінниці – головні партнери у вирі-

шенні завдань, пов'язаних з розвитком та поновленням матеріально-технічної бази профільних ЗП(ПТ)О м. Вінниці шляхом шефської допомоги у переоснащенні навчально-матеріальної бази, забезпеченні навчально-виробничого процесу необхідними інструментами, матеріалами, спеціальним одягом, індивідуальними засобами захисту. Такий досвід співпраці ЗП(ПТ)О Вінницької області з провідними фірмами дає можливість максимально використовувати сучасні інноваційні технології в освітньому процесі. Прикладами вдалого партнерства аграрних училищ є співпраця ВПУ № 42 м. Погребище з ДП «Новофастівське», агрофірмою «Нафком-Агро», СФГ «Колотуцького». На базі ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» постійно проводяться семінари перукарів з провідними торговельними марками «LONDA» «WELLA», «Estel Professional», «Varex». Підприємства-роботодавці є учасниками, часто організаторами і спонсорами конкурсів професійної майстерності; організовують майстер-класи для учнів і педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

Підприємства допомагають навчальним закладам у профорієнтаційній роботі. Сучасне підприємство, яке ефективно працює, на якому впроваджуються високі технології, де дбають про імідж, створюють умови для професійного зростання, матеріального та морального стимулювання працівників – найкращий засіб профорієнтації. Зростає імідж підприємства – збільшується кількість охочих вступити до профільного закладу професійної освіти.

Одним із результатів соціального партнерства в Україні є створення навчально-практичних центрів на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти. До створення та організації роботи таких центрів активно долучаються замовники робітничих кадрів. Нині у Вінницькій області працює 20 навчально-практичних центрів: 8 будівельних, 6 промислових 4 аграрних, 1 залізничний, 1 сфери послуг. Для створення центрів задіяні кошти державного та обласного бюджетів, Державного фонду регіонального розвитку, спеціальних фондів ЗП(ПТ)О, кошти інвесторів. Навчально-практичні центри є базою для підвищення кваліфікації працівників підприємств, перенавчання дорослого населення. З часу відкриття центрів кількість слухачів курсів зросла на 15 %.

Уперше в історії Вінниччини здійснено інвестиції у розвиток профтехосвіти європейськими партнерами – Фондом підтримки будівельної галузі ім. Ебергарда Шьока (Німеччина) відповідно до тристороннього договору з Департаментом світи і науки Вінницької обласної державної адміністрації та ВХІТУ № 5 м. Вінниці про участь у пілотному проекті «Модернізація та адапта-

ція визначених професій». Організація вклала 75 тис. євро в розвиток навчально-матеріальної бази закладу, що стало основою для створення сучасного навчально-виробничого комплексу для підготовки професії «Маляр, реставратор декоративно-художніх фарбувань». У 2016 році Фондом відправлено наступний транш для створення майстерні для підготовки кваліфікованих робітників із монтажу систем утеплення будинків та кабінету-майстерні для здійснення художньо-оздоблювальних робіт. За участю Фонду в 2020 році розпочав роботу навчально-практичний центр деревообробних технологій, оснащений сучасними станками та інструментами.

Партнерами ЗП(ПТ)О є підприємства країн-членів Європейського Союзу, що сприяє вивченню кращого досвіду роботи підприємств. До пандемії учні ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», відповідно до укладених угод, мали можливість проходити виробничу практику на базах відпочинку в Болгарії, ДПТНЗ «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту» – на підприємствах Словачької Республіки.

Ринок праці, сформований у наш час, диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі професійної освіти. Під час прийому на роботу представників бізнесу цікавить не стільки

формат «знань» випускників навчальних закладів, скільки їхня готовність до здійснення професійної діяльності. Упровадження зарубіжного досвіду організації навчального процесу та інноваційних технологій, комп'ютеризація навчальних процесів сприяють підвищенню кваліфікаційного рівня випускників закладів освіти.

Висновки. Децентралізація системи П(ПТ)О є передумовою для адаптації умінь, компетентностей та професійних кваліфікацій до потреб місцевої економіки. Для досягнення цієї мети потрібні інноваційні підходи до реформування професійної освіти. Однак реформи децентралізації відбуваються повільно. Це спричинено недостатнім рівнем координації між державними суб'єктами щодо побудови бачення нової системи, реалізації нових політик у сфері П(ПТ)О, неспроможності забезпечити послідовний та ефективний процес децентралізації. Перехід до ефективного багаторівневого управління також вимагатиме від державних та недержавних зацікавлених сторін системи П(ПТ)О усіх рівнів проявляти ініціативу щодо започаткування відкритих політичних дискусій на тему ролі професійної освіти для соціально-економічного розвитку та економічного зростання, пропагуючи переваги, які професійна освіта може запропонувати громадянам України.

«ПРОФЕСІЯ ТВОРИТИ МОДУ» – ЯСКРАВІЙ ПРОЄКТ СИНЕРГІЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ

Голда ВІНОГРАДСЬКА, голова Національного галузевого партнерства в легкій промисловості України «Fashion Globus Ukraine», організатор проекту «Професія творити моду», м. Київ

Розроблення та впровадження в освітній процес закладів професійної освіти електронних засобів навчання є вимогою сьогодення. Проєкт «професія творити моду» є прикладом співпраці освіти, громадськості та бізнесу, ідеологічним підходом для переосмислення питання поповнення фахівців за допомогою мистецтва; якісної профорієнтації та популяризації високого рівня професійно-технічної освіти швейного профілю України.

Ключові слова: електронний посібник, мода, легка промисловість, здобувачі освіти професій «Швачка», «Кравець», «Закрійник».

Golda VYNOGRADSKAYA

«PROFESSION TO CREATE FASHION» – A BRIGHT PROJECT OF SYNERGY OF EDUCATION AND BUSINESS

The development and introduction of e-learning tools in the educational process of vocational education institutions is a requirement of today. The PROFESSION TO CREATE FASHION project is an example of cooperation between education, the public and business – as an ideological approach to rethinking the issue of staff shortages through art. And high-quality vocational guidance and popularization of a high level of vocational education of the sewing profile of Ukraine.

Keywords: Electronic manual, fashion, textile industry, students of professions "Seamstress", "Tailor", "Cutter".

© Виноградська Г., 2021

Будь-яка галузь без кадрового забезпечення не має перспективи розвитку. Fashion індустрія – це локомотив легкої промисловості, де всі ланки виробничих процесів потребують фахівців високого рівня. Саме із закладів професійно-технічної освіти розпочинають свою кар'єру молоді люди, які створюють моду. В Україні майже 70 закладів освіти в усіх регіонах готують швачок, конструкторів, технологів – спеціалістів, які реалізують всі задуми дизайнерів та виробництв одягу. Пандемія та карантинні заходи пов'язані з Covid-19 змусили весь світ багато чого переглянути та переосмислити. Звичайно, це стосується освіти та самоосвіти.

Розроблення й упровадження в освітній процес закладу професійної освіти, який є сучасним провайдером якісних послуг у сфері підготовки робітничих кадрів, електронних засобів навчання – є вимогою сьогодення. Про сучасні посібники для навчальних закладів швейного напрямку мріяли багато років. Але брак коштів та можливостей змушував освітян самотужки давати раду цим проблемам, адже професійно-технічна освіта передусім має орієнтуватися на запити ринку та інноваційні підходи.

Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України «Fashion Globus Ukraine» є секторальним партнером МОН України щодо підготовки кадрів для легкої промисловості, вже 6 років є амбасадором професійної освіти в Україні, ініціатором та організатором різнопланових проєктів для системи закладів швейного профілю. У 2020 році ця громадська організація ініціювала проєкт «Професія творити моду» за підтримки Українського культурного фонду та Асоціації швейних училищ України.

Його унікальність у тому, що це не просто електронний посібник, за яким можна навчитися шити, а ще й платформа для дистанційної освіти, розширення горизонтів та підняття престижності професій за підтримки країни разом із професіоналами цієї галузі.

На сайті <https://fashionglobusukraine.com> посібники в електронному вигляді з вільним доступом із використанням відеоконтенту світових та українських fashion досягнень мають 5 напрямів: «Технологія та виготовлення жіночих жакетів, брюк, блуз, спідниць та суконь». Завдяки

співпраці дизайнерів та освітян сайт виглядає як сучасний fashion інтернет-портал, де все зручно, цікаво та модно.

Над написанням посібників «Професія творити моду» працювали фахівці із професійної освіти різних регіонів України, відомі дизайнери та виробники одягу, постачальники швейного обладнання, щоб готовий продукт був актуальним, сучасним та зручним. Авторські колективи на основі зібраного в ході реалізації своєї повсякденної педагогічної та виробничої практики створили продуктивний навчальний ресурс для здобувачів професійної освіти. Цільовою категорією електронного навчального видання є здобувачі професій «Швачка», «Кравець», «Закрійник».

Контент створюваного навчального видання описує історію виникнення та сучасні види одягу, методики побудови конструкцій та моделювання швейних виробів, особливості підбору матеріалів, тканини, фурнітури з урахуванням призначення і фасону готового швейного виробу. Автори електронного засобу навчання передбачили втілення традицій і новаторства в обробці вузлів виробів, підбору сучасного обладнання, креативних способів і засобів оздоблення одягу. Один із розділів присвячено створенню та огляду колекцій українських та іноземних дизайнерів.

Практична цінність е-посібників полягає в тому, що вони дають можливість учням та широкому колу бажаючих навчитися швейній справі усвідомити основи швейного виробництва, роботу кравця щодо правильних прийомів виконання робіт з використанням інноваційних технологій та систематизувати знання в послідовності виконання операцій під час виготовлення виробу. Зміст посібників поділено за темами, які викладено на високому професійному рівні, представлено засоби перевірки та контролю знань, спрямованих на підвищення самостійності й активності учнів у процесі навчання. Такі засоби навчання сприяють продуктивному засвоєнню знань, ефективному управлінню та самоврядуванню пізнавальної діяльності тих, хто навчається; дають можливість викладачам і майстрам виробничого навчання поєднувати індивідуальну та колективну роботу в групах вихованців.

Розділ «FASHION БІБЛІОТЕКА» ознайомлює відвідувачів сайту із:

- найцікавішими модними показами в історії моди;
- глосарієм термінів;
- сучасними методиками конструювання;
- літературою на тему світової моди;
- переліком навчальних закладів України, де готують фешн спеціалістів;
- історією виникнення швейного обладнання.

Тут можна знайти джерело натхнення в зібраних фешн ідеях та надихнутися історією видатних українських модельєрів.

Електронний посібник «Технологія створення жіночого одягу» створювався авторськими колективами:

«Київського вищого професійного училища технологій та дизайну одягу» –

розділи «Технологія виготовлення жіночих суконь» та «Технологія виготовлення жіночого жакету». У складі авторського колективу – викладачі предметів загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки професій швейного напрямку вищої категорії: О. Тесля, Т. Мусієнко, С. Добровольська, Г. Плюшко, С. Петрович, які мають великий педагогічний досвід;

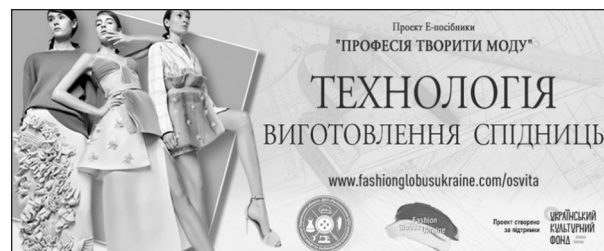
ДНЗ «Хмельницький центр ПТО сфери послуг» –

Творча група педагогів-новаторів й експериментаторів під керівництвом директора закла-

ду Е. Царьової займалася створенням методичної моделі та втіленням конструкторського й технологічного задуму електронного посібника «Технологія виготовлення блузи». Це викладачі спецдисциплін: І. Деліта, В. Приходько, М. Карпець-Самолук, О. Гнатюк; майстри виробничого навчання: Т. Герасимчук, В. Григоренко, Т. Гуцалюк, І. Шляхова, Ю. Бевза, М. Осадча, Л. Козакевич;

ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області» –

розробляв посібник «Технологія виготовлення спідниць». Над його створенням працював колектив під керівництвом директора закладу Н. Ткаченко у складі: викладача предметів професійно-теоретичної підготовки Н. Пашневої, майстра виробничого навчання Д. Зубкової, викладача предметів професійно-теоретичної підготовки О. Гончарової;

«Хустський професійний ліцей сфери послуг» –

працював над створенням посібника «Технологія виготовлення жіночих брюк». Керівник творчої групи – Т. Мейгес, старший майстер «Хустського професійного ліцею сфери послуг»; Г. Філак – викладач спецпредметів швейного профілю; О. Велічко – майстер виробничого навчання.

Партнером проекту стала компанія SOFTORG, яка надала необхідні матеріали, фото та відео найсучаснішого швейного обладнання. Рецензували і доповнювали посібник досвідчені дизайнери та виробники одягу – Г. Виноградська, Л. Іва-

нова (компанія DANA MODA), Г. Альтшулер та А. Баранова (Tailor school), що сприяло гармонійному поєднанню у виданнях теорії та практики. Кожен із 5 посібників супроводжується годинним відео із майстер-класами та цікавими матеріалами. Автори проекту «Професія творити моду» прагнули реалізувати і донести до цільової аудиторії кращі практики виготовлення й обробки швейних виробів, створити творчо-пошукову атмосферу навчання, застосувати сучасні засоби контролю й коригування навичок. Запрошуємо зануритися в неймовірний світ моди та краси: <https://posibnyk.fashionglobusukraine.com>

УДК 378.147

СПІВПРАЦЯ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ)»

Володимир КОБИСЯ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця;

Алла КОБИСЯ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця;

Лариса КУЦАК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Висвітлено напрями співпраці закладу вищої освіти з різними групами стейкхолдерів задля сприяння її вдосконаленню і модернізації та спроможності ефективності підготовки майбутніх педагогів професійного навчання для підвищення їхньої конкурентоздатності на ринку праці.

Ключові слова: професійна освіта, педагог професійного навчання, стейкхолдери, освітня програма, практична підготовка.

Volodymyr KOBYSIA, Alla KOBYSIA, Larysa KUTSAK

COOPERATION WITH STAKEHOLDERS IN THE FRAMEWORK OF REALIZE THE EDUCATIONAL PROGRAM «VOCATIONAL EDUCATION (DIGITAL TECHNOLOGIES)»

The article describes the cooperation of higher education institutions with various groups of stakeholders to promote its improvement and modernization and increase the effectiveness of training future teachers to increase their competitiveness in the labor market.

Keywords: professional education, teacher of professional training, stakeholders, educational program, practical training.

Процеси модернізації, що відбуваються в українському суспільстві, охоплюють нині не тільки політичну, економічну, а й соціальну сферу, важливим компонентом якої є система вищої освіти. Реалізація стратегії модернізації вітчизняної освіти багато в чому загострила проблему професійної компетентності педагогів. Тому перед сучасною вищою освітою

ставиться завдання не просто сформулювати у майбутніх педагогів знання, вміння і навички, а й сприяти розвитку особливих професійно-особистісних якостей, що дають їм змогу самореалізуватися у майбутній професійній діяльності, бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Сучасне навчання в закладах вищої освіти стає все більше технологічним, що передбачає не лише комп'ютеризацію освітнього процесу, а

© Кобися В., Кобися А., Куцак Л., 2021

й уведення нових форм педагогічного керування цим процесом, у зв'язку з чим актуалізуються додаткові теоретичні та прикладні педагогічні дослідження. Особливе місце з-поміж них займають праці, що стосуються підготовки студентів до педагогічної діяльності з використанням цифрових технологій в умовах нових суспільних викликів [1, 4].

Педагогічна освіта передбачає підготовку особи, результатом якої є сформованість компетентностей зі спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), педагогіки, психології, необхідних для забезпечення процесу навчання, виховання і розвитку особистості, зокрема осіб з особливими освітніми потребами, моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного досвіду, проведення освітніх вимірювань, застосування освітніх технологій і методів навчання, ефективних способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

У Навчально-науковому інституті педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського здійснюється підготовка здобувачів освіти за спеціальністю 015.39 Професійна освіта (Цифрові технології). Після закінчення навчання на ступені вищої освіти «Бакалавр» випускники одержують кваліфікацію: «Бакалавр професійної освіти (цифрові технології). Педагог професійного навчання з комп'ютерних технологій. Учитель інформатики». Така широка кваліфікація є виправданою в умовах нинішньої модернізації освіти в Україні. Адже основне призначення освітньої програми «Професійна освіта (цифрові технології)» – підготовка висококваліфікованих педагогів професійного навчання для системи професійної (професійно-технічної) освіти регіону, оскільки ця програма є унікальною – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського – єдиний ЗВО в нашому регіоні, де реалізується така освітня програма.

Ураховуючи кваліфікацію майбутніх випускників, навчальним планом передбачено три практики: навчально-ознайомча, технологічна і педагогічна. Зважаючи на додаткову предметну спеціалізацію «Учитель інформатики», педагогічна практика складається із двох частин: виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти і виробничої

педагогічної практики у закладах професійно-технічної освіти. Враховуючи таку особливість навчального плану, кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті, що забезпечує освітню програму «Професійна освіта (цифрові технології)», підтримує тісні професійні зв'язки з закладами професійної (професійно-технічної) освіти Вінницької області і сусідніх областей, студенти з яких здобувають вищу освіту за цією освітньою програмою у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

Основною базою практичної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання здавна був Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», з ним педагогічний університет пов'язує тривала навчальна і наукова співпраця. Частина науково-педагогічних працівників кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті розпочинали свою педагогічну діяльність саме в цьому відомому далеко за межами області і навіть України закладі. Дружний, працьовитий, високопрофесійний педагогічний колектив училища бере активну участь у підготовці педагогічних кадрів для професійно-технічної освіти області.

Щороку студенти проходять тут навчально-ознайомчу й педагогічну практику, за результатами якої на спільних засіданнях адміністрації училища, керівників практики від університету й училища відбуваються обговорення практичної роботи студентів, рівня їхньої теоретичної підготовки, надаються практичні рекомендації щодо вдосконалення і модернізації освітньої програми задля підвищення якості підготовки майбутніх педагогів професійного навчання для підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. За пропозиціями адміністрації та педагогічних працівників училища до змісту освітньої програми і навчальних дисциплін щороку вносяться зміни, що сприяють поліпшенню підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Представників адміністрації училища (заступників директора з теоретичного і виробничого навчання) введено до робочих груп із розроблення освітніх програм «Професійна освіта (цифрові технології)», що дало можливість ефективніше здійснювати комунікацію та швидше реагувати на потреби професійної (професійно-технічної) освіти.

Упродовж останніх років, урахувавши збільшення кількості студентів, які навчаються за освітньою програмою «Професійна освіта (цифрові технології)», та особливості здійснення освітньої діяльності в умовах карантинних обмежень, пов'язаних з пандемією коронавірусу Covid-19, перелік баз практики для здобувачів вищої освіти за цією освітньою програмою значно розширився. Студенти проходять педагогічну практику у Вищому художньому професійно-технічному училищі № 5 м. Вінниці, Вищому професійному училищі № 7 м. Вінниці, Вищому професійному училищі № 11 м. Вінниці, Вищому професійному училищі № 41 м. Тульчина, Вищому професійному училищі № 42 м. Погребища, Комаргородському вищому професійному училищі, Центрі професійно-технічної освіти № 1 м. Вінниці.

Практика в закладах комп'ютерного, художнього, будівельного та сільськогосподарського профілю дала можливість проаналізувати результати навчання в університеті, визначити спеціалізовані програмні результати навчання, необхідні для педагогічної діяльності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти різних профілів та підвищити конкурентоздатність випускників. За результатами педагогічної практики було внесено зміни до змісту навчальних дисциплін: «Методика професійного навчання», «Комп'ютерні технології в освітньому процесі», «Основи автоматизованих систем проектування» та ін.

Технологічну практику в 2020 році студенти проходили у Вінницькому вищому професійному училищі Департаменту поліції охорони. Цей заклад освіти, поряд з широким переліком спеціальностей правоохоронної й охоронної діяльності готує молодших бакалаврів за спеціальністю 172 «Телекомунікації та радіотехніка». Технологічна практика дала можливість сформувати в студентів практичні навички, які допомагають виконувати широкий спектр завдань із забезпечення доступу користувачам до глобальної комп'ютерної мережі, прокладати оптико-волоконні мережі, надавати послуги IP-телефонії, налагоджувати, параметри роботи мереж, здійснювати моніторинг мережі, забезпечувати її розвиток та якісну й надійну роботу мережевих та комп'ютерних систем, установлювати системи відеоспостереження, охоронно-пожежну сигналізацію, звукове сповіщення

тощо. А це дає змогу успішно сформувати фахові компетентності для працевлаштування випускників як у комп'ютерних компаніях, так і в численних охоронних структурах на інженерних посадах.

За результатами проходження технологічної практики у Вінницькому вищому професійному училищі Департаменту поліції охорони освітня програма «Професійна освіта (цифрові технології)» зазнала деяких змін у змісті навчальних дисциплін професійної підготовки: до змісту навчальних дисциплін «Системне програмне забезпечення та операційні системи», «Комп'ютерні мережі», «Спеціальна інформатика» були внесені зміни, що стосуються вивчення проектування, установлення, налагодження та експлуатації охоронних систем, відеоспостереження, адміністрування комп'ютерних систем і мереж.

Особливості проходження педагогічної практики в 2021 році зумовили зміни у практичній підготовці студентів. Урахувавши карантинні обмеження та здійснення освітньої діяльності закладами професійної (професійно-технічної) освіти у форматі змішаного та дистанційного навчання, студенти-практиканти активно долучилися до дистанційного навчання, організованого колективами закладів професійної (професійно-технічної) освіти переважно з використанням пакету програмного забезпечення Google Workspace, що для закладів освіти України розповсюджується за ліцензією G Suite.

Під час педагогічної практики студентів було також залучено до створення методичних і дидактичних матеріалів на уроках професійно-теоретичної підготовки та проведення занять з використанням онлайн-конференцій Google Meet і Zoom. Ефективність цього процесу підвищилася за рахунок введення до переліку вибіркового навчальних дисциплін для всіх освітніх програм, що реалізуються у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, компонент «LMS: робота з електронними курсами», «LMS: методика створення і використання електронних курсів», «Проектування та експертиза високотехнологічного інформаційного освітнього середовища», «Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання», «Організація, діагностика і тестування електронного навчання».

Проте співпраця зі стейкхолдерами не закінчується практичною підготовкою майбутніх педагогів професійного навчання. Важливим розділом спільної роботи є науковий напрям. Упродовж майже тридцяти років у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського під керівництвом докторів педагогічних наук, професорів, дійсних членів (академіків) НАПН України Н. Ничкало і Р. Гуревича проводимо міжнародні науково-практичні конференції «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми». Зазвичай, робота учасників конференції, крім пленарних засідань, організовується у секціях, робота яких спрямована на професійну підготовку майбутніх фахівців у закладах вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти.

Щоразу в роботі конференції бере участь понад дві сотні науковців і педагогічних працівників вітчизняних закладів освіти всіх рівнів з усіх регіонів України, а також науковці з Польщі, Словенії, Чехії, Ізраїлю, Мексики, США, Німеччини, Казахстану, Білорусі, Норвегії та ін. За цей час видано 58 збірників наукових праць, у яких відображено передовий вітчизняний та закордонний досвід організації і здійснення професійної освіти, впровадження інноваційних й інформаційних технологій в освітній процес. Участь у таких форумах науково-педагогічних працівників кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті дає можливість відстежувати нові освітні тренди, тенденції модернізації та вдосконалення освітнього процесу, упровадження інноваційних технологій в організацію та здійснення професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, швидко і якісно змінювати освітню програму «Професійна освіта (цифрові технології)».

Ще одним напрямом співпраці зі стейкхолдерами, що дає відчутний результат, є проведення фахових семінарів, вебінарів та інших науково-практичних заходів для студентів, аспірантів, докторантів, працівників закладів загальної середньої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти, а також громадськості міста. Адже зміна освітньої парадигми потребує оновленого змісту навчання. За цих умов викладачеві необхідно орієнтуватися в широкому спектрі сучасних інноваційних

технологій, новітніх ідей. Нині бути кваліфікованим педагогом неможливо без оволодіння освітніми технологіями, що підвищують його фахову компетентність.

У Вінницькому державному педагогічному університеті створено освітній хаб «NotBox», що дає змогу реалізувати не тільки освітні заходи у форматі дистанційного навчання і підвищення кваліфікації, а й підтримувати й реалізувати молодіжні ідеї та проекти, мистецькі зустрічі, літературні вечори, конкурси і змагання для студентів та старшокласників. До складу освітнього хабу входять 7 комфортних аудиторій, обладнаних сучасною телекомунікаційною технікою, та креативний, компетентний персонал.

За короткий час існування освітнього хабу в його просторах приміщеннях проведено десятки семінарів, вебінарів, тренінгів, онлайн-презентацій, курсів та інших заходів, що сприяє вдосконаленню педагогічної та іншої підготовки викладачів і вчителів освітніх закладів, здобувачів освіти. Освітній хаб використовується не тільки для проведення освітніх і наукових заходів – це відкрита територія для комунікацій громадських організацій, цільових груп, мистецьких спілок, цікавих громадських проектів.

Хаб «NotBox» – «це сучасний креативний простір для ініціативних, творчих освітян, які бажають втілювати свої ідеї щодо реалізації проектів, конкурсів, турнірів поза межами навчальної програми. Це унікальна можливість для зародження партнерських зв'язків студентської й учнівської молоді, викладачів і педагогів, громадських діячів та просто активної молоді нашої громади» [2].

Висновки. Тісна співпраця університету із закладами загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти, студентською та учнівською молоддю, викладачами, педагогічними працівниками, громадськими діячами та просто активною молоддю нашої громади допомагає швидко і адекватно реагувати на потреби громади, освітньої системи, сучасних випускників закладів освіти різних рівнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.
2. Освітній хаб Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – URL: <http://notbox.vspu.edu.ua>.

УДК 377:7]37.018.43:004(477.44-21)

ДИСТАНЦІЙНЕ ТА ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ

Марина ПИЛЯВЕЦЬ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчально-методичної роботи Вищого художнього професійно-технічного училища № 5, м. Вінниця;

Андрій БЕЗУГЛИЙ, кандидат історичних наук, виконуючий обов'язки директора Вищого художнього професійно-технічного училища № 5, м. Вінниця

Розглянуто технічні й організаційні способи реалізації дистанційного та змішаного форматів навчання, описано зміст елементів дистанційної професійно-теоретичної підготовки кваліфікованих робітників у Вищому художньому професійно-технічному училищі № 5 міста Вінниці (далі ВХПТУ № 5 м. Вінниця). Здійснено короткий аналіз наукових напрацювань, нормативно-правових актів, які регламентують організацію дистанційного навчання у закладах професійно-технічної освіти. Окреслено основні переваги, проблеми впровадження дистанційного навчання у закладах професійно-технічної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішане навчання, хмарні технології, освітній контент, заклад професійно-технічної освіти, кваліфікований робітник.

Marina PILYAVETS, Andriy BEZUGLY

DISTANCE AND MIXED LEARNING IN THE CONDITIONS OF ADAPTIVE QUARANTINE

The article considers technical and organizational methods of implementation of distance and blended learning formats, describes the content of elements of distance vocational training of skilled workers in the Higher Art Vocational School № 5 Vinnytsia (hereinafter VHPTU №5 Vinnytsia). A brief analysis of scientific developments, regulations governing the organization of distance learning in vocational education institutions. The main advantages, problems of introduction of distance learning in vocational education institutions are outlined.

Keywords: distance learning, blended learning, cloud technologies, educational content, vocational education institution, skilled worker.

Основною проблемою, що постала сьогодні перед педагогами, є низький інтерес здобувачів освіти до навчання та умови адаптивного карантину через поширення COVID-19. Ринок праці потребує висококваліфікованих робітників, а тому педагогічним працівникам доводиться шукати різні шляхи мотивації та зацікавленості учнів у вивченні предметів як загальноосвітнього напрямку, так і професійно-теоретичної підготовки. Важливим є забезпечення безперервності освітнього процесу, зокрема й за допомогою сучасних цифрових технологій. Тут виникають проблеми належного забезпечення сучасними технічними засобами навчання (як учнів, так і педагогів), доступ до мережі «Інтернет» усіх учасників освітнього процесу, рівень їхнього оволодіння сучасним цифровим інструментарієм з дидактичною метою, методичне обґрунтування реалізації дистанційного та змішаного форматів навчання.

Актуальність цієї теми пов'язана зі складовими розвитку трудового потенціалу України: збільшення швидкості інформаційних потоків та глобалізаційні процеси, що охоплюють усі сфери

© Пилиявець М., Безуглий А., 2021

суспільної діяльності й призводять до швидкого старіння професійних знань; необхідність професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва; удосконалення педагогічної майстерності викладачів та майстрів виробничого навчання; поширенням дистанційних форм і методів навчання здобувачів освіти без відриву від робочого місця та тимчасова заміна очної форми навчання на дистанційну в зв'язку з карантинними заходами.

Нормативно-правовою базою впровадження елементів дистанційного професійного навчання в освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти є Положення про дистанційне навчання [5], Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [3]. Система карантинних заходів, що пов'язані з поширенням COVID-19, з одного боку, призвела до деяких проблем в системі професійно-технічної освіти, а з іншого – спонукала до пошуку нових можливостей реалізації безперервного освітнього процесу.

Концепція безперервної освіти, яка вперше була оприлюднена у 1965 р. на конференції ЮНЕСКО, ґрунтується на одвічній ідеї гуманізму. У ній людина «розглядається як епіцентр усієї життєдіяль-

ності на планеті. І їй необхідно створити умови для повноцінного розвитку й усебічної діяльності впродовж усього життя на різних етапах її професійного становлення і розвитку, починаючи від вибору напрямку професійної діяльності, й до пост-професійного періоду життя» [6, 305].

У 2020/2021 навчальному році перед системою освіти загалом та професійно-технічною зокрема постало питання забезпечення організації діяльності закладів в умовах режиму дистанційного навчання. Тому адміністрація ВХПТУ № 5 м. Вінниці розробила алгоритм дій у якісно нових умовах, де важливим питанням стало узгодження правил та розкладу взаємодії усіх учасників освітнього процесу задля виконання робочих освітніх планів та програм закладу. ВХПТУ № 5 м. Вінниці започаткувало змішаний формат реалізації освітнього процесу, щоб створити умови для адаптації педагогів та учнів до нових способів взаємодії. Заклад під'єднано до системи Google G Suite for Education (Google Workspace for Education). Так можна використовувати розширені можливості додатків Google в навчальних цілях. Зокрема, створені в додатку Google Classroom своєрідні «класні кімнати» для кожної навчальної групи, до яких під'єднано з корпоративних аккаунтів усіх здобувачів освіти та педагогів. Започатковано проведення додаткових та індивідуальних занять з використанням додатка Google Meet у спеціально створених «живих кімнатах», а також проведення уроків згідно з розкладом у період повного дистанційного формату реалізації освітнього процесу. Завдяки таким технічним можливостям в училищі ефективно організована інтерактивна взаємодія в режимі онлайн. Розкрито можливості таких додатків Google, як: Jamboard, Keep, Google форми, презентації, карти, сайти тощо.

Варто зауважити, що методологічними принципами дистанційного навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти є: відкритість та індивідуальний підхід до організації та здійснення освітнього процесу; науковість; професійна та особистісна спрямованість; гнучкість; забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії [4, 9].

Не треба забувати, що дистанційне навчання – це добре організована й контрольована самоосвіта з використанням комп'ютерної техніки й комунікаційних мереж. Досягти бажаного рівня здобуття якісних знань, без практичних умінь та навичок, повноцінного формування профільних компетентностей неможливо. Однак основною перевагою дистанційної форми навчання над очною формою є, передусім, її зручність: здобувач освіти самостійно обирає час і місце для асинхронного навчання; у безпечних умовах здійснює процес синхронного дистанцій-

ного навчання. Звичні конспекти замінюються електронними ресурсами та новітніми методами навчання, а постійні консультації з викладачами надають цій формі самоосвіти додаткові переваги.

Іншою важливою умовою функціонування належних організаційно-педагогічних умов є якісна підготовка педагогічних працівників до роботи в зазначених форматах, рівень їхньої комп'ютерної обізнаності та вміння працювати з різними інтернет-ресурсами, а також розробка відповідного методичного та дидактичного контенту для забезпечення якісного синхронного та асинхронного дистанційного навчання. Ця проблема є дуже актуальною в сучасних умовах, коли глобалізаційні зміни значно прискорюють старіння професійних знань, навичок і вмінь. Основою професійної освіти і навчання є професійна педагогіка, яка вивчає закономірності, принципи, форми, методи, технології формування і розвитку професійної компетентності фахівців з вищою освітою та підвищення кваліфікаційного рівня робітничого персоналу організацій [2, 7]. З метою підготовки педагогічних працівників до реалізації дистанційного навчання методичною службою було організовано додаткове навчання використанню в освітньому процесі додатків Google, EdEra, Prometheus, ТОВ «Академія цифрового розвитку» та ін.

Розглянемо деякі аспекти використання педагогами цифрового інструментарію, хмарних технологій для розробки контенту з метою якісного проведення уроків професійно-теоретичної та загальноосвітньої підготовки у ВХПТУ № 5 м. Вінниці. Для перевірки рівня засвоєння учнями знань, їх систематизації та узагальнення викладачі активно використовують такі інтернет-ресурси: Quizizz, Classtime (створення тестових завдань із запитаннями різних типів, чіткою регламентацією часу на виконання кожного завдання, можливістю експорту оцінок у додаток Google Classroom), learningapps.org (педагоги створюють кросворди, вікторини, різні ігри, найпоширеніша – «Перший мільйон» тощо), onlinetestpad.com (анкетування, віртуальні екскурсії, тестові завдання тощо). Для пояснення нової навчальної інформації активно використовуються власні відеофрагменти практичних показів, пояснення навчального матеріалу, презентації, віртуальні екскурсії, тренажери тощо. Тривалою та цікавою роботою є розробка електронних підручників та посібників з професійно-теоретичної підготовки, насичених змістовним інформативним та ілюстративним матеріалом.

Змішана форма організації освітнього процесу є сучасною та ефективною. Дослідники онлайн-освіти Х. Стейкер і М. Хорн запропонували чотири основні моделі змішаного навчання. Перша

модель (rotation model) ґрунтується на принципі циклічної зміни місця навчання (ротації), коли здобувачі освіти навчаються за певним графіком, переміщуючись від однієї форми навчання («станції») до іншої, однією з яких обов'язково є онлайн-навчання, а іншими можуть бути навчання в групах, проектна робота. Друга модель (flex model) ґрунтується на тому, що онлайн-навчання поєднується із традиційною формою з урахуванням можливостей учня або викладача, що забезпечує виняткову гнучкість навчання. Майже весь час учні проводять у навчальних кабінетах з викладачами чи майстрами виробничого навчання. У кожного учня є свій власний навчальний план. Застосовується навчання у групах, проектна робота, індивідуальні консультації. Третя модель (a la Carte model) онлайн-навчання учнів використовується як доповнення («картки додаткових завдань») до тих курсів, що проходять в навчальних кабінетах. Педагог працює тільки в режимі онлайн. При здійсненні такої моделі здобувачі освіти можуть знаходитися в навчальних кабінетах чи вдома. Четверта модель (enriched virtual model) збагачує традиційне навчання елементами дистанційного. Зазвичай спочатку відбувається традиційне навчання («начитка» матеріалу) у формі аудиторних занять, а решту курсу учні опановують на відстані в режимі онлайн. Один викладач здійснює як традиційне, так і онлайн-навчання [1, 8–15]. Найбільше у ВХПТУ № 5 м. Вінниці використовується друга модель змішаного формату навчання, а після введення більш жорстких карантинних заходів відбувся повний перехід на дистанційний формат теоретичного навчання.

У дистанційному форматі викладачі проводять відкриті уроки, предметні декади та організують виховні заходи, роботу з батьками. Не припинилась також і профорієнтаційна робота як один із пріоритетних напрямів популяризації робітничих професій, зокрема в режимі онлайн та за допомогою відеозустрічей, організованих з використанням платформ zoom чи googlemeet, інтерактивне спілкування з учнями шкіл міста та Вінницького району, дні відкритих дверей тощо.

Продовжується реалізація міжнародних проектів. Тривалий час ВХПТУ № 5 м. Вінниці співпрацює з Фондом імені Ебергарда Шьока. У межах цієї співпраці функціонують створені навчально-практичні центри, проводяться майстер-класи та захисти кваліфікаційних пробних робіт за участю німецьких фахівців. Дистанційний формат не став перешкодою для проведення зазначених заходів в режимі онлайн з використанням відеозустрічей додатка Google Meet.

Висновки. В умовах адаптивного карантину доцільно посилити увагу до організації безперерв-

ного освітнього процесу і пріоритетним завданням є піднесення на високий рівень саме самоосвітньої діяльності кожного здобувача освіти. Однак у звичних умовах очного навчання запорукою ефективного реалізації освітнього процесу має стати формат змішаного навчання (blended learning), який сприяє ефективному та раціональному використанню сучасних технічних засобів навчання, можливостей інтернет-мережі, хмарних технологій.

Розвиток технологій дистанційного навчання, зручність їхнього використання в освітньому процесі для надання додаткової інформації учням та безперервного здобуття знань є цілком природним та закономірним явищем, враховуючи швидкі темпи науково-технічного прогресу. Водночас на уроках виробничого навчання відпрацювання вмінь та навичок виконання практичних робіт, забезпечення формування профільних компетентностей можливе в очному форматі. Залишається недостатньою різноманітність розроблення дидактичного та навчально-методичного забезпечення, також потребує удосконалення система підвищення рівня кваліфікації педагогічних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Staker H. Classifying K-12 Blended Learning / Heather Staker, Michael B. Horn. – Innosight Institute, Inc., May 2012. – 17 p.
2. Дистанційне навчання кваліфікованих робітників як проблема професійної педагогіки / Г. В. Єльнікова // Професійна освіта: проблеми і перспективи. – 2013. – Вип. 5. – С. 7–12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2013_5_4 – Назва з екрана.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України від 20 грудня 2000 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> – Назва з екрана. – Назва з екрана.
4. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / [О. В. Базелюк, А. А. Каленський, С. Г. Кравець та ін.]. – Київ: Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. – 76 с.
5. Положення про дистанційне навчання. Наказ МОН України від 25 квітня 2013 р. № 466. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. – Назва з екрана.
6. С и с о е в а С. О. Дослідження проблем неперервної професійної освіти: генезис понять / С. О. Сисоева, І. В. Соколова // Педагогічний дискурс. – 2011. – Вип. 9. – С. 303–309. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2011_9_72. – Назва з екрана.

УДК: 377:621.79

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ МЕТАЛООБРОБНОГО ПРОФІЛЮ

Валерій ДЯКІВ, директор Державного навчального закладу «Центр професійно-технічної освіти № 1 м. Вінниця»;
Тетяна ЛЕБІДЬ, заступник директора з НМР Державного навчального закладу «Центр професійно-технічної освіти № 1 м. Вінниця»

Розглянуто підготовку кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти в сучасних умовах. Описано зміни в підготовці кваліфікованих робітників у зв'язку з модернізацією системи освіти. Розкрито актуальні проблеми професійної підготовки і шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: заклад професійної (професійно-технічної) освіти, підготовка кваліфікованих робітників, Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти, ключові компетенції.

Valerii DYAKIV, Tetyana LEBID

FEATURES OF TRAINING QUALIFIED WORKERS OF METAL PROCESSING PROFILE

The article considers the training of skilled workers in vocational (technical) education in modern conditions. Describes changes in the system of training skilled workers in connection with the modernization of the education system. Topical problems of professional training and ways to solve them are revealed.

Keywords: institution of professional (vocational) education, training of skilled workers, Standard of professional (vocational) education, key competencies.

Соціально-економічні зміни в нашій країні, інноваційні процеси та модернізація виробництва потребують наявності кваліфікованих робітничих кадрів і фахівців, які можуть гнучко адаптуватися до нових умов праці. Сучасне виробництво підвищує вимоги не лише до рівня кваліфікації, а й до розширення професійного поля спеціалістів. Швидко збільшується обсяг інформації, необхідної для професійної діяльності працівника, що передбачає формування його здатності до постійної самоосвіти, уміння знаходити і використовувати нові прийоми і технології праці, вільне володіння комп'ютерними технологіями [2].

Потреба у підготовці ініціативних, конкурентоспроможних та професійно компетентних випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти є величезною. Це проблема загальнодержавного характеру, адже сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого робітника має відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, а й потребам роботодавця [1].

Останніми роками законодавство про освіту почало суттєво змінюватись. Ухвалено Закони «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про повну середню освіту», і це ще більше ускладнює застосування чинного закону «Про професійну (професійно-технічну) освіту». 12 червня 2019 р. Урядом було затвер-

© Дяків В., Лебідь Т., 2021

джено Концепцію реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 р. Концепцією передбачено три напрями реформування професійної освіти: децентралізація управління та фінансування, підвищення якості професійної освіти та посилення зв'язку з ринком праці [6].

У Концепції модернізації української освіти одним з пріоритетних напрямів визначено інформатизацію, забезпечення професійної школи сучасною комп'ютерною технікою, застосування нових інформаційних технологій, підготовка молоді до життєдіяльності в сучасному інформаційному просторі. Нові інформаційні технології виступають чинниками, що реалізують взаємні потреби теорії і практики.

Стандартизація професійної освіти спрямована на досягнення належної якості підготовки кваліфікованих робітників, фахівців за рахунок інструментів організації освітньої діяльності, конкретизації навчальних цілей і результатів [5]. Міністерство освіти і науки України продовжує оновлювати професійно-технічну освіту, впроваджуючи державні стандарти з конкретних робітничих професій на модульно-компетентнісній основі [3]. Проблеми підвищення якості професійної підготовки робітників вимагають постійного пошуку оптимальних рішень. Одним з них в історії розвитку професійної освіти є створення навчально-практичних центрів. Навчально-

практичні центри (НПЦ) – це частина приміщень закладу професійної освіти з новим обладнанням та технікою. Там здобувачі освіти проводять практичні заняття, а дорослі – підвищують кваліфікацію або перенавчаються [4].

Для системи професійної (професійно-технічної) освіти соціальне партнерство є природною формою розвитку в умовах ринкової економіки. Партнери можуть надавати допомогу не тільки в інформуванні про потребу в професіях на ринку праці, а й брати активну участь у навчальному процесі, в організації виробничої практики та подальшому працевлаштуванні випускників.

З метою підвищення статусу і стандартів професійної підготовки та кваліфікації по всьому світу, популяризації робітничих професій через проведення міжнародних змагань Україна бере активну участь у всесвітньому русі WorldSkills. Це наймасштабніші змагання з робітничих професій, що проводяться для учнів, студентів та молодих працівників. Уперше конкурс WorldSkills Ukraine було проведено в 2016 році. З того часу він став невід'ємною частиною української системи освіти та молодіжного життя. Для України це дуже важливо, адже WorldSkills сприяє не тільки впровадженню кращих міжнародних практик у навчання та державно-приватне партнерство, а й сприяє підвищенню профорієнтації молоді, престижності робітничих професій та професійної освіти [8].

Сучасний розвиток професійної підготовки кваліфікованих робітників у професійній (професійно-технічній) освіті пов'язаний з реалізацією модульних навчальних програм на основі компетентнісного підходу. Розглянемо зміст і організацію підготовки кваліфікованих робітників у Державному навчальному закладі «Центр професійно-технічної освіти №1 м. Вінниця» на прикладі професії «Верстатник широкого профілю».

Підготовка кваліфікованих робітників за цією професією охоплює первинну професійну підготовку, перепідготовку та підвищення професійної кваліфікації. Підготовка за кожною професійною кваліфікацією ґрунтується на компетентнісному підході та структурується за модульним принципом. Навчальний модуль – логічно завершена складова Стандарту професійної (професійно-технічної) освіти, що формується на основі кваліфікаційної характеристики та за наявності професійного стандарту, потреб розвитку галузі, сучасних технологій та новітніх матеріалів. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти визначає три групи компетентностей: загальнопрофесійні, ключові та професійні.

Загальнопрофесійні компетентності – знання та вміння, що є загальними (спільними) для професії. Якщо навчання здійснюється безпе-

речно на декілька професійних кваліфікацій, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації. *Ключові компетентності* – загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж усього терміну навчання поза робочим навчальним планом). *Професійні компетентності* – знання та уміння особи, які дають їй змогу виконувати трудові функції, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими відповідної професійної кваліфікації. Вимоги до кожної професійної кваліфікації охоплюють: кваліфікаційну характеристику; вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівня, професійної кваліфікації осіб; типову навчальну програму; типовий навчальний план; перелік основних засобів навчання [7].

Робочі навчальні плани та програми для підготовки кваліфікованих робітників розроблено в закладі ДНЗ «ЦПТО №1 м. Вінниця» і погоджено з роботодавцями та органами управління освітою на основі типових навчальних планів та типових навчальних програм. У робочому навчальному плані визначено графік освітнього процесу, навчальні предмети, їх погодинний розподіл та співвідношення між загальнопрофесійною, професійно-теоретичною та професійно-практичною підготовкою. Робочі навчальні програми для підготовки кваліфікованих робітників визначають зміст навчальних предметів відповідно до компетентностей і тематичний погодинний розподіл – відповідно до робочих навчальних планів. Перелік основних засобів навчання за кожною професійною кваліфікацією розроблено відповідно до потреб роботодавців, сучасних технологій та матеріалів.

За результатами здобуття кожної професійної кваліфікації проводиться державна або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація, що передбачає оцінювання набутих компетентностей і визначається параметрами: «знає – не знає»; «уміє – не вміє». Поточне оцінювання проводиться відповідно до чинної нормативно-правової бази. Щодо створення навчально-практичних центрів, то за підтримки Уряду України та Міністерства освіти і науки України 24 грудня 2019 р. відкрито структурний підрозділ закладу – навчально-практичний центр з підготовки за професіями «Токар», «Верстатник широкого профілю», який здійснює професійну та курсову підготовку для незайнятого населення. Розроб-

лено пакети документів для курсової підготовки та перепідготовки безробітних, стажування майстрів виробничого навчання з професії «Токар», «Верстатник широкого профілю», курсової перепідготовки слухачів з числа незайнятого населення, надання освітніх послуг у сфері професійно-технічної освіти. Згідно з планом роботи закладу освіти проводиться профорієнтаційна робота із залученням учнів шкіл міста та області, які беруть участь у майстер-класах з професій.

На базі НПЦ у ДНЗ «Центр професійно-технічної освіти № 1 м. Вінниці» організовано виробниче навчання з використанням нових інформаційних технологій, створено мультимедійний навчальний комплекс, який є цілісною комп'ютерною навчальною системою, призначеною для супроводу виробничого навчання верстатників, що дає можливість працювати з текстовою інформацією, графічними зображеннями, звуком (музика, музичні ефекти, мова), анімаційною комп'ютерною графікою (відеофільми, тривимірна графіка) в єдиному комплексі, та інтерактивні технології. Інтерактивність дає змогу здобувачу освіти самостійно керувати потоком навчальної інформації, забезпечуючи роботу в найбільш відповідному для себе темпі.

Заклад ДНЗ «ЦПТО № 1 м. Вінниці» ефективно співпрацює з роботодавцями з професії «Верстатник широкого профілю». Основними організаціями, з якими укладаються договори для проходження виробничої практики та подальшого працевлаштування випускників, є: ПрАТ «Маяк», «45-й експериментальний механічний завод», ТОВ «ВАЗ», ТОВ НВП «Асток», ТОВ «Вінницький інструментальний завод». Вирішуємо такі завдання: участь роботодавців у розробленні освітніх програм, управлінні закладом; організація практики учнів, стажувань викладачів спеціальних предметів і майстрів виробничого навчання з використанням технологічної бази підприємств; залучення до процесу навчання фахівців, що мають досвід професійної діяльності у відповідній виробничій сфері; участь в організації оцінки якості підготовки випускників закладу в проведенні підсумкової атестації та сертифікації професійних кваліфікацій; створення умов для соціалізації та професіоналізації учнів закладу; сприяння в працевлаштуванні випускників.

Державний навчальний заклад «Центр професійно-технічної освіти № 1 м. Вінниці» щороку бере участь у Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності WorldSkills Ukraine. У 2018/2019 навчальному році здобувачі освіти посіли III місце з компетенції «Слюсарні роботи», у 2019/2020 навчальному році – I місце з професії «Верстатник широкого профілю». Підсумовую-

чи вищевикладене, можна зробити висновок, що підготовка кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти успішно адаптується до нових для неї умов, є затребуваною і перспективною в системі безперервної професійної освіти.

Найважливішою ознакою відповідності освітнього закладу, в тому числі ДНЗ «ЦПТО № 1 м. Вінниці», новим реаліям часу є його здатність швидко розгорнути підготовку за необхідними спеціальностями та введення нових напрямів перспективної підготовки кадрів, здатних своєчасно реагувати на зміни у виробництві, володіти багатфункціональними вміннями і навичками, адаптованими до швидкозмінних умов ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінницький обласний центр зайнятості. Потреба та підготовка кваліфікованих робітників, засідання круглого столу за участю представників влади, 15 червня 2018 року. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://vin.dcz.gov.ua/novyna/potreba-ta-pidgotovka-kvalifikovanyh-robitnyukiv> (дата звернення: 03.04.2021) – Назва з екрана.
2. Кагосян А. С. Сучасний стан та перспективи розвитку середньої професійної освіти // Текст наукової статті за фахом «Науки про освіту». – [Електронний ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennoe-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya-srednego-professionalnogo-obrazovaniya/viewer> (дата звернення: 03.04.2021). – Назва з екрана.
3. МОН України, Навчальні плани та програми. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/derzhavni-standarti-navchalni-plani-ta-programi> (дата звернення: 05.04.2021). – Назва з екрана.
4. МОН України, Навчально-практичні центри. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/derzhavno-privatne-partnerstvo/navchalno-praktichni-centri>. (дата звернення: 05.04.2021). – Назва з екрана.
5. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика: монографія / А. А. Каленський, П. Г. Лузан, Н. М. Ваніна, Т. М. Пашченко, С. Г. Кравець, Т. В. Пятничук. – За наук. ред. А. А. Каленського. – Житомир, «Полісся», 2018. – 256 с.
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-realizaciyi-derzhavnoyi-politiki-u-sferi-profesijnoyi-profesijno-tehnichnoyi-osviti-suchasna-profesijna-profesijno-tehnichna-osvita-na-period-do-2027-roku-i120619> (дата звернення: 03.04.2021). – Назва з екрана.
7. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти «Верстатник широкого профілю», затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 13 листопада 2017 р. – № 1465. СП(П)О 8211.С.25.62 – 2017.
8. WorldSkills Ukraine – Рух за Підвищення престижу. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.worldskillsukraine.org/> (дата звернення: 05.04.2021). – Назва з екрана.

УДК 377.3:005.591.61(477.44-25)

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НАВЧАЛЬНО- ПРАКТИЧНИМ ЦЕНТРОМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Світлана КОРЖЕНКО, заступник директора з навчальної роботи ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»;

Микола ТЮТЮННИК, заступник директора з навчально-виробничої роботи ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Розглянуто особливості реалізації диверсифікаційних змін освітніх послуг на базі навчально-практичного центру сучасних інформаційних технологій, що сприяє реалізації принципів альтернативності і варіативності, забезпеченню якості професійної (професійно-технічної) освіти, що має задовольняти зростаючий попит споживачів залежно від кон'юнктури ринку.
Ключові слова: диверсифікація освітніх послуг, професійна (професійно-технічна) освіта, навчально-практичний центр, допрофільна підготовка, профільне навчання.

Svitlana KORZHENKO, Mykola TIUTIUNNYK **DIVERSIFICATION OF EDUCATIONAL SERVICES ON THE BASIS OF EDUCATIONAL AND PRACTICAL CENTER OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES**

The article considers the peculiarities of the implementation of diversified changes in educational services on the basis of the educational and practical center of modern information technologies, which contributes to the implementation of the principles of alternative and variability, providing quality professional (vocational) education, which must satisfy the growing demand of consumers depending on the market's conjuncture.

Keywords: diversification of educational services, professional (vocational) education, educational and practical center, pre-profile training, profile training.

Модернізація системи професійної освіти нині неможлива без її диверсифікації, яка є процесом розширення асортименту освітніх послуг щодо реалізації принципів альтернативності й варіативності, забезпечення якості освіти, що мають задовольняти зростаючий попит споживачів залежно від кон'юнктури ринку. Саме тому ідея створення навчально-практичного центру сучасних інформаційних технологій на базі ДПТНЗ «ВМВПУ» була зумовлена самим життям. Основною метою його діяльності є забезпечення якісно нового підходу до організації освітнього процесу, підвищення професійного рівня підготовки та подальшої конкурентоспроможності робітничих кадрів на основі комплексного забезпечення необхідним обсягом технологічних та ремонтних робіт як важливої умови формування практичних навичок здобувачів освіти під час навчання.

Підґрунтям задуму стали актуальні сьогодні положення щодо неперервності багаторівневої професійної освіти, її орієнтації на вимоги світової економічної системи і врахування прогнозів розвитку науки, техніки, економіки, різних галузей промислового виробництва та сфери послуг; врахування сучасних потреб міжгалузевої підготовки, забезпечення навчання з інтегрованих професій у реальних умовах виробництва на реальних робочих місцях; моделювання цілісного навчально-виробничого процесу в закладі професійної (професійно-технічної) освіти в умовах ступеневої організації

професійного навчання. Нині є чимало соціально-економічних передумов створення навчально-практичного центру сучасних інформаційних технологій, в якому можна здійснювати:

- цілеспрямовану орієнтацію та забезпечення взаємозв'язку загальноосвітньої та професійної (професійно-технічної) підготовки на різних рівнях професійного навчання, інтегрування змісту навчального матеріалу із загальноосвітніх і спеціальних дисциплін, розроблення та впровадження інноваційних форм організації професійного навчання та профільного навчання учнів;

- опрацювання нової навчально-методичної документації, кваліфікаційних характеристик нового покоління з урахуванням сучасних та перспективних вимог, результатів наукових досліджень, досягнень у виробництві, оперативне внесення змін до навчальних планів і програм з урахуванням вимог державного стандарту.

Діяльність навчально-практичного центру сучасних інформаційних технологій Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» організована за такими напрямками: «Технічна майстерня»; «Steam-лабораторія»; Лабораторія мережевої та інформаційної безпеки; «Студія дизайну»; «Видавничий центр».

Діяльність технічної майстерні як складової навчально-практичного центру сучасних інформаційних технологій передбачає формування у здобувачів освіти практичних навичок щодо ремонту

та обслуговування комп'ютерної техніки: слюсарну обробку деталей, електромонтаж друкованої плати, перевірку параметрів активних елементів РЕА, вимірювання параметрів елементів лічильно-обчислювальних машин, проведення профілактики монітора на базі LCD, діагностику несправностей жорсткого диску, приводів оптичних дисків, відеокарти, пристроїв вводу тощо; обслуговування ЕККА та монтаж локальної мережі.

Діяльність лабораторії мережевої та інформаційної безпеки є багатогранною і передбачає заходи, з-поміж яких: організаційні (розгортання «G Suite for Education» у закладі освіти, співпраця з міжнародною мережевою академією Cisco); правові (діяльність правового клубу «Феміда», співпраця з Департаментом кіберполіції Національної поліції України) та технічні заходи (створення мобільної станції мережевого обладнання інформаційної безпеки навчального призначення).

Студія дизайну та видавничий центр забезпечують діяльність, спрямовану на розроблення, друк та розмноження бланкової документації; верстку газет, буклетів, книжок; виробництво поліграфічної продукції тощо.

Запропонована модель навчально-практичного центру інформаційних технологій, організація навчально-виробничого процесу в реальних умовах виробництва, сучасна матеріально-технічна база училища позитивно впливають на якість професійного навчання. Освітній процес у навчально-практичному центрі сучасних інформаційних технологій має яскраво виражену специфіку. Поряд з іншими чинниками він зумовлюється впровадженням нової моделі, оновленням змістом професійного навчання, а також науково обґрунтованими підходами до розв'язання освітньо-виховних і виробничих завдань у професійному (професійно-технічному) закладі.

За цих умов зростає значення використання в освітньому процесі нових високоефективних систем професійного навчання з використанням новітньої техніки, тренажерів, проблемних дослідницьких методів. Особливе значення надається гнучкому поєднанню індивідуальної та групової навчально-виробничої діяльності здобувачів освіти і формуванню в них потреби постійного професійного самовдосконалення, самоосвіти, творчого пошуку.

Уже досить тривалий час Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» успішно впроваджує допрофільне та профільне навчання, щоразу доводячи, що профілізація школи можлива не тільки на базі загальноосвітньої, а й за її межами, а наявність творчого, фахового кадрового потенціалу, сучасної матеріально-технічної бази та менеджменту у співпраці з адміністрацією, здобувачами освіти, батьками може забезпечити ефективну взаємодію системи професійної та загальноосвітньої школи.

Враховуючи наступність профільної підготовки на базі освітнього закладу реалізовано три авторські програми, зокрема:

1. ІТ – школярик (початкова школа).
2. Допрофільне навчання (8 – 9 класи).
3. Профільна підготовка (10 – 11 класи).

Програма «ІТ – школярик» – це курсова підготовка з інформаційних технологій для учнів 1–3 класів закладів загальної середньої освіти. Враховуючи той факт, що перший ступінь шкільної освіти – важливий етап у розвитку інтелектуальної, емоційної та вольової сфер молодшого школяра, його індивідуальних здібностей, формування позитивної «Я – концепції», у процесі реалізації програми «ІТ-школярик» усі бажаючі отримують можливість скерувати своє захоплення інформаційними технологіями в корисне русло, ознайомитися з азами професій сфери ІТ-технологій. Учні, займаючись улюбленою справою, мають змогу усвідомити, що ІТ можна використовувати не тільки в іграх, а й під час вивчення цікавих програм.

Створення умов для забезпечення допрофільного навчання учнів на базі навчально-практичного центру дає можливість вибору профілю подальшого навчання та майбутньої професії з меншою вірогідністю помилок завдяки практичному характеру запропонованих курсів, сприяє у запобіганні бездоглядності підлітків завдяки проведенню курсів у позаурочний час, неефективного проведення підлітками часу в інтернет-мережі шляхом розкриття можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення практичних завдань навчальної діяльності та повсякденного життя.

Ефективність зазначеної форми роботи визначив такий чинник: отримавши базові знання упродовж допрофільного навчання, учні продовжують у подальшому навчання у сформованих класах профільного навчання («Інформаційно-технологічний напрям») на базі закладу професійно-технічної освіти, здобувають якісні знання з ІТ – технологій, продовжують навчання у вищих навчальних закладах.

Диверсифікація надання освітніх послуг є багатовимірним, складним явищем, що характеризує сучасний період розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, його кризу і зміну освітньої парадигми. Запропонована модель Навчально-практичного центру сучасних інформаційних технологій, організація освітнього процесу в реальних умовах виробництва, сучасна матеріально-технічна база ДПТНЗ «ВМВПУ» позитивно впливають на якість професійного навчання. Освітній процес спрямовується на формування у здобувачів освіти потреби постійного професійного самовдосконалення, самоосвіти. Так можна отримати можливість вдосконалення навчально-виробничого процесу в сучасних ринкових умовах, завдяки чому кожен зможе в результаті відчути себе конкурентоспроможним робітником із високим рівнем професійної компетентності, мобільності, готовності до впровадження нових технологій виробництва. Навчання учнівської молоді на реальних робочих місцях дасть їм змогу підвищити рівень своїх професійних знань, умінь та навичок, відчути специфіку обраного фаху.

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ТРЕНЕРІВ ПРАЦІ

Франтішек ШЛЬОСЕК, доктор педагогічних наук, професор надзвичайний Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового педагогічного товариства «Польща-Україна», іноземний член НАПН України

Вступ. На основі аналізу літературних джерел у сфері спеціальної педагогіки встановлено, що більшість авторів зосереджують увагу на уточненні суті нозологій і наданні відповідних освітніх потреб. З огляду на це, переважають праці про методи розвитку сліпих і слабозорих, глухих і слабочуючих дітей, молоді з розладами опорно-рухового апарату, а також із порушеннями інтелектуального розвитку чи з психічними розладами. Учені обґрунтовують теоретичні концепції, укладають практичні рекомендації щодо ефективної, багатомірної освіти учнів з особливими освітніми потребами, з'ясовують індивідуальні способи загального розвитку осіб з інвалідністю та заходи їхньої реабілітації.

У науковому дискурсі викристалізувалися ідеї **інтеграційної** й **інклюзивної освіти**, що доволі швидко набули формату практико орієнтованих рішень. Ідея інтеграційної освіти реалізується у школах чи окремих класах шляхом залучення дитини з особливими потребами у спільноту однолітків і забезпечення сприятливих обставин для її загального розвитку. Інклюзивна освіта є продовженням ідеї інтеграційної освіти, однак передбачає утворення сильного почуття згуртованості і солідарності між дитиною зі спеціальними потребами та іншими учнями класу [1]. Ідея інклюзивної освіти легітимізована положеннями Мадридської декларації (п. 7), підписаної учасниками Європейського конгресу на користь неповносправних осіб, які у 2002 р. сформулювали дефініцію *інклюзивного суспільства*. Щодо освітніх установ, то процес інклюзії означав розширення меж звичайної школи. Проте його також трактували як моральний імператив [1]. Недостатньо досліджень, у яких висвітлено особливості соціалізації осіб з інвалідністю, які завершили шкільне навчання і намагаються знайти своє місце у суспільному житті, зокрема професійному.

Надто мала кількість досліджень, у яких було б розкрито ефективні способи професійної активізації осіб з інвалідністю, що є важливим, хоча й не єдиним чинником, який спричиняє нестачу суспільної свідомості у цій сфері, зумовлюючи острах осіб із різноманітними порушеннями під

час пошуку місця працевлаштування [2]. До авторів, які систематично займаються проблематикою професійної активізації осіб з інвалідністю, доцільно зарахувати Т. Маєвського, В. Отрембського, П. Радецького, Е. Германовську, А. Островську, Е. Закшевську-Мантерис та інших. Відповідно до «Звіту про стан працевлаштування осіб з інвалідністю у Польщі», який ґрунтується на емпіричних даних опитувань, проведених у рамках «Дослідження економічної активності населення» (пол. BAEL), відомо, що у 2010 році з понад 3,5 млн осіб з інвалідністю у віці більше 15 років, здатних виконувати роботу для заробітку, лише 7 % (!) успішно працевлаштувалися й утримують себе з власної роботи [2].

Успішно працюючи на підприємствах і в установах, працівники з різними порушеннями доводять власною сумлінністю, залученістю і компетенціями свою професійну цінність. Часто саме такі особи є прикладом ідеального працівника, виступаючи ініціаторами й натхненниками інноваційного розвитку підприємства.

На жаль, загальні уявлення щодо працевлаштування осіб з інвалідністю, які стосуються вимог щодо створення робочого місця (передусім, пов'язаних із цим формальностей) призводять до того, що роботодавці відмовляються їх працевлаштувати. Ми часто стикаємося з думкою, що працевлаштування особи з інвалідністю є дуже затратним процесом архітектурної модернізації будівель і шляхів комунікації. Також існує очевидне переконання, що працевлаштовуючи особу з інвалідністю, роботодавець наражається на постійні перевірки Державної трудової інспекції [3]. Це веде до того, що все частіше виникають ситуації, у яких виникають сумніви у можливості працевлаштування особи з інвалідністю у будь-якій формі.

І. Підтримувана зайнятість – шанс осіб з інвалідністю на початок професійної роботи.

Інвалідність, без сумніву, треба трактувати як один із атрибутів долі людини. Спроби вирішення складних і різноманітних питань фізіологічного і психофізичного характеру зумовлювалися культурними, географічними, часовими, а також аксіологічними передумовами, характерними для конкретної епохи. Нині вважається, що типи й об-

сяг заходів, які здійснюються для осіб з інвалідністю, не мають відмежовувати їх від решти суспільства, а радше мають вказувати на індивідуальні спеціальні потреби у контексті «реалізованих процесів персоналізації, інтеграції і нормалізації» [5].

Такий підхід значною мірою уможлиблює враховувати взаємозалежність між станом здоров'я особи з певною інвалідністю та контекстуальними чинниками, зумовленими її взаємодією з довкіллям, соціальним оточенням. Та навіть попри збільшення знань щодо самої суті інвалідності та зумовленого цими знаннями прагнення до соціальної інтеграції осіб з різноманітними порушеннями, досі спостерігається значна тенденція стигматизації осіб з особливими потребами, як нещасних і безпорадних, що в результаті призводить до їхньої дискримінації. Основними напрямками дискримінації є такі:

- 1) доступ до освіти й умови участі у ній;
- 2) можливість працевлаштуватися в умовах, адекватних до потреб, зумовлених типом і ступенем інвалідності;
- 3) шанс на суспільну та культурно-розважальну діяльність.

У тому разі, коли не можливо працевлаштувати особу з інвалідністю, ми констатуємо все помітнішу несприятливу тенденцію. З огляду на економічну кризу, для роботодавців стає вигідною політика звільнення осіб, для яких необхідно здійснювати певні зміни в організації роботи і, відповідно, пристосувати робочі місця та шляхи пересування. Роботодавці вказують на необхідність додаткових витрат, пов'язаних із запровадженням на підприємстві технічно-технологічних й організаційних змін (про що згадувалося у «Вступі»). Вони пояснюють це недосконалістю, на їхню думку, законодавчими нормами, яким, окрім цього, властива сильна нестабільність. Шансом покращення працевлаштування осіб з інвалідністю є концепція підтримуваної зайнятості. Її суть зводиться до участі у підготовці працівника з інвалідністю до виконання професійних функцій помічника. Модель підтримуваної зайнятості здебільшого охоплює три елементи:

- 1) працевлаштування із заробітною платою;
- 2) робочі місця на відкритому ринку праці;
- 3) вона реалізовується за постійної підтримки початкового тренера праці, а надалі куратора на підприємстві.

В умовах такої форми працевлаштування на етапі адаптації неповносправної особи у професійному середовищі та її підготовки до конкретних професійних дій ключову роль, як вже згадувалося раніше, відіграє тренер праці. Тож виникає запитання: які кваліфікаційні вимоги доцільно поставити до кандидата у тренери праці? А відповідно – мусимо відповісти на запитання: як підготувати кандидатів у тренери праці, готових ефективно й результативно здійснювати свою професійну місію? Зокрема, ідеться про

зміст підготовки, а також про способи формування мотивації і підстав для реалізації настільки складних, але дуже важливих соціальних завдань, які не випадково визначені як місія.

Ці матеріали, власне, і є пропозицією методичного характеру, яка дає змогу сформувати певні компетентності кандидатів у тренери праці, а також осіб, які представляють підприємство і переймають опіку над працівником з інвалідністю від тренера праці. Адже такі компетентності є необхідною умовою для ефективної адаптації працівника з інвалідністю до професійного середовища і, відповідно, – до успішної реалізації підтримуваної зайнятості. Сам процес підтримуваної зайнятості має багатоетапний характер і, з предметної точки зору, є надзвичайно диференційованим і вимагає від тренера праці багатогранних компетентностей. Тут доцільно наголосити, що процес підтримуваної зайнятості стосується не лише, як це найчастіше вважається, осіб з порушеннями інтелектуального розвитку, але також людей з іншими видами інвалідності, у тому числі, осіб з порушеннями зору і слуху. У цьому аспекті на найважливіших етапах професійної адаптації доцільно передбачити такі заходи:

Етап I. Налагодження контакту тренера праці з особою з інвалідністю. Цей контакт може бути результатом ініціативи самої особи з інвалідністю або осіб й установ, з якими особа з інвалідністю взаємодіє. Зрештою, це може бути ініціатива самого тренера праці, який представляє певну установу (наприклад, «Відкриті двері»).

У результаті цього контакту необхідно:

- будувати відносини взаємної довіри між тренером і особою з інвалідністю;
- зібрати необхідну інформацію про можливість, зацікавлення й очікування кандидата у працівники з інвалідністю, створити для нього професійний профіль;
- ознайомити особу з інвалідністю з принципами підтримуваної зайнятості, використовуючи в поясненні цих принципів форми комунікації, відповідно до обмежень, що виникають із типу інвалідності;
- підписати контракт, суттю якого є згода неповносправної особи на участь у процесі підтримуваної зайнятості, а також прийняття ролі тренера у цьому процесі.

Етап II. Здійснення діагностики професійних нахилів, які становлять основну передумову для уточнення професійного профілю особи з інвалідністю, яка висловила згоду на участь у процесі її підтримки в пошуку працевлаштування. Така діагностика має також охоплювати соціальні компетентності, зокрема комунікаційні компетентності особи з інвалідністю. Насамкінець, вона має бути джерелом знань про соціально-професійні можливості і бар'єри для цих осіб. Таку діагностику здійснює тренер, психолог, лікар і реабілітологи.

Етап III. Пошук роботи для осіб із певним типом інвалідності, які розпочали взаємодію у сфері підтримуваної зайнятості. На цьому етапі, який є вирішальним, у процесі претендування особи з інвалідністю на працевлаштування, тренер праці має:

- здійснити аналіз пропозицій роботи (пропозиції, заявлені до управління зайнятості, у пресі, на інтернет-порталах тощо);
- провести переговори з підприємствами, з якими він досі співпрацював у сфері працевлаштування осіб з інвалідністю;
- підготувати заявку-пропозицію і передати її до підприємств, що є потенційними місцями працевлаштування для особи з конкретним типом інвалідності;
- провести переговори з підприємством щодо умов працевлаштування особи з інвалідністю;
- забезпечити підписання трудового договору особи з інвалідністю з конкретним підприємством на умовах, про які домовиться така особа, чи її представник, призначений згідно з законодавством.

Етап IV. Підтримка працівника з інвалідністю у процесі професійної адаптації, зокрема, в опануванні професійних дій, комунікації і взаємодії з керівництвом і співробітниками та пересування на підприємстві.

До конкретних завдань тренера на цьому етапі слід віднести:

- допомогу в опануванні працівником з інвалідністю основних дій на робочому місці, на рівні, що дає змогу цьому працівнику надалі самостійно і безпечно їх виконувати;
- упевненість, що працівник з інвалідністю має можливість безпечно пересуватися шляхами сполучення на підприємстві (наприклад, від прохідної до гардеробу і на робоче місце та у зворотному напрямку) і може використовувати гігієнічно-санітарні підсобні приміщення на підприємстві, де він працює;
- підготовку соціального середовища (співробітників особи з інвалідністю і її безпосереднього керівника) до співпраці з особою із певним типом інвалідності.

Етап V. Моніторинг стану особи з інвалідністю у професійному середовищі і поза ним, що може, за потреби, зумовити необхідність здійснення таких заходів:

- підтримку працівника з інвалідністю у формально-юридичних питаннях (наприклад, інструктаж із охорони праці і техніки безпеки, зміна умов трудового договору тощо);
- додаткову підтримку працівника з інвалідністю у виконанні професійних обов'язків;
- допомогу в посиленні професійної ідентифікації цього працівника й укріпленні його соціальних зв'язків у професійному середовищі;
- підтримку працівника з інвалідністю під час переміщення від місця проживання до підприємства;

• підтримку для такого працівника в поєднанні професійних обов'язків з іншими формами життєвої діяльності.

II. Компетентності тренера праці.

2.1. Суть компетентності

Слово «компетентність» походить з латинської мови (competentia) й означає: підходити, взаємодіяти, займати певну позицію. У «Словнику польської мови» компетентність трактується як:

- 1) обсяг прав, повноважень,
- 2) обсяг знань і навичок чи відповідальності [5].

У свою чергу, А. Менчківська стверджує, що компетентність – це потенціал суб'єкта, який визначає його здатність виконувати певний тип заходів [6]. Стефан Квятковскі перед запровадженням Європейських рамок кваліфікації констатував, що **професійні компетентності** – це поєднання професійних компетенцій і професійного досвіду, здобутого на робочому місці [7]. У Європейських рамках кваліфікації (ЄРК) компетентності означають доведену особисту, соціальну або методологічну спроможність, що проявляється у професійній кар'єрі [8]. Показниками компетентностей за такого підходу (своєрідними мірилами) є рівні відповідальності й автономії (самостійності).

Отже, на основі аналізу, можемо зробити узагальнення, що компетентності – це здатність індивіда використовувати наявні знання і навички у діяльності. З теорії професійної підготовки випливає, що знання є вторинною категорією щодо навичок, адже у діяльності, під час виконання конкретних виробничих завдань, передусім, потрібні навички. Знання у такому випадку виконують, звісно ж, важливу, але допоміжну роль. Тож маємо усвідомлювати, що основним складником компетентності (зокрема кваліфікації) є навички, а знання є необхідними для опанування певних навичок («немає навичок без знань» [9]).

Застосовуючи загальне визначення компетентностей до особи тренера праці, можемо констатувати, що **його компетентності є сукупністю навичок, що сприяють реалізації підтримуваної зайнятості. Вони ґрунтуються на знаннях про суть конкретного типу інвалідності та індивідуальні нахили особи з інвалідністю, а також на знанні ринку праці.**

2.2. Навички тренера праці, необхідні для реалізації підтримуваної зайнятості.

Навичка, як конститутивний елемент компетентності, визнається в усіх відомих інтерпретаційних підходах. У педагогічних працях «навичка є готовністю і спроможністю цілеспрямованої діяльності з вибором і застосуванням найбільш відповідних способів та з урахуванням певних умов, що гарантують відповідні результати такої діяльності, це перевірена можливість цілеспрямованого виконання певного визначеного типу заходів» [10].

У нашому дослідженні використовуємо тлумачення навички, наведене в термінологічному глосарії Експертної комісії з національної рамки кваліфікацій, яке є майже ідентичним з визначенням, викладеним у Директиві Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу від 23 квітня 2008 року. На думку Експертної комісії, «навичка – це здатність до розв’язання певних проблем та виконання певних завдань на підставі як теоретичних, так і практичних знань, що стосується використання відповідних для конкретного завдання чи конкретної проблеми процедур, інструментів і матеріалів» [11].

У діяльності тренера праці важливими і навіть необхідними елементами компетенції, є такі особисті риси, як: емпатія і комунікабельність. Аналіз завдань тренера праці, відповідно до окремих етапів працевлаштування, дає змогу виокремити у його професійній діяльності необхідні основні навички:

- донесення певної інформації особам з інвалідністю у спосіб, що відповідає типу і ступеню інвалідності;

- ведення переговорів, що є необхідним для тренера як у відносинах із підприємствами (роботодавцями і їх представниками), так і в стосунках із особою з інвалідністю та її близькими;

- здійснення оцінки ресурсів осіб з інвалідністю, що реалізовується у співпраці з іншими спеціалістами;

- створення професійного профілю особи з інвалідністю на підставі укладеної раніше діагностики можливостей й обмежень особи з інвалідністю, зумовленої типом інвалідності і певних індивідуальних рис;

- організації тренінгів, практичних завдань і семінарів для осіб з інвалідністю, відповідно до принципів спеціальної дидактики з використанням відповідних методів і засобів;

- пошуку пропозицій роботи для осіб з інвалідністю та їх ідентифікації з урахуванням індивідуальних потреб кандидата (потреб, зумовлених не лише типом і ступенем інвалідності, але також специфічними рисами кандидата);

- підготовки особи з інвалідністю до співбесіди. Ідеться про допомогу у виборі одягу, використанні відповідної лексики, формуванні позиції і поведінки;

- підготовки безпосереднього керівника і співробітників до взаємодії з особою з інвалідністю на її робочому місці;

- підтримки особи з інвалідністю у процедурах працевлаштування, зокрема в узгодженні умов трудового договору та у визначенні остаточних принципів співпраці з роботодавцем, тренером праці і працівником з інвалідністю;

- ефективної підтримки працівника з інвалідністю у використанні та підборі відповідного (відповідних) засобу (засобів) пересування з місця проживання до підприємства;

- взаємодії з особою з інвалідністю у процесі формування в неї соціальних компетентностей;

- взаємодії з особою з інвалідністю у процесі засвоєння принципів пересування шляхами сполучення на підприємстві та використання соціально-гігієнічних приміщень;

- ефективної підтримки працівника з інвалідністю під час опанування професійних дій на робочому місці;

- ведення успішного моніторингу професійної ситуації працівника з інвалідністю (від моменту завершення безпосередньої підтримки тренера на робочому місці. Насамперед, ідеться про контроль за досягненнями і труднощами цього працівника і можливу додаткову підтримку, розроблену з його безпосереднім керівником;

- взаємодії з близькими особами працівника з інвалідністю з метою підтримки соціальних зв'язків на робочому місці і за його межами.

Зазначені навички є загальними для усіх тренерів праці, незалежно від того, з якою групою осіб з інвалідністю вони співпрацюють. Натомість, специфічні навички тренера праці тісно пов'язані з типом і ступенем інвалідності. Ці матеріали стосуються насамперед підтримуваної зайнятості осіб з порушенням інтелектуального розвитку середнього і важкого ступенів, тому обговорення специфічних навичок тренера праці зосереджується на тренері, який взаємодіє з особами з легкими порушеннями інтелектуального розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Z a m k o w s k a A. Systemy kształcenia integracyjnego w wybranych krajach Unii Europejskiej. – Radom 2004, s. 11–14.
2. Raport o stanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce. <http://www.popon.pl> (aktualizacja 14.08.2010).
3. G a b l e r D., H a d ł o w A., G a r c z y Ń s k i M. Przystosowanie stanowiska pracy osobom niepełnosprawnej. – Warszawa 2010, s. 3.
4. K w a ś n i e w s k a G. Charakterystyka dyskursu społecznego nad pojęciem niepełnosprawności. – W: „Pedagogika – Psychologia” VOL. XXIII z 2010 roku.
5. S z y m c z a k M. (red.) Słownik języka polskiego. – Tom 3. – Warszawa 1990, s. 997.
6. M ę c z k o w s k a A. Kompetencja. – W: Encyklopedii pedagogicznej XXI wieku. – Tom II. Pod red. T. Pilcha. – Warszawa 2000.
7. K w i a t k o w s k i S. Problemy terminologiczne w procedurach standaryzacji kwalifikacji zawodowych. – W: Kwalifikacje zawodowe na współczesnym rynku pracy. Pod red. S. M. Kwiatkowski. – Warszawa, s. 11.
8. S z ł o s e k F. Tożsamość pedagogiki pracy w kontekście przemian systemowych. – Warszawa 2015, s. 140.
9. N o w a c k i T. Podstawy dydaktyki zawodowej. Wyd. 4. – Warszawa 1979, s. 56.
10. W i a t r o w s k i Z. Podstawy pedagogiki pracy. – Bydgoszcz 2005, s. 116.
11. C h m i e l e c k a E. (red.) Od Europejskich do Krajowych Ram Kwalifikacyjnych. – Warszawa 2009, s. 66.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Ірина ШНЮКОВА, науковий співробітник відділу наукового-методичного забезпечення професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ;

Ольга КАЙТАНОВСЬКА, завідувач сектору відділу наукового-методичного забезпечення професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ

Уквітні в рамках XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» відбулася Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Модернізація змісту професійної освіти в умовах євроінтеграції України». Організатор – Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти». Мета конференції – аналіз проблем і перспектив модернізації системи професійної освіти, розширення участі закладів освіти в міжнародних освітніх та наукових проєктах, що уможливило вдосконалення змісту освітнього процесу, творче застосування нових педагогічних технологій та оновлення всіх освітніх підсистем.

У роботі конференції взяло участь 183 учасники: представники МОН України, НАПН України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійної (професійно-технічної) освіти, керівники коледжів, ліцеїв, керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти, наукові працівники, методисти, майстри виробничого навчання, викладачі.

Учасники конференції обговорювали такі питання: реформа і модернізація фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти; удосконалення змісту фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти; використання інтерактивних методів у професійній освіті та навчанні; підготовка здобувачів освіти за дуальною формою навчання; основні напрями діяльності навчально-практичних центрів – інноваційних підрозділів закладів професійної (професійно-технічної) освіти; особливості дистанційного навчання та застосування змішаного навчання в освіті; формування цифрової компетентності сучасного педагога; використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду в розвитку системи соціального партнерства в професійній освіті.

Модератор конференції – Віктор Паржницький, начальник відділу науково-методичного забезпечення професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (далі ІМЗО), кандидат педагогічних наук. Учасників конференції привітав Юрій Сафонов, заступник директора

ДНУ «ІМЗО» доктор економічних наук, професор. Він наголосив: «ця конференція є надзвичайно актуальною і створює можливості для обговорення важливих питань щодо розвитку освіти в нашій державі». Він також нагадав, що Президент України Володимир Зеленський, відкриваючи форум «Освіта України 2021: стратегічні цілі та пріоритетні напрями» зазначив, що важливим напрямом для України у наступному році має стати професійно-технічна освіта та додав, що країні не вистачає кваліфікованих робітничих кадрів і викликає необхідність реформування цієї сфери. Указ Президента України від 30 березня 2021 р. № 130 «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти» сприятиме модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасних та перспективних потреб ринку праці, створенню кращих міжнародних стандартів і розширенню практики для забезпечення реалізації права громадян на якісну та доступну професійну (професійно-технічну) освіту, створить умови для формування і розвитку актуальних професійних компетентностей особи, необхідних для її успішної професійної діяльності та самореалізації, а також розвитку трудових ресурсів як чинника економічного зростання держави. З урахуванням цього, Юрій Сафонов зазначив, що одним із пріоритетніших завдань є підвищення іміджу педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, запровадження мотиваційних фінансових інструментів оплати їхньої праці.

Ірина Шумік, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України, кандидат наук з державного управління привернула увагу до суттєвих змін у системі професійної освіти нашої країни в останній період, до розвитку співпраці з Європейським фондом освіти та результатів спільної з ним роботи в минулому році, проінформувала про плани МОН України на перспективу.

Лариса Сергеева, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України у виступі на тему «Сучасна адженда розвитку освітньо-професійних потреб педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти» наголосила, що

сучасна адженда має на меті формування у педагогічних працівників ЗП(ПТ)О низки компетентностей: знання англійської мови; цифрову компетентність; володіння «soft skills».

В'ячеслав Супрун, професор кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат економічних наук, доцент закцентував увагу учасників конференції на актуальних питаннях розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в контексті завдань щодо реалізації державної політики, що мають супроводжувати її модернізацію в сучасних умовах реформування освітньої галузі України відповідно до запитів суспільства і промислово-інноваційного розвитку економіки та інтеграції в європейський освітній простір.

Юлія Ковкрак, державний експерт експертної групи з питань професійного розвитку Директорату розвитку ринку праці та умов оплати праці Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, зазначила протісний взаємозв'язок ринку праці та сфери освітніх послуг в умовах євроінтеграції, що є важливим чинником змін і появи нових тенденцій в освітньому просторі, підготовки кваліфікованих і конкурентоспроможних працівників в системі професійної освіти як основи ефективного економічного та регіонального розвитку країни.

Ольга Щербак, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, у виступі «Методологічні засади формування цифрової компетентності педагога в умовах диджиталізації суспільства» зазначила, що на даному етапі розвитку суспільства динамічно розвиваються інформаційні технології, які впливають на процеси трансформації наявних галузей економіки і виробництва, сприяють розвитку цифровізації суспільства. Актуальною залишається проблема підготовки конкурентоспроможних фахівців, готових до постійного професійного розвитку, зокрема використання цифрових технологій.

Заслуговує на увагу виступ Любові Дольнікової, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», у якому висвітлено питання розроблення дистанційного курсу для учнів, що навчаються за індивідуальною формою на основі теоретичного обґрунтування. Проблеми акцентувались на особливостях розробки та засобах упровадження дистанційних курсів для учнів ЗЗСО. Любов Василівна звернула увагу на операційний компонент забезпечення якості результатів навчання під час впровадження дистанційного курсу для учнів ЗЗСО з залученням учнів, що навчаються за індивідуаль-

ною формою, до групової роботи. Крім того було отримано переконливі результати апробації розробленого дистанційного курсу навчання, підтверджено цікавими авторськими методиками організацію дистанційного навчання дітей, що навчаються за індивідуальною формою.

Про цифрові інструменти сучасного педагога, які задають вектори для наповнення їх змістом і корегують роботу викладача в потрібному напрямі, доповіли Аліна Неверова, майстер виробничого навчання Державного професійно-технічного навчального закладу «Харківське вище професійне училище будівництва» та Наталія Шатських, викладач Державного навчального закладу «Шосткинське вище професійне училище» Сумської області. Були виявлені популярні, зручні та компактні цифрові інструменти, проаналізовані особливості та проблеми їх застосування, обґрунтовано ефективність використання сучасних онлайн-інструментів інтерактивного навчання в професійній освіті. Зазначено, що використання цифрових інструментів значно поліпшує процес взаємодії між учасниками освітнього процесу, урізноманітнює форми співробітництва й комунікації, персоналізує та підвищує ефективність освітнього процесу задля максимізації результатів та підвищення мотивації.

На думку, Оксани Юхименко, викладача математики Черкаського професійного ліцею і Віри Гусятинської, майстра виробничого навчання Черкаського професійного ліцею одним із актуальних напрямів модернізації та інноваційного розвитку освіти є STEM-орієнтований підхід до освітнього процесу. Презентований ними досвід формування майбутнього електрозварника засобами STEM-освіти, завдяки яким здобувачі освіти розвивають логічне мислення та технічну грамотність.

Альона Боровик, викладач загальноосвітньої і професійно-технічної підготовки ДПТНЗ «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування» присвятила свою доповідь використанню сучасних підходів до організації навчального процесу та, розглянула технічні й методичні питання, пов'язані з організацією навчальної роботи дистанційно. Вона зазначила, що онлайн-формат – це зручний спосіб здобуття знань, який дає змогу поєднувати теоретичну інформацію та практичні навички в ігровій формі, що сприяє кращому запам'ятовуванню та засвоєнню начального матеріалу.

Ця конференція викликала значний інтерес, оскільки була пронизана новітніми науковими та педагогічними здобутками, яскравими презентаціями. Онлайн-трансляція даної конференції створює можливості для максимального залучення освітян до обговорення важливих питань, які постали перед системою професійної освіти. За результатами конференції буде видано «Збірник статей та тез доповідей».

ВІТАЄМО ІЗ ЗАХИСТОМ ДИСЕРТАЦІЙ

Алексеева С. В. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2020.

У дисертації досліджено теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри. Визначено суть і структуру поняття «підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри»; обґрунтовано концепцію та методологічні підходи підготовки розвитку професійної кар'єри у коледжах художнього профілю, визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо результативності методичної системи. Результати дисертаційного дослідження впроваджено в практику роботи коледжів художнього профілю, у яких здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів за освітньо-професійним ступенем «молодший спеціаліст» («фаховий молодший бакалавр»).

Герлянд Т. М. Теоретичні і методичні основи загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2021.

У дисертації досліджено теоретичні і методичні основи загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю. Обґрунтовано характеристику категоріально-поняттєвого поля дослідження, досліджено суть їх підготовки, проаналізовано стан, обґрунтовано концепцію і методологічні підходи до її здійснення. Спроектано модель педагогічної системи загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робіт-

ників аграрного профілю та визначено критерії, показники й рівні сформованості загальноосвітньої компетентності особистості учня. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо результативності впровадженої педагогічної системи, що ґрунтується на теоретичних і методичних основах загальноосвітньої підготовки, спрямованої на вдосконалення, самовдосконалення і саморозвиток майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю, їх навчальних знань, умінь, професійно важливих якостей. Результати дослідження впроваджено у практику роботи закладів професійно-технічної освіти, які здійснюють загальноосвітню підготовку майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю.

Ткачук Г. Е. Розвиток готовності викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів до використання особистісно-орієнтованих педагогічних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2021.

Дисертація присвячена проблемі розвитку готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови, вдосконалено діагностичний інструментарій для дослідження розвитку готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій.

Спроектано модель, розроблено та впроваджено методику розвитку готовності викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій у міжкурсовий період підвищення кваліфікації. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо результативності впровадженої методики, спрямованої на розвиток готовності викладачів спеціальних дисциплін закладів П(П)О до використання особистісно-орієнтованих педагогічних технологій.

66

УВАГА!

Відкрито онлайн-архів видань «Педагогічної преси»!

Шановні освітяни!

В умовах протидії пандемії COVID-19 пропонуємо для педагогічних працівників, методистів та студентів зручний онлайн-інструмент – доступ 24/7 до бібліотеки електронних журналів та газет

www.pedpresa.ua

Перелік наших видань:

Газети:

«Освіта України», «Педагогічна газета України», Спецвипуск газети «Освіта України», «Інформаційний збірник для освітян»;

Науково-методичні журнали:

«Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Математика в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Біологія і хімія в рідній школі», «Вища освіта України», «Фізика та астрономія в рідній школі», «Фізичне виховання в рідній школі», «Професійна освіта»
«Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»

**З повагою,
колектив видавництва «Педагогічна преса»**

**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**

66

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grihenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipto_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

В. о. директора видавництва
Костянтин КОРНІЄНКО

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

Фактична адреса:
02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54
Юридична адреса:
01135, м. Київ, пр. Перемоги, 10

+38 (044) 498-10-28
+38 (044) 498-10-29
office@pedpresa.ua

Над номером працювали:

Олександр СІРОЗАЙЦЕВ
Світлана РАДІОНОВА

На с. 1 обкладинки: Михайло Рижий і Богдан Дацюк, здобувачі освіти групи № 14 з професії «Електрогазозварник, водій автотранспортних засобів категорії С» Вищого професійного училища № 42, м. Погребище, під час підготовки до виконання практичної роботи із зварювання

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою:
2345255@ukr.net з поміткою
«Професійна освіта»

Підписано до друку 17.06.2021 р.
Формат 60x84 1/8. Папір газетний. Друк
офсет. Умов.-друк. арк. 6,5.
Зам. № 21965

Видрукувано
ТОВ «Принтстор Груп» 03190,
м. Київ, вул. Данила Щербаківського, 4

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2021 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	×			×			×			×	

поштовий

індекс _____

місто _____

код вулиці

буд.	корп.	кв.

село _____

область _____

район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали

Читайте в наступному номері

✓ У Міністерстві освіти і науки
України

***

✓ У Національній академії
педагогічних наук України

***

✓ Експериментальна робота

***

✓ Фахова передвища освіти

***

✓ Мала академія наук України
і професійна освіта